

PREDRAG PALE, PROFESOR ZAGREBAČKOG FER-a
**NEMOGUĆE JE DA DJECA
IZBJEGNU OPASNOSTI NA
INTERNETSKOJ „ULICI”**



PRATITE NAŠE
DIGITALNE
SADRŽAJE

75 godina školske novine

Broj 1-2 (3422-3423) • Godište LXXVI. DVOTJEDNIK ZA ODGOJ, OBRAZOVANJE, ZNANOST I KULTURU ISSN 0037 - 6531 • UDK 37 (05)“530.1”
Zagreb, 13. siječnja 2026. Cijena 2,52 €



Dekanica FOOZOS-a
Emina Berbić Kolar:
**UČITELJSKI
KADAR PONOVO
POSTAJE TRAŽEN!**



MZOM u 2026.
mijenja pet zakona
**NAPOKON
ZASEBNI ZAKONI
ZA ŠKOLE**

**EUROPA SE KREĆE PREMA
OGRANIČAVANJU DRUŠTVENIH MREŽA**



**JE LI MOGUĆE
DJECI UČINKOVITO
ZABRANITI MREŽE?**



OSNOVNA ŠKOLA J. HABDELIĆA,
VELIKA GORICA
**MEĐU RIJETKIMA
UČENICIMA
NUDE ŠVEDSKI
STOL**



VENEZUELA
ANATOMIJA JEDNOG PADA
**VEĆINA JAVNIH
ŠKOLA OTVORENA
JE SAMO DVA ILI
TRI DANA TJEDNO**

IZJAVE



Ako već društvo tolerira da nemoralni pojedinci zauzimaju položaje moći, obrazovni sustav to ne smije dopustiti. Gubitak etičnosti u vođenju škole, vrtića ili učeničkog doma značio bi odustajanje od odgovornosti prema mladima i prema budućnosti koju im dugujemo.

Izv. prof. dr. sc. Stjepan Staničić



Činjenica je da nas mediji uvjeravaju kako je važno da saznamo što nam prenose. Činjenica je da svi to rade pa se možemo osjećati isključenima ako se mi ponašamo drukčije od <svijeta>. Ta silna <informiranost> daje (lažni) osjećaj da upravljamo, ako ne svijetom, onda svojim životom, da smo dio svijeta, da smo <uključeni>. Jednom riječju, da nismo nevažni.

Dr. sc. Predrag Pale



FAKT

Istraživanja provedena posljednjih desetljeća pokazuju da roditelji imaju omiljeno dijete i da to može utjecati na mentalno zdravlje, lošije obiteljske odnose i slabiji akademski uspjeh od manje favorizirane braće i sestara. Vjerovanje odrasle djece da su bili favorizirani ili manje favorizirani u obitelji pokazalo se kao jači pretkazatelj njihova mentalnog zdravlja nego bilo koji drugi faktor, navodi se u studiji o kojoj piše The New York Times.

DVOTJEDNA KRONIKA

INSPEKCIJA KAZNILA ŠKOLU ZBOG PROKIŠNJAVANJA ZGRADE

**PONEDJELJAK,
29. PROSINCA**

Ministarstvo obrane Republike Hrvatske poslalo je danas prve pozive na obvezne zdravstvene preglede mladićima rođenima 2007. godine koji imaju hrvatsko državljanstvo i prebivalište u Republici Hrvatskoj, čime je započela provedba postupka za temeljno vojno osposobljavanje. Pozivi se šalju poštom iz područnih odjela za poslove obrane, a novaci ih u svojim poštanskim sandučićima mogu očekivati u roku od sedam dana. Za popunu prvog naraštaja ročnika upućeno je oko 1200 poziva na zdravstvene preglede koji su planirani u drugoj polovini siječnja. Zdravstveni pregledi novaka provodit će se u Vojno-zdravstvenom središtu Ministarstva obrane – Zavodu za zrakoplovnu medicinu u Zagrebu i Zavodu za pomorsku medicinu u Splitu, ali i u lokalnim ustanovama medicine rada.

UTORAK, 30. PROSINCA

Vlada je donijela uredbu o izmjenama i dopunama Zakona o osobnoj asistenciji radi izvršenja odluke Ustavnog suda kojom su ukinute pojedine odredbe Zakona, čime će, uz ostalo, i djeca do 18 godina imati pravo na uslugu osobne asistencije. Moći će je koristiti i korisnici usluge pomoći u kući, osobe s invaliditetom čiji roditelj ili drugi članovi obitelji ostvaruju pravo na status roditelja njegovatelja ili njegovatelja, kao i svi korisnici čiji članovi obitelji imaju status njegovatelja na temelju drugih propisa, poput hrvatskih ratnih vojnih invalida te korisnici usluge pomoćnika u nastavi.

SRIJEDA, 31. PROSINCA

Policijska uprava zagrebačka objavila je da je muškarac pod nadzorom policije zbog sumnje da je uzrokovao eksploziju i požar na igralištu Osnovne škole Julija Klovića na Trešnjevki. Do požara je došlo tako što je počinitelj pirotehničku napravu zavezao za spremnik i potom je zapalio. Tijekom događaja nije bilo ozlijeđenih osoba niti je došlo do oštećenja imovine, no kriminalističko istraživanje je u tijeku. Na društvenim mrežama proširila se snimka eksplozije, nakon koje se u zrak dignula velika dimna „gljiva“.

ČETVRTAK, 1. SIJEČNJA

Žene koje su u 2025. godini otišle u starosnu mirovine morale su navršiti 63 godine i devet mjeseci, a u 2026. granica za odlazak u mirovinu za žene podiže se za tri mjeseca, piše portal Mirovina.hr. Tako će žene sada morati navršiti 64 godine da bi mogle u starosnu mirovinu. Novi Zakon o radu trebao bi smanjiti razliku u plaćama muškaraca i žena, a koja sada iznosi 7,4 posto.

PETAK, 2. SIJEČNJA

Dvije osobe, od kojih je jedno dijete, teško su ozlijeđene uslijed rukovanja pirotehničkim sredstvima, piše Moj portal. Obje su osobe na liječenju u bjelovarskoj Općoj bolnici, rekla je ravnateljica Šanela Grbaš-Bratković koja je ujedno bila dežurna kirurginja kada su ozlijeđeni primljeni u bolnicu. Riječ je o povredama petardama koje su eksplodirale u šakama. Dječak je stradao 30. prosinca, a muškarac dan kasnije. Došlo je do diletacije dijela šake u oba slučaja, odnosno o amputaciji. Riječ je o teškim tjelesnim ozljedama, rekla je ravnateljica, dodavši kako je riječ o djetetu mlađe dobi, odnosno osnovnoškolcu. Iz PU koprivničko-križevačke javljaju kako je od petardi nastradalo dijete mlađe od 14 godina iz Križevaca.

SUBOTA, 3. SIJEČNJA

Prema kriterijima World of Card Gamesa, Švicarska je proglašena najpametnijom zemljom na svijetu, s ukupnom ocjenom 92,02 od 100. Ova mala europska država s manje od devet milijuna stanovnika sada svojem popisu priznanja može dodati i titulu najpametnije nacije. Švicarska se može pohvaliti s čak 1099 nominacija za Nobelovu nagradu, kao i prosječnim kvocijentom inteligencije od 99,24. Kada je riječ o obrazovanju, 40,02 posto stanovništva ima završen barem preddiplomski studij ili njegov ekvivalent, dok 18,05 posto posjeduje magisterij ili ekvivalent. Uz to, čak 32 švicarska sveučilišta povezana su s Nobelovim nominacijama, prenosi Jutarnji list.

NEDJELJA, 4. SIJEČNJA

Prema najnovijim podacima Eurostata, Grad Zagreb nalazi se među 15 europskih regija s najmanjim udjelom stanovništva izloženog riziku siromaštva i socijalne isključenosti (u NUTS2 klasifikaciji nalaze se 244 europske regije). S udjelom od 11,1 posto stanovništva u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti u 2024. godini, Zagreb je u odnosu na 2021. godinu napredovao za 11 mjesta.

**PONEDJELJAK,
5. SIJEČNJA**

Splitsko-dalmatinska policija provodi opsežnu potragu za troje maloljetnika koji su nestali u Kaštel Lukšiću u novogodišnjoj noći, 31. prosinca 2025. Riječ je o sestrama Lari (13) i Renati Burić (17) te Antoniju Benatu (16). Prema dosadašnjim informacijama, vjeruje se da su se troje maloljetnika zajedno udaljili iz ustanove u kojoj su bili smješteni.

Na Fakultetu elektrotehnike i računarstva Sveučilišta u Zagrebu otkrivena je bakterija legionela, uzročnik rijetkog oblika upale pluća poznatog kao legionarska bolest. Glasnogovornica FER-a Petra Škaberna potvrdila je da je u tijeku dezinfekcija, nakon čega

će se provesti ponovna provjera ispravnosti sustava. Zdravstvene poteškoće studenata odnosno djelatnika nisu zabilježene, a zbog naše pravodobne reakcije rizik je sveden na minimum, poručila je za portal srednja.hr.

UTORAK, 6. SIJEČNJA

Studija koju su proveli stručnjaci sa Psihijatrijskog odjela Dječje bolnice u Philadelphiji te je objavljena u publikaciji Pediatrics pokazuje kako djeca koja posjeduju pametni telefon prije nego što napune 13 godina imaju 60 posto veću vjerojatnost za lošije spavanje od djece koja nemaju takav uređaj, a rizik za debljinu kod malih korisnika mobitela viši je 40 posto. Do tih su rezultata znanstvenici došli analizirajući podatke iz studije nazvane ABCD (Adolescent Brain and Cognitive Development Study) koja je proučavala adolescentski mozak i kognitivni razvoj te je u petogodišnjem razdoblju obuhvatila više od 12.000 američke djece.

SRIJEDA, 7. SIJEČNJA

Splitsko-dalmatinska policija oduzela je od maloljetnika i 43-godišnjaka gotovo 11 kilograma marihuane i 624 grama speeda te ih predala pritvorskom nadzorniku zbog sumnje u zloupotrebu droga. Kriminalističkim istraživanjem nad maloljetnikom spriječena je daljnja proizvodnja i distribucija marihuane, a tijekom postupanja oduzeto je 10.932 grama droge i predmeti povezani s preprodajom.

Općinski sud u Bjelovaru osudio je oca troje djece zbog kaznenog djela povrede djetetovih prava. Maloljetnom je sinu od 7. do 13. godine dopuštao, ali i tražio od njega da upravlja poljoprivrednim strojevima i osobnim automobilom, čak i šleperom, čime je ugrozio njegovu sigurnost i dobrobit.

ČETVRTAK, 8. SIJEČNJA

Prvo polugodište u Osnovnoj školi Fran Franković u Rijeci, jedinoj školi u ovom gradu u kojoj se nastava i dalje odvija u dvije smjene, obilježili su problemi s prokišnjavanjem zgrade, javlja srednja.hr. Intervenirao je i Državni inspektorat koji je školu kaznio s 1327 eura, a ravnatelja Vedrana Kosovca s 252 eura. Ususret drugom polugodištu, ravnatelj Kosovac potvrdio je portalu srednja.hr da nastava u ovoj školi u ponedjeljak kreće po planu i programu.

PETAK, 9. SIJEČNJA

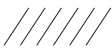
U srednjoj školi na području Murške Sobote učenik prvog razreda nožem je napao i ozlijedio učenicu četvrtog razreda. Zahvaljujući brzom intervenciji snaga sigurnosti, osumnjičeni je ubrzo lociran i uhićen, potvrdilo je ravnateljstvo škole i lokalna policija, prenosi 24ur. Prema informacijama portala Sobota.info, napadač je dočekao učenicu u školskom hodniku, gdje joj je nožem nanio ozljede u predjelu lica i leđa. (Priredila Mirela Lilek)

MEĐU NAMA

GDJE SE IZGUBILO OGRANIČENJE ISPRIČNICA?



PIŠE
Mirela Lilek



Do 7. veljače otvorena je javna rasprava o izmjenama famo-
znog Pravilnika o pedagoškim
mjerama (kolokvijalni naziv). Zane-
rimo li to što je njegova objava zakasnila
ili, kako bi se to fino reklo, zapela je na
usuglašavanju, što znači da otpada plan
da će nova pravila zaživjeti u školama od
novoga polugodišta, najveće je razočara-
nje u drugome: u dokumentu nedostaje
ključni i jasno najavljeni plan Ministar-
stva, onaj o ograničenju roditeljskih
ispričnica. Te, od učiteljske struke toliko
podržavane, najave jednostavno – nema.

JE LI AUTOGOL?

Zbog toga je već sada, nakon prvih pe-
desetak komentara u javnoj raspravi, ja-
sno da ministar Radovan Fuchs iza sebe
ima popriličan broj učitelja, nastavnika,
stručnih suradnika i ravnatelja škole
koji će podržati upravo ono što je Fuchs
najavio, a neće podržati što to nije
ispunio. Sukus dosadašnjih komentara
u ljubaznoj maniri je sljedeći: „Hvala na
izmjenama Pravilnika, ali molim – gdje
je najavljeno ograničavanje roditeljskih
ispričnica?”

Razmišljanja prosvjetne struke
su ispravna – prava je šteta i uistinu
propuštena prilika to što izmjenama
Pravilnika nije definirano ograničenje
roditeljskih ispričnica, ako znamo da
su učenici prošle školske godine uspjeli
prikupiti 40 milijuna sati izostanaka
s nastave, dobrim dijelom potpomo-
gnuti roditeljskim blagoslovom. Ono
na što škole upozoravaju godinama,
broj opravdanih izostanaka posebno je
izražen u dane pisanih provjera znanja,
što u školama poprima zabrinjavajuće
razmjere.

„Očekivali smo da će novi Pravilnik
prepoznati i adresirati ovaj problem,
osobito zato što se radi o pitanju koje
izravno utječe na kvalitetu nastave, rad-
ne navike učenika i pravednost sustava
vrednovanja. Međutim, predložene
izmjene ne donose nikakvu promjenu
u ovom segmentu, čime se propušta
prilika za stvarno unapređenje odgoj-
no-obrazovnog procesa”, pišu u javnoj
raspravi prosvjetari, smatrajući nužnim
razmotriti uvođenje razumnog ograni-
čenja broja roditeljskih isprika tijekom
školske godine ili uvođenje nekog od

dodatnih mehanizama provjere, kako
bi se spriječile zloupotrebe i osiguralo
da izostanci uistinu budu opravdani, a
ne instrument za izbjegavanje školskih
obveza.

Smatraju, naime, da je najava Mini-
starstva po kojoj roditelji mogu koristiti
ispriku od po tri dana, ali dva puta po
svakom polugodištu ne samo dobra ide-
ja, nego i krucijalan pomak u rješavanju
gorućeg problema. Zašto do takvog
pomaka u izmjenama Pravilnika nije
došlo, ne treba previše mozgati: jasno
je da je liječnička struka i ovoga puta
uspjela zabiti gol školama. Jer, teško bi
bilo povjerovati da si je ministar Fuchs
najavom da hoće privezati ruke rodi-
teljima, a potom se predomislio, zabio
običan autogol. Nije, njemu su gol očito
zabili jači igrači.

PREDNOST VOZAČKE ŠKOLE

Zbog toga je moguće razumjeti ogorče-
nje učiteljske struke liječničkom. Pre-
dočena je u još jednom od učiteljskih
komentara s javne rasprave: „Liječnici
trebaju odraditi svoj posao. Nas zaista
ne zanima što je njima to ‘dodatno

opterećenje’ – meni je posve neprihvat-
ljivo što oni ‘radije ne bi’ imali nadzor
nad zdravljem svojih pacijenata, jer
ako je dijete bolesno i zato ne ide u
školu, to se treba zabilježiti u njegovu
povijest bolesti – ne može jednostav-
nije. Nama je nastavnicima ogromno
dodatno opterećenje baviti se posljedi-
cama njihova izbora da odbijaju raditi
svoj posao.”

Ono što je moguće pozitivno u ovoj
situaciji upravo je sinergija škola koje
gotovo bez iznimke traže ograničenje
roditeljskih ispričnica. Kristalizira li se
do kraja rasprave njihov unisoni stav da
novi Pravilnik MORA sadržavati takvu
odredbu, Fuchs će imati ozbiljan izgo-
vor za novi pokušaj guranja ideje, jedne
od onih od kojih ne bi smio odustati.

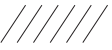
Jer, u slučaju da Fuchs ne uspije, su-
stav će nastaviti tolerirati nakaradnosti,
poput one da se maturantima oprav-
dava izostanak s nastave zbog vozačke
škole. Učenicima i roditeljima time se
šalje jasna poruka, kao što je to netko
primijetio u raspravi: da, i vozačka
škola očito ima prednost pred javnom
školom.

JA TAKO MISLIM

INKLUZIVNO OBRAZOVANJE KAO DEKLARATIVNO NAČELO



PIŠE
Alan Labus,
ravnatelj Srednje škole
Ban, Josip, Jelačić, Zaprešić



Odgojno-obrazovni sustav Hrvat-
ske posljednjih se godina suoča-
va s izraženim porastom broja
učenika kojima je potrebna individuali-
zacija postupaka ili prilagodba nastavnih
sadržaja. Učenici kojima se odobrava
individualizacija ili prilagodba sadržaja
obuhvaćaju širok raspon potreba – od
djece s teškoćama u razvoju i specifičnim
teškoćama učenja, preko poremećaja
pažnje i ponašanja, do učenika s emo-
cionalnim teškoćama ili zdravstvenim
izazovima koji znatno utječu na proces
učenja. Povećanje njihova broja ne bi
trebalo promatrati kao problem samo po
sebi, već kao pokazatelj bolje dijagnostike
i veće osvijestjenosti. Međutim, problem
nastaje u trenutku kada sustav nema
dostatne kapacitete za provedbu propisa-
nih mjera.

Ono što se prije samo desetak godina
na fenomenološkoj razini tretiralo kao
iznimka, danas je pravilo, tj. znatno
zastupljeno na svim razinama sustava.
Inkluzivno obrazovanje ističe se kao
jedno od temeljnih načela suvremenog
školstva Europske unije, no primjene su
bitno različite. Dok u Hrvatskoj danas te-
žimo sveobuhvatnoj inkluziji, najveći broj
europskih zemalja odlučio se za primjenu
parcijalne inkluzije koja podrazumijeva
formiranje posebnih razrednih odjela i
djelomičnu integraciju učenika s teškoća-
ma (uglavnom putem odgojnih predme-

ta). U vrijeme stvaranja Državnog peda-
goškog standarda na kraju prve dekade
2000-ih uvažavajući tadašnji broj učenika
s teškoćama, hrvatski model bio je održiv
i dobro osmišljen, s jasno određenim
cenzusom od maksimalno tri učenika s
teškoćama po razrednom odjeljenju. No
stvarnost je danas malo drukčija, osobito
u dobro naseljenim urbanim predjelima
Hrvatske, a evo i zornog primjera iz pod-
ručja srednjeg obrazovanja.

DOBRE OCJENE

Upis u srednje škole za učenike s teš-
koćama moguć je na dva načina – po
tipu pozitivne diskriminacije odnosno
izravno, do maksimalno troje učenika po
razrednom odjelu te redovnim putem sa
svima ostalima, tj. kalkulacijom posti-
gnutog zbroya ocjena – bodova. Treba
napomenuti da su učenici s teškoćama
mahom imali, iz pedagoški opravdanih
razloga, dobre ocjene u osnovnoj školi
te tako ravnopravno konkurirali tipičnoj
učeničkoj populaciji. Ovakva zakonska
regulativa je, s odmakom od petnaest i
više godina od donošenja Državnog pe-
dagoškog standarda i općenitog poveća-
nja broja učenika s teškoćama, dovela do
toga da u pojedinim razrednim odjelima
strukovnih škola oni čine većinu učeni-
ka. Uvažavajući novonastale okolnosti
nameću se legitimna pitanja: Je li moguće
zadržati pedagoški optimizam ako u

jednom razrednom odjeljenju imate više
od polovine učenika s individualizacijom
i prilagodbom? Što je s učenicima koji
spadaju u tipičnu populaciju, nadarenim
učenicima i svima koji imaju neke druge
interese i potrebe?

Unatoč hvale vrijednom valu zapo-
šljavanja stručnih suradnika zadnjih
desetak godina, mnoge srednje škole
nažalost ni danas u stručnoj pedagoškoj
službi nemaju zastupljene edukacijske
rehabilitatore, a tamo gdje jesu uglav-
nom rade pod velikim opterećenjem, sa
sto i više učenika s teškoćama. Učitelji i
nastavnici istodobno rade s razredima
koji broje i više od dvadeset učenika (ne
odnosi se na slabije naseljena područja
RH), među kojima se nalazi sve veći broj
djece s individualiziranim potrebama. U
takvim okolnostima kvalitetna provedba
individualnog pristupa postaje iznimno
zahtjevna.

Dodatni je problem nedovoljna i neu-
jednačena edukacija nastavnog osoblja.
Iako zakonski propisi jasno definiraju
obveze škola u području individualizacije
i prilagodbe sadržaja, njihova provedba
u praksi često ovisi o osobnoj inicijati-
vi, dodatnom stručnom usavršavanju i
iskustvu pojedinog učitelja. To rezultira
znatnim razlikama među školama, ali i
među razredima unutar iste ustanove,
čime se narušava načelo jednakih obra-
zovnih prilika.

Administrativno opterećenje dodat-
no usporava i otežava proces. Izrada
individualiziranih odgojno-obrazov-
nih planova zahtijeva opsežnu doku-
mentaciju, timski rad i kontinuirano
praćenje napretka učenika. U uvjetima
nedostatka vremena i kadrova ti se
dokumenti često izrađuju kako bi se
zadovoljila forma, dok njihova stvarna
primjena u nastavi ostaje ograničena.

SLABOST SUSTAVA

Stručna javnost upozorava i na važnost
ranog prepoznavanja teškoća te jačanja
suradnje između vrtića, škola, zdrav-
stvenog sustava i obitelji. Bez pravo-
dobne intervencije, obrazovne teškoće s
vremenom se produbljuju, što dodatno
opterećuje škole i negativno utječe na
obrazovni uspjeh i psihološku dobrobit
djece.

Rastući broj učenika s individualizaci-
jom i prilagodbom sadržaja tako postaje
jasan indikator strukturnih slabosti su-
stava. Umjesto da individualizacija bude
alat za osnaživanje učenika i poticanje
njihovih potencijala, ona se sve češće
doživljava kao dodatno opterećenje za
već preopterećene škole. Bez sustavnih
ulaganja u stručni kadar, kontinuiranu
edukaciju nastavnika, smanjenje admini-
strativnih prepreka i prilagodbu organi-
zacije rada škola, inkluzivno obrazovanje
riskira ostati deklarativno načelo.

PROMJENE PRAVILNIKA O PEDAGOŠKIM MJERAMA NAPOKON U JAVNOJ RASPRAVI

STROŽE KAZNE ZA NASILNO PONAŠANJE

Izostanak učenika zbog izražavanja nezadovoljstva ili negodovanja učenika ili roditelja smatrat će se neopravdanim. Ako škola ima informaciju da roditelji iz različitih razloga ne dopuštaju djetetu dolazak u školu, bit će dužna o tome obavijestiti nadležni područni ured Hrvatskog zavoda za socijalni rad

Iako je Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih još 27. listopada najavilo da će se u izmjenama Pravilnika o kriterijima za izricanje pedagoških mjera ići u smjeru ograničenja roditeljskih ispričnica te da će se prijedlog izmjena bitnog dokumenta u javnoj raspravi naći sredinom studenoga kako bi promjene ušle u škole početkom novoga polugodišta, izmjene Pravilnika puštene su u e-savjetovanje tek 8. siječnja. Pritom u dokumentu ponuđenom na javnu raspravu nema temeljne mjere koju se iz Ministarstva vrlo ozbiljno najavljivalo, a to je ograničavanje roditeljima mogućnosti da kao do sada mogu u nedogled i nebrojeno puna u e-dnevniku opravdati do tri dana izostanka svog djeteta s nastave.

Izmjene Pravilnika uvode ipak jasnije definiranje izostanaka s nastave. Izostanak učenika zbog izražavanja nezadovoljstva ili negodovanja učenika ili roditelja smatrat će se neopravdanim. Ako škola ima informaciju da roditelji iz različitih razloga ne dopuštaju djetetu dolazak u školu, bit će dužna o tome obavijestiti nadležni područni ured Hrvatskog zavoda za socijalni rad.

PRITISCI NA ŠKOLE

Ministarstvo navodi da se takvim postupanjem štiti pravo djeteta na obrazovanje te sprječavaju pritisci na škole.

U dokumentu koji je u e-savjetovanju predviđa se zabrana upotrebe mobitela u svim prostorima osnovne škole te se pooštavaju kriteriji za neprihvatljiva, teška i osobito teška ponašanja učenika. Kako se navodi u obrazloženju Ministarstva, izmjene se donose radi jasnijeg definiranja ponašanja učenika, unaprjeđenja sigurnosti i reda u školama te učinkovitijeg provođenja odgojno-obrazovnog procesa, u skladu s uočenom praksom i važećim propisima.

Jedna od novosti odnosi se na upotrebu takozvanih informacijsko-komunikacijskih uređaja odnosno mobitela. Izmjenama Pravilnika kao neprihvatljivo ponašanje u osnovnim školama definirat će se upotreba takvih uređaja u svim prostorima škole, osim u edukativne, zdravstvene i druge svrhe uz odobrenje škole. Učenici će, prema prijedlogu, i dalje moći donijeti mobitele u školu, ali ih ne smiju upotrebljavati, već ih držati u torbama ili ormarićima, ovisno o organizaciji rada škole propisanoj kućnim redom.

U srednjim školama ostaje zabrana nedopuštene upotrebe uređaja tijekom odgojno-obrazovnog rada, dok se školama ostavlja mogućnost da kućnim redom dodatno ograniče njihovu uporabu i izvan nastave.

Izmjenama Pravilnika pooštavaju se i kriteriji za teška neprihvatljiva ponašanja.

PIŠE
Marijan Šimeg

//////



Svi smo osjetljivi na djecu, ali ako imamo takvu situaciju, škola će socijalnu službu obavijestiti koji su to roditelji koji priječe djeci odlazak u školu. Socijalna služba imat će onda zadatak kontaktirati roditelje i vidjeti što se događa. Jedino socijalna služba i ima mogućnost eventualne penalizacije roditelja

ministar Radovan Fuchs

■■■■■

SUZANA HITREC, RAVNATELJICA UPRAVNE ŠKOLE ZAGREB

NEUGODNO SAM IZNENAĐENA, RAST ĆE BROJ IZOSTANAKA

Ravnateljica Upravne škole Zagreb, ujedno donedavna dugogodišnja predsjednica Udruge hrvatskih srednjoškolskih ravnateljica, Suzana Hitrec komentira kako je neugodno iznenađena da u predloženim izmjenama Pravilnika uopće nema nijedne odredbe vezane za roditeljsko opravdavanje izostanaka. Ministarstvo je, podsjeća, najavilo da će se mogućnost roditeljskih ispričnica ograničiti na 12 dana godišnje, odnosno dva puta po tri dana u jednom polugodištu, što su ravnatelji dočekali s velikim oduševljenjem jer bi to doista značilo i veliko smanjenje broja učeničkih izostanaka s nastave.

– Nažalost, vidimo da je to u potpunosti izostalo čak i u prijedlogu. To znači da će i dalje biti sve više izostanaka te se ne moramo čuditi kada u Školskom e-Rudniku opet budu podatci o većem broju izostanaka – komentira Hitrec.

Osim toga, nedopuštena upotreba informacijsko-komunikacijskih uređaja dosad je ulazila pod lakše neprihvatljivo ponašanje, a sada je teže, no po mišljenju Suzane Hitrec to i dalje ne rješava problem ako smo zabranili mobitele tijekom odgojno-obrazovnog rada:

– To znači da će učenik unatoč zabrani upotrebljavati mobitel i deset puta moći doći samo do ukora, što nikako nije prihvatljivo i ne upućuje na nedopuštenu upotrebu mobitela. S time da tu imamo barem dvije potpuno različite vrste upotrebe mobitela. Ako je nekome vibrirao uređaj zbog primitka poruke, a drugi se njime koristio za prepisivanje, ta razlika nije prepoznata u izmjeni Pravilnika. A voljela bih da se riješi upravo problem prevara na usmenim i pismenim provjerama putem mobitela. Jer, ako se ta nepravilnost ponavlja, trebala bi imati daleko strože posljedice – upozorava Hitrec, po kojoj nije primjereno da se Pravilnik kao podzakonski akt uvodi usred polugodišta: prirodno bi bilo da je to na početku drugog polugodišta ili na početku školske godine. Jer, ne samo da zbog izmjene Pravilnika treba promijeniti akte škole, nego i informirati sve učenike i roditelje.

Kako zaključuje dugogodišnja ravnateljica, prijedlog Pravilnika odnosi se i na osnovne i na srednje škole, pri čemu je velika razlika u ponašanju između djeteta koje ide u prvi osnovne i punoljetnog maturanta.

– I dalje mislim da je potrebno napraviti dva odvojena pravilnika ili u jednome razgraničiti pedagoške mjere i rangiranje neprihvatljivih ponašanja za osnovnu i srednju školu – zaključuje.



Unošenje ili konzumiranje psihoaktivnih sredstava sada se proširuje na alkohol, droge i druge zakonom zabranjene tvari za maloljetnike te se takvo ponašanje, za razliku od dosadašnjeg rješenja, definira kao teško neprihvatljivo ponašanje, jer takvi postupci ozbiljno ugrožavaju sigurnost, zdravlje i dobrobit učenika te ometaju rad škole. Težim se ponašanjem, prema prijedlogu izmjena, smatra i dovođenje ili pomaganje dolaska neovlaštenim osobama koje su nanijele štetu osobama ili imovini u prostoru škole ili na mjestu gdje se odvija odgojno-obrazovni rad, kao i namjerno uništavanje imovine nanošenjem veće štete.

S TEŠKOG NA NEPRIHvatljivo

Kao teško neprihvatljivo ponašanje definiraju se i udaranje, sudjelovanje u tučnjavi te druga ponašanja koja mogu ugroziti sigurnost učenika ili drugih osoba, iako bez težih posljedica. Posebno se pooštavaju odredbe koje se odnose na osobito teška neprihvatljiva

ponašanja. Unošenje ili upotreba oružja ili opasnih predmeta u prostoru škole ili na drugome mjestu gdje se održava odgojno-obrazovni rad ubuduće će se smatrati osobito teškim neprihvatljivim ponašanjem, a ne više teškim, kako je dosad bilo propisano.

Predložene su i dopune kojima se jača suradnja škole sa socijalnim službama. Škole će, osim obveze obavješćavanja, morati od nadležnog područnog ureda Hrvatskog zavoda za socijalni rad zatražiti izvješće o poduzetim radnjama u slučajevima kada je učeniku izrečena pedagoška mjera zbog teškog ili osobito teškog neprihvatljivog ponašanja, kako bi mogle prilagoditi daljnji stručni rad s učenikom.

Prema prijedlogu, škole će svoje statute morati uskladiti s izmjenama pravilnika u roku od 60 dana od njegova stupanja na snagu, a pravilnik bi trebao stupiti na snagu prvoga dana od dana objave u Narodnim novinama. Izmjene Pravilnika ostaju u e-savjetovanju do 7. veljače.

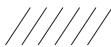
EUROPA SE KREĆE PREMA OGRANIČAVANJU DRUŠTVENIH MREŽA

JE LI MOGUĆE DJECI UČINKOVITO ZABRANITI MREŽE?

Jedini način za poštovanje propisanih dobnih granica za upotrebu društvenih mreža limitiranih dobi jest provjera identiteta korisnika. Na razini EU već se neko vrijeme raspravlja o različitim načinima utvrđivanja identiteta, ali uz poštovanje i zaštitu osobnih podataka, tumače u MZOM-u, koje se ne smatra nadležnim za razvoj takvih alata

PIŠU

Ivana Čavlović i Mirela Lilek



Nakon što je Australija zabranila društvene mreže mladima od 16 godina, europske zemlje raspravljaju o tome hoće li uvesti slična ograničenja. Naime, od 10. prosinca australska djeca mlađa od 16 godina više ne mogu stvarati ili održavati račune na društvenim mrežama na platformama kao što su Facebook, X, Threads, Snapchat, Instagram, TikTok, Twitch, Reddit i YouTube. I u Europi se razmatraju različiti prijedlozi za ograničavanje društvenih mreža, posebice za djecu, pa i zabrane za mlade od 16, a fokus je na zaštiti maloljetnika od štetnog AI sadržaja i promicanju digitalne dobrobiti.

Nadležne u Ministarstvu znanosti, obrazovanja i mladih (MZOM) upitali smo razmatraju li mogućnost ograničenja korištenja društvenih mreža za djecu, prema praksi niza europskih zemalja. Pitali smo ih također smatraju li da zabrana pristupa mrežama uistinu može biti učinkovito provedena.

„Jedini način za poštovanje propisanih dobnih granica za upotrebu društvenih mreža limitiranih dobi jest provjera identiteta korisnika. Na razini EU već se neko vrijeme raspravlja o različitim načinima utvrđivanja identiteta, a samim tim i dobi korisnika, ali uz poštovanje i zaštitu osobnih podataka”, naveli su, uz dodatak da MZOM nije nadležno tijelo za razvoj takvih alata, već ministarstvo nadležno za digitalizaciju.

U nastavku donosimo pregled koraka koje su dosad poduzele europske zemlje.

DANSKA

Danska je vlada u studenome izjavila da je osigurala sporazum svih političkih stranaka o zabrani pristupa nekim društvenim mrežama osobama mladima od 15 godina. Cilj je mjere zaštititi djecu i mlade u digitalnom svijetu od platformi koje ih mogu izložiti štetnom sadržaju. Caroline Stage, danska ministrica za digitalna pitanja, izjavila je da bi zakonodavcima mogli trebati mjeseci da usvoje relevantno zakonodavstvo za zabranu. Danska, pak, planira stvoriti aplikaciju za provjeru dobi, međutim ne precizira kako bi se potencijalna zabrana provela.

FRANCUSKA

Anne Le Hénanff, francuska ministrica za digitalna pitanja, rekla je da njezin odjel želi predstaviti zakon kojim bi se ograničilo korištenje društvenih mreža za osobe mlade od 15 godina već početkom ove godine. Taj potez dolazi nakon što je francuska parlamentarna komisija u rujnu objavila izvješće u kojem je preporučila zabranu društvenih mreža za



ANNE LE HÉNANFF, FRANCUSKA MINISTRICA ZA DIGITALNA PITANJA, REKLA JE DA NJEZIN ODJEL ŽELI PREDSTAVITI ZAKON KOJIM BI SE OGRANIČILO KORIŠTENJE DRUŠTVENIH MREŽA ZA OSOBE MLAĐE OD 15 GODINA VEĆ POČETKOM OVE GODINE



djecu mlađu od 15 godina. Izvješće komisije objavljeno je nakon što je sedam francuskih obitelji 2024. tužilo TikTok, optužujući platformu da izlaže njihovu djecu sadržaju koji potiče samoubojstvo. U Francuskoj djeca mlađa od 15 godina trebaju izričitu suglasnost roditelja za otvaranje računa na društvenim mrežama. Roditelji također mogu zatražiti zatvaranje računa svog djeteta.

ŠPANJOLSKA

Prijedlog zakona koji proučavaju španjolski zakonodavci sugerira da djeca mlađa od 16 godina ne bi smjela pristupati društvenim mrežama, komunikacijskim platformama ili bilo kojem virtualnom prostoru koji uključuje generativnu umjetnu inteligenciju bez izričitog pristanka roditelja. Nedavno istraživanje YouGova pokazalo je da se 79 posto španjolskih roditelja slaže s dobnim ograničenjima za društvene mreže u australskom stilu. Međutim, trećina ih smatra da bi to bilo teško provesti.

ITALIJA

U svibnju prošle godine talijanski je parlament predstavio zakon kojim bi se mogla uvesti ograničenja na društvenim mrežama za djecu mlađu od 15 godina. Zakon koji proučava talijanski Senat također uključuje zakone o ograničavanju *kidfluencera* ili utjecaja djece mlade od 15 godina na platformama društvenih medija. Talijanski ministar obrazovanja Giuseppe Valditara rekao je da bi zemlja trebala slijediti australski model. Ograničenja u Italiji mogla bi potencijalno proizaći iz neriješene kolektivne tužbe slične francuskoj, gdje je skupina talijanskih obitelji tužila TikTok

i platforme Meta, Facebook i Instagram. U tužbi se tvrdi da više od 3,5 milijuna djece u dobi od sedam do 14 godina koristi platforme unatoč tome što su vrlo mala.

GRČKA

U rujnu 2025. grčki premijer Kyriakos Mitsotakis rekao je Općoj skupštini UN-a da njihova zemlja razmatra zabranu društvenih mreža sličnu australskom modelu. „Ne znamo kakve će biti posljedice, ali gotovo smo sigurni da ne će biti pozitivne”, citirali su lokalni mediji Mitsotakisa. Grčka je već zabranila upotrebu pametnih telefona u učionici, što je, prema Mitsotakisu, imalo transformativan učinak na djecu. Vlada je 2024. godine također pokrenula mrežnu stranicu koja roditeljima daje upute o tome kako omogućiti roditeljski nadzor na mobilnim telefonima.

NJEMAČKA

U Njemačkoj nema ograničenja na društvenim mrežama za mlade od 16 godina – barem ne još, prema njemačkom parlamentu. Vlada je u studenome objavila da je zatražila od komisije da prouči može li se zabrana provesti, kao i kako društvene mreže utječu na njemačke tinejdžere. Konačno izvješće o tome predstaviti će u jesen 2026. Peticija kojom se, pak, poziva na minimalnu zakonsku dob od 16 godina za društvene mreže skupila je više od 34.000 potpisa i vlada je razmatra. A u nedavno provedenoj anketi Instituta Insa 60 posto ispitanika podržava zabranu korištenja društvenih mreža za mlade od 16 godina, dok se tome protivi njih 24 posto. Ukupno 10 posto reklo je da ih to ne zanima, a šest posto nije odgovorilo ili nije sigurno.

POLJSKA

Ministarstvo za digitalna pitanja Poljske priopćilo je početkom ove godine da planira uvesti mjere kojima bi se djeci onemogućilo korištenje društvenih mreža, zahtijevajući od platformi da prilikom otvaranja profila provjeravaju dob korisnika. Poljska koordinira aktivnosti s drugim državama članicama koje testiraju slične sustave. U studenome je Europski parlament podržao izvještaj kojim se poziva na uvođenje minimalne dobi od 16 godina za pristup društvenim mrežama na razini EU, uz mogućnost da osobe u dobi od 13 do 15 godina koriste platforme uz suglasnost roditelja, kao i uz snažnije mjere zaštite maloljetnika. Krajem prosinca 2025. Poljska je pozvala Europsku komisiju da pokrene istragu protiv TikToka zbog sadržaja generiranog umjetnom inteligencijom, za koji su poljski dužnosnici naveli da djeluje kao promocija narativa protiv EU. Zamjenik ministra za digitalna pitanja Dariusz Standerski rekao je da vlada očekuje da će potrebni tehnički alati uskoro biti spremni te smatra da je ova godina pravo vrijeme za uvođenje takve regulative.

DR. SC. PREDRAG PALE

PROFESOR FAKULTETA ELEKTROTEHNIKE I RAČUNARSTVA U ZAGREBU

NEMOGUĆE JE DA DJECA IZBJEGNU OPASNOSTI NA INTERNETSKOJ „ULICI”

Ono što možemo i moramo činiti jest da ih osposobljavamo, od najranijih dana da prepoznaju opasnosti, da se znaju i sami zaštititi i da neizostavno, odmah dođu po pomoć odraslima. Također, da obrazovanje bude usmjereno na to da djeca aktivno i samostalno pronalaze informacije, procjenjuju njihovu točnost, diskutiraju valjanost, promišljaju izvore i razloge objave loših informacija

RAZGOVARAO
Marian Šimeg

////

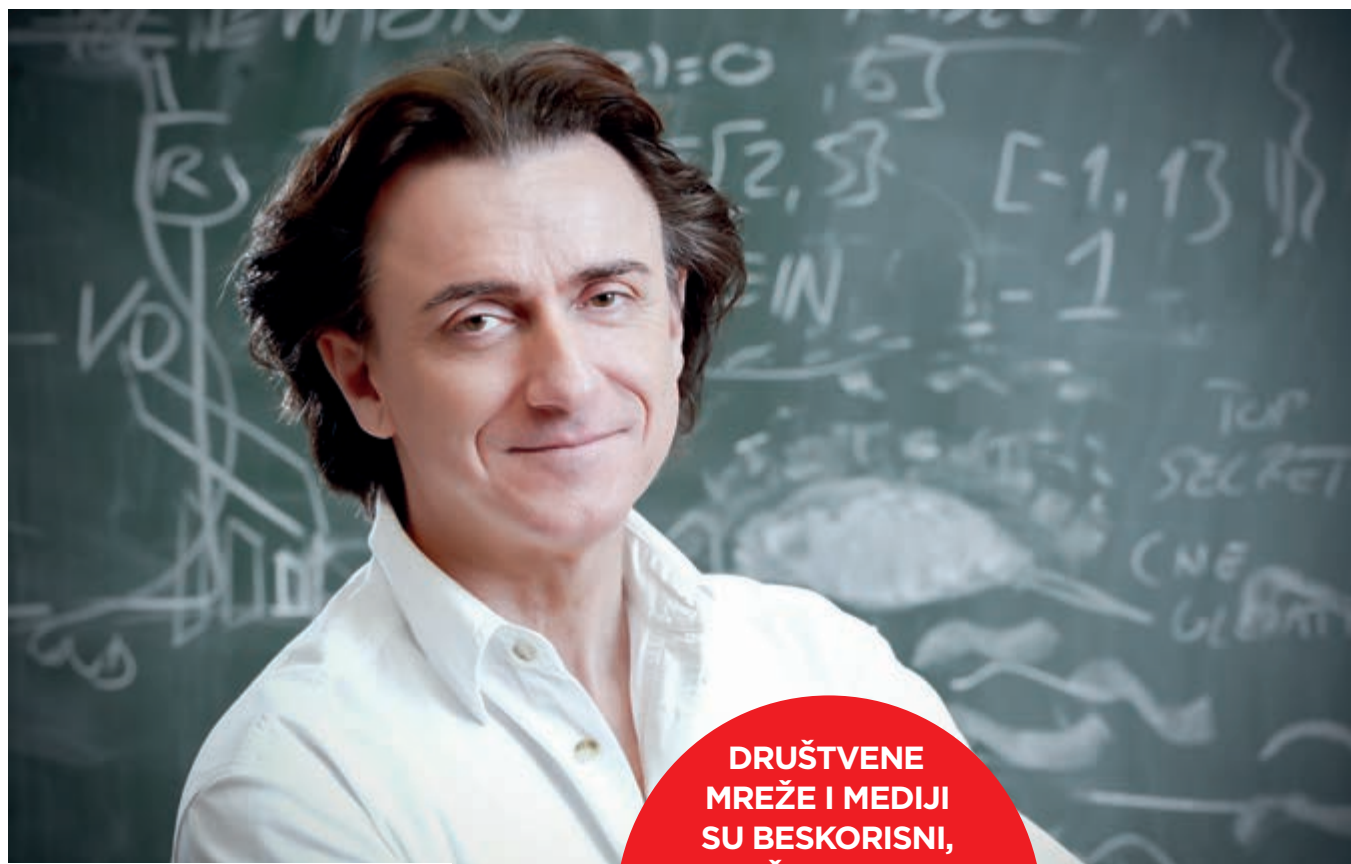
O obrazovni sustav ima dvojaku ulogu. Prva je osposobiti nas za samostalno učenje i kritičko promišljanje te konstruktivnu diskusiju i svelikolu suradnju. Druga je da bude referentna točka za izvor temeljnih istina i za upućivanje na mjerodavne izvore znanja, kaže dugogodišnji profesor zagrebačkog Fakulteta elektrotehnike i računarstva dr. sc. Predrag Pale, u razgovoru koji vodimo na temu zašto zabrana društvenih mreža mladima od 16 godina ne može riješiti suštinu problema, kao i o ulozi obrazovnog sustava u osposobljavanju mladih za kritičko promišljanje o informacijama koje dobivaju putem mreža i medija. Pale u razgovoru dodaje još nešto, također važno: obrazovni sustav ne može više biti usmjeren samo na one od šest do 26 godina, već na cjelokupnu populaciju.

Inicijative koje su na tragu australske zabrane korištenja društvenih mreža mladima od 16 godina stidljivo se javljaju i u Europi odnosno nekim europskim državama. Kakav je vaš stav o mogućem uvođenju takve zabrane za našu mladež?

– Mislim da zabrana ne može riješiti suštinu problema. Čak mislim da bi učinila štetu, jer bi na neki način oslobađala odgovornosti roditelje, društvo i obrazovni sustav ili bi ih barem još više pasivizirala. A potrebno je upravo suprotno: sve veći angažman svih odraslih u radu s djecom, ali i kontroliranje vlastitog ponašanja u informacijskom prostoru koji prvi put u povijesti omogućava svakom pojedincu da se izravno obraća bilo kojem pojedincu na svijetu, pa čak i svima istovremeno i trenutno.

Može li se išta postići zabranama u svijetu u kojemu živimo i u kojemu su ne samo djeca i tinejdžeri nego i odrasli gotovo ovisnici o IKT-u, o mobitelima i velikim su dijelom svi korisnici spomenutih društvenih mreža i platformi?

– Zamislite da smo savršeno uspješni u toj nakani i da zaista možemo spriječiti da mlađi od X godina imaju pristup



Predrag Pale: Zabrana je vječna utrka mačke i miša u kojoj miš prednjači

Ako djecu štitimo od neistina, ispraznosti i baljezganja, branimo im da dođu do informacije koju žele imati, a to tehnološki nije moguće



društvenim mrežama, ali i medijima. I da oni žive u svijetu istine i relevantnih informacija. I onda napune X-ti rođendan i odjednom ih svom silinom udari svijet laži, budalaština, gluposti, zlonamjere, prijevara, ispraznosti, baljezganja.

Zar to nije analogno izolaciji od svih virusa i bakterija, a onda jednog dana moraju odjednom izaći u svijet koji ih je prepun? Čini mi se da bi to polučilo potpuno suprotni učinak od željenog: stvorili bismo generacije neotporne na neistinu i ispraznosti.

I da bude potpuno jasno, to se ni ne može ostvariti: zaštititi, izolirati mlade od neistina, ispraznosti i baljezganja. Dva su razloga. Ako djecu štitimo od njih, branimo im da dođu do informacije koju žele imati, to tehnološki nije moguće. Možemo im samo otežati, što će još više pojačati njihovu mo-

**DRUŠTVENE
MREŽE I MEDIJI
SU BESKORISNI,
PA I ŠETNI KAD
S NJIH „GUTAMO”
INFORMACIJE KOJE
SU, ZAPRAVO,
NEVAŽNE ZA
NAŠ ŽIVOT**

tivaciju da ostvare svoj naum. A tehnologije za to stoje im na raspolaganju. Drugo, ako djecu štitimo od drugih, da im ne naturaju neželjene informacije, imamo brojne probleme. Prvo moramo definirati, dogovoriti se što je nepoželjna informacija. Za svakog (roditelja) to je nešto drugo. Nema univerzalnog dogovora. Zatim moramo zatvoriti sve, baš sve kanale. To uključuje oglašavanja svih vrsta u svim medijskim kanalima. A najveća je praktična prepreka to što se nove zloupotrebe prvo moraju dogoditi da bismo ih prepoznali, smislili metodu izolacije djece i onda je regulirali propisima i stvorili mehanizme za provedbu. Za to vrijeme djeca su izložena i nastaju nove zloupotrebe. To je vječna utrka mačke i miša u kojoj miš prednjači.

Možemo li djecu zaštititi od opasnosti koje ih čekaju u virtualnom svijetu?

– Mi ne možemo učinkovito postići da djeca nisu u opasnosti na internetskoj „ulici“. Ono što možemo i moramo činiti jest da ih osposobljavamo, od najranijih dana da prepoznaju opasnosti, da se znaju i sami zaštititi i da neizostavno, odmah dođu po pomoć odraslima. I naravno, da i odrasle osposobimo za njihovu ulogu u tom poslu.

Daleko bi učinkovitije bilo da imamo (nacionalne) programe i natjecanja djece u pronalaženju neistina i baljezganja u svjetskom informacijskom prostoru. Da obrazovanje bude usmjereno na to da djeca aktivno i samostalno pronalaze informacije, procjenjuju njihovu točnost, diskutiraju valjanost, promišljaju izvore i razloge objave loših informacija.

No, to zahtijeva visoko kompetentne i odgovorne odrasle, neumorne u radu s djecom i kod kuće i u školi. A većina nas je umorna od drugih obveza, pomalo preplašena novim tehnologijama, često zbunjena novim medijskim kanalima. I praktički nitko nije dovoljno obrazovan i iskusan da prepozna sve neistine, a samo rijetki znaju kako učinkovito tome podučiti djecu.

Je li suvremeni život postao doista takav da svi moramo biti u tijeku pa zbog toga biti neprestano na društvenim mrežama?

– Ne, nije. To je zabluda. Možda čak i alibi za pasivni život. Rijetko koja informacija iz medija općenito, pa tako i „vijesti“ iz društvenih mreža uistinu je bitna pojedincu. Korisno je kada društvene mreže koristimo za upoznavanje s tuđim iskustvima u nečemu čime se bavimo ili namjeravamo baviti ili trebamo referentne informacije: gdje naći provjerenu informaciju. Korisno je i kada ih koristimo za organiziranje i zajedničke aktivnosti.

Društvene mreže postaju štetne kad proučavamo ili čak samo lajkamo neproverene informacije, one za koje nismo kompetentni i za koje nismo poduzeli razuman napor da provjerimo njihovu točnost.

Društvene mreže i mediji su beskorisni, pa i štetni kad s njih „gutamo“ informacije koje su, zapravo, nevažne za naš život. Vijest da je u nekoj zemlji krava pala na automobil i ubila putnike potpuno je irelevantna za mene. Čak i vijest o tsunamiju na drugom kraju svijeta ni na koji način ne utječe na moj život, niti ja što mogu po tom pitanju napraviti, ako nije povezana s nekom mojom aktivnošću: poslom, hobbijem ili obitelji. Ni informacije o uspjesima sportaša ne znače ništa. Vijesti iz svijeta znanosti i kulture imaju smisla, ali ih je malo, pogotovo onih koje su činjenične, a ne senzacionalističke. Čak ni vijesti iz politike zapravo nisu važne. Osim ako se ne mislim uključiti u akciju da korigiram(o) neki prijedlog zakona.

Znači, biti „informiran“ doista nije nešto neophodno za pojedinca?

– Svatko može sam provjeriti ovu moju tvrdnju tako da popiše sve informacije koje je danas dobio putem medija u najširem smislu riječi i da za svaku napiše što bi se dogodilo u njegovu životu, što bi drukčije radio da tu informaciju danas nije dobio. Siguran sam da bi za sve informacije ostao prazan papir: ništa se ne bi dogodilo niti bi radio drukčije da nije dobio te informacije.

Siguran sam da će sad mnogi, gotovo svi čitatelji reći: ‘Pa dobro, ali moram se informirati, ne mogu biti pustinja, odvojen od društva, neke su stvari zabavne ili jednostavno korisne.’ I taj stav odnosno tvrdnju svatko može testirati za sebe. Neka zabilježi koliko je ukupno vremena u danu proveo prikupljajući, konzumirajući te informacije. Biste li to vrijeme mogli koristiti za nešto što vam je uistinu važno ili zabavno? Ima li nešto što biste jako rado radili, ali ne stignete?

Pa, zar smo svi glupi kad trošimo toliko vremena na nešto potpuno nevažno? To neka svatko prosudi za sebe sam. Činjenica je da nas mediji uvjeravaju kako je važno da



Bez medijske, informacijske i podatkovne pismenosti mi smo samo automati koji će izvršiti bilo što, što želi onaj tko nas puni informacijama. Mi tada ni približno nemamo slobodnu volju



saznamo što nam prenose. Činjenica je da svi to rade pa se možemo osjećati isključeni ako se mi ponašamo drukčije od ‘svijeta’. Ta silna ‘informiranost’ daje (lažni) osjećaj da upravljamo, ako ne svijetom, onda svojim životom, da smo dio svijeta, da smo ‘uključeni’. Jednom riječju, da nismo nevažni.

Kako obrazovni sustav može djelovati u rješavanju tog problema?

– Obrazovni sustav ima dvojaku ulogu. Prva je osposobiti nas za samostalno učenje i kritičko promišljanje te konstruktivnu diskusiju i svekoliku suradnju. Druga je da bude referentna točka za izvor temeljnih istina i za upućivanje na mjerodavne izvore znanja. I još nešto važno: obrazovni sustav ne može više biti usmjeren samo na one od šest do 26 godina, već na cjelokupnu populaciju od 0 do 120.

Kakvo obrazovanje trebamo za stvaranje i upotrebu suvremenih tehnologija?

– Obrazovanje kakvo treba 21. stoljeće, doba umjetne inteligencije nije ono kakvo je trebalo industrijsko doba. Umjetna inteligencija se ugrađuje u uređaje i postupke u svim područjima ljudskog djelovanja. Najbolje je umjetnu inteligenciju doživljavati i tretirati kao pomoćnika. Pomoćnika kojeg sve o svom poslu moramo naučiti kako bi nam pomagao, ali koji se ne umara, koji vrijedno uči, koji radi non-stop, koji ne prigovara i koji može obrađivati nezamislivu količinu podataka u vrlo kratkom vremenu. I trebamo zamišljati da nam na raspolaganju stoji neograničen broj takvih pomoćnika, koji mogu djelovati i u naše ime, samostalno.

Da bismo iskoristili tu nezamislivu proizvodnu snagu koju sad svatko od nas ima na raspolaganju, mi moramo dubinski razumjeti dostignuća ljudske znanosti i inženjerstva, ali i umjetnosti, filozofije, povijesti, psihologije i sociologije. Moramo razumjeti svoje poslovne procese. Moramo stalno i iznova osmišljavati svaki posao koji radimo, svaki poslovni postupak.

A za to nam treba obrazovanje u kojem ne učimo činjenice, algoritme i postupke kako

bismo ih memorirali i reproducirali, već kako bismo ih primijenili. Obrazovanje treba biti za i uz primjenu, rješavanje problema i ostvarivanje projekata, od kolijevke pa do groba. To obrazovanje ne mogu pružiti učitelji koji su jednom nešto naučili i onda to ponavljaju 40 godina. Učitelj mora doslovno svakodnevno učiti.

I takvo obrazovanje ne mogu pružiti učitelji koji su i sami učili samo metodama 19. stoljeća, već učitelji koji su i sami, u ulozi učenika, iskusili sve nove metode podučavanja koje će primijeniti za dobrobit svojih učenika. A brojne su situacije u kojima će i učenici i učitelji morati istovremeno, zajedno učiti nove tehnologije, nova dostignuća, nove spoznaje. Riječ je o radikalno drukčijem obrazovanju, za koje trebaju i drukčije obrazovne ustanove, i drukčije ustanove i javna tijela potpore i drukčija prosvjetna vlast te regulativa. Ne radi se o reformi obrazovanja već o potpuno novoj obrazovnoj viziji, paradigmi, strategiji i sustavu.

Može li u tome pomoći medijsko opismenjavanje odnosno podizanje medijske kulture svih nas?

– Informacijska pismenost, medijska pismenost te podatkovna pismenost ključni su oblici pismenosti suvremenog društva. Ja na specifičan način definiram te pojmove. Informacijska pismenost je sposobnost pronalaženja potrebne informacije i njezino validiranje, utvrđivanje je li istinita, potpuna i važeća. Također to je sposobnost odašiljanja informacija. Medijska pismenost nam pomaže razumjeti medijske forme i kanale te izabrati one koji su najprikladniji za primanje ili emitiranje informacija.

Podatkovna pismenost nam omogućava da odaberemo ispravan način za prikupljanje podataka, da znamo točno koje podatke trebamo, njihovu kvalitetu i izvore te da razumijemo koji se zaključci mogu izvoditi iz neke nakupine podataka, a koji ne mogu. Bez tih pismenosti mi smo samo automati koji će izvršiti bilo što, što želi onaj tko nas puni informacijama. Mi tada ni približno nemamo slobodnu volju.

KANDIDAT ZA NOVOG REKTORA
SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

KOPRIĆ: NUDIM NOVU KONCEPCIJU KOJA POKREĆE SVEUČILIŠTE



Izvanredna sjednica Senata održat će se 26. ili 27. veljače, kada će predloženci iznositi programe rada

Završile su prijave kandidata za rektora Sveučilišta u Zagrebu za mandatno razdoblje od akademske godine 2026./2027. do 2029./2030., a svoju je kandidaturu do zaključenja ovoga broja potvrdio dekan Pravnog fakulteta Ivan Koprić.

Prijave kandidata trajale su do 30. prosinca, a Izorno povjerenstvo nije odgovorilo na Hinin upit koliko ih je pristiglo. Koprić je pak svoju kandidaturu potvrdio na Facebooku, napisavši da Sveučilište u Zagrebu stagnira i da je sve lošije rangirano na relevantnim svjetskim listama.

„Nedavno smo pali za još 200 mjesta. Pritom Rektorat buja brojem zaposlenih te troši sve više novca, premda svojim fakultetima i akademijama ne nudi važne akademske usluge, kako to rade relevantna inozemna sveučilišta”, poručio je Koprić.

Kako je dodao, odlučivanje na Sveučilištu je tromo, bez rasprave i suočavanja argumenata te opterećeno formalnim momentima i stvaranjem većine u odlučivanju davanjem prava glasa u Senatu prorektorima, dok se realni izazovi i prilike ne stavljaju na dnevni red. „Potpora međunarodnoj suradnji fakultetima i akademijama je slaba. Postoje povremena nastojanja da se u Rektoratu pokrenu studiji koji se već izvođe na fakultetima i akademijama, kao nepotrebno unutarnje dupliciranje. Rektorat nije spreman pružati kadrovsku podršku ‘posuđivanjem’ (secondment) zaposlenika svojih stručnih službi fakultetima i akademijama”, napisao je dekan Koprić.

U odnosu na koncept koji svojim radom i aktivnošću zagovara sadašnja uprava Sveučilišta, Koprić svojim programom nudi, kako kaže, novu koncepciju koja pokreće Sveučilište u smjeru stabilne, otporne i snažne, ali fleksibilne i dinamične institucije, u potpunosti uključene u međunarodne i europske znanstveno-istraživačke i nastavne tokove temeljene na izvrsnosti, kvaliteti, profesionalnosti, pravdi, socijalnoj osjetljivosti i digitalnoj transformaciji.

Za trenutačnog rektora, Stjepana Lakušića, očekuje se da se također prijavio, piše Hina.

Prema hodogramu, izorno povjerenstvo do 11. veljače utvrdit će koje prijave ispunjavaju odredbe Zakona i Statuta te će objaviti listu kandidata na internetskim stranicama. Izvanredna sjednica Senata održat će se 26. ili 27. veljače te će tada predloženci iznositi i braniti dostavljene programe rada. Izborna sjednica Senata održat će se pak u roku ne kraćem od tjedan i ne duljem od dva tjedna od održavanja spomenute izvanredne sjednice. To znači da bi ime rektora moglo biti poznato tijekom ožujka. (ri)

NOVI STANDARDI DIGITALNOG OBRAZOVANJA – EDUGEN

HRVATSKA TVRTKA RAZVIJA INOVATIVNU PLATFORMU ZA PERSONALIZIRANO UČENJE

Uvjereni smo da EduGen može postati ključan alat u modernizaciji procesa učenja, izjavio je direktor tvrtke Učitelj d.o.o. Blaženko Odak

Tvrtka Učitelj d.o.o. predstavila je u Školskoj knjizi EduGen – inovativnu platformu za personalizirano učenje, za koju je osigurano sufinanciranje Europske unije u okviru poziva „Bespovratne potpore za novoosnovana poduzeća”. Ova potpora potvrđuje važnost projekta za daljnju digitalnu transformaciju obrazovanja i poslovnog sektora u Hrvatskoj.

„EduGen je rezultat naše vizije da suvremenu tehnologiju približimo stvarnim potrebama širokog kruga korisnika. Ponosni smo što je Europska unija prepoznala vrijednost jedne od najinovativnijih edukacijskih tehnologija na domaćem tržištu, a posebno nam je važno što smo platformu u testnoj fazi predstavili urednicima Školske knjige, vodećeg izdavača na području obrazovanja. Uvjereni smo da EduGen može postati ključan alat u modernizaciji procesa učenja”, izjavio je direktor tvrtke Učitelj d.o.o. Blaženko Odak.

EduGen suvremeni je sustav za učenje koji spaja napredni psihološki test za određivanje osobnog stila učenja s inteligentnim algoritmima koji automatski prilagođavaju edukacijski sadržaj svakom korisniku. Ovakav pristup donosi potpuno novi standard u učinkovitosti usvajanja znanja, a sam projekt pozicionira tvrtku Učitelj d.o.o. kao jednog od pionira personaliziranog digitalnog obrazovanja.

Za razliku od postojećih edukacijskih platformi koje se uglavnom fokusiraju na vizualni izgled i strukturu sučelja, EduGen nudi prilagođen, personaliziran edukacijski sadržaj. Materijali se dinamički prilagođavaju vizualnim, auditivnim i kinestetičkim stilovima učenja, što omogućuje brže, kvalitetnije i poticajnije

usvajanje znanja – bez obzira na temu, razinu predznaja ili oblik sadržaja.

Posebna vrijednost EduGena leži u širokoj primjenjivosti. Platformu mogu koristiti tvrtke za brže uvođenje zaposlenika u posao i kontinuiranu edukaciju, škole i fakulteti za jačanje uspješnosti učenika i studenata, ustanove za obrazovanje odraslih, škole stranih jezika, ali i svaka organizacija koja želi unaprijediti kompetencije svojih članova. Budući da svaki pojedinac ima jedinstven stil učenja, a svaka institucija potrebu za učinkovitijim zaposlenicima – potencijal EduGena širi se na cijeli obrazovni i poslovni sektor.

Važnost projekta prepoznali su i urednici Školske knjige, vodeće hrvatske izdavačke kuće, čime je ostvaren prvi korak prema njegovoj integraciji u suvremene obrazovne prakse.

„EduGen donosi konkretne mogućnosti za unaprjeđenje učenja, od jasnije strukturiranih sadržaja do personaliziranih pristupa različitim stilovima učenja. Smatramo da platforma ima snažan potencijal nadograditi postojeće digitalne alate i biti vrijedan resurs nastavnicima. Veselimo se ovoj inovaciji koja otvara prostor za nove modele učenja i suradnje između izdavača, nastavnika i tehnoloških tvrtki. Posebno nam je drago što takvo rješenje nastaje upravo na hrvatskom tržištu”, izjavila je urednica u Školskoj knjizi Josipa Blagus.

Dobivena europska potpora omogućit će dodatno unaprjeđenje platforme, zapošljavanje novih stručnjaka i ubrzanje puta prema tržišnoj komercijalizaciji. EduGen time postaje jedan od najperspektivnijih projekata koji spaja psihologiju, umjetnu inteligenciju i digitalno obrazovanje. (ri)

ZAGREB U 2026. NASTAVLJA S ULAGANJIMA U DJEČJE VRTIĆE

U NOVOOTVORENIM VRTIĆIMA DODATNIH 1450 MJESTA

Trenutačno se izvode radovi vrijedni oko 32 milijuna eura na četiri lokacije – Borovje, Podbrežje, Stenjevec i Remetinec

Grad Zagreb u 2026. godini nastavlja snažno ulagati u sustav ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja kako bi zagrebački vrtići bili kvalitetni i pristupačni svim zagrebačkim obiteljima, poručeno je u priopćenju Gradskog poglavarstva. U 2026. godini planirana su izdvajanja 317 milijuna eura, što je više nego dvostruko u odnosu na proračun 2021. godine (konkretno 131 posto).

Najveći udio u navedenim ulaganjima čine plaće zaposlenih u vrtićima, u kojima je danas oko 7400 zaposlenih. U odnosu na 2021. godinu, u gradskim vrtićima radi oko 1400 više zaposlenih, dok je masa plaća udvostručena.

„Ovakav rast izdvajanja za plaće rezultat je i većeg broja zaposlenih, ali prije svega to je rezultat znatnih povećanja plaća i materijalnih prava koja su ostvarena u dijalogu sa sindikatima, a radi zadovoljnih zaposlenika na kojima počiva kvaliteta cijelog sustava. Želimo da Grad Zagreb bude poželjan poslodavac, odnosno da najbolje odgojiteljice i odgojitelji rade u našim vrtićima”, istaknuo je Tomislav Tomašević, gradonačelnik Zagreba.

Grad Zagreb paralelno nastavlja opsežan investicijski ciklus u izgradnju i dogradnju vrtićkih

kapaciteta. Dosad je otvoreno 16 novih vrtića koji su donijeli 1450 novih mjesta, uz ukupnu vrijednost ulaganja od 46 milijuna eura. Trenutačno se izvode radovi vrijedni oko 32 milijuna eura na četiri lokacije – Borovje, Podbrežje, Stenjevec i Remetinec – čime će se osigurati dodatnih 750 mjesta.

U 2026. godini planiran je početak rada na šest novih projekata u vrijednosti od oko 31 milijun eura, kojima će se osigurati još 570 mjesta, najvećim dijelom dogradnjom postojećih vrtića. Riječ je o dječjim vrtićima Grigora Viteza, Matije Gupca, Bajka, Sesvete – Novo Brestje i Ivane Brlić-Mažuranić te o izgradnji novog vrtića u Lučkom.

„Ukupno Grad Zagreb ulaže više od 109 milijuna eura u izgradnju i dogradnju 26 dječjih vrtića, čime se osigurava više od 2700 novih mjesta za djecu i jača mreža gradskih vrtića po cijelom gradu. Cilj nam je osigurati svim zagrebačkim obiteljima upis djece u kvalitetni gradski vrtić u kvartu u kojem žive. A istodobno dok širim kapacitetima moderniziramo objekte, stalno podižemo subvencije kako bi cijene vrtića za obitelji ostale među najnižima u Hrvatskoj”, poručili su iz Grada. (ri)

MINISTARSTVO NAJAVILO IZMJENE PET ZAKONA O OBRAZOVANJU I ZNANOSTI

U 2026. NAPOKON ZASEBNI ZAKONI ZA OSNOVNE I SREDNJE ŠKOLE

Stvorit će se pretpostavke za povećanje dnevnog opterećenja učenika većim brojem nastavnih sati provedbom programa potpomognutog i obogaćenog učenja, najavljuju iz Ministarstva

Kada se to već nije dogodilo u 2025. godini, prema zadnjim najavama Ministarstva znanosti, obrazovanja i mladih u novoj bismo godini trebali dočekati izmjenu temeljnog Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi. Zakon objedinjuje sustave osnovnog i srednjeg školstva od 2008. godine, dokad su sustavi bili uređeni samostalnim zakonima. Prema planu Ministarstva, očito je da se vraćamo na staro: u 2026. u planu je donošenje Zakona o osnovnoškolskom odgoju i obrazovanju te Zakona o srednjoškolskom odgoju i obrazovanju.

Važeći objedinjeni Zakon je mijenjan i dopunjavan više puta, no kako priznaju u Ministarstvu, navedene izmjene i dopune nisu riješile sve uočene nedostatke specifične za sustav. Kako je vidljivo iz nedavno završenog javnog savjetovanja, Ministarstvo u 2026. planira izmjenu ukupno pet zakona vezanih za odgoj, obrazovanje i znanost. Što će se sve konkretno mijenjati, zasad je nepoznanica, no u e-savjetovanju su dane neke naznake.

1. ZAKON O OSNOVNOŠKOLSKOM ODGOJU I OBRAZOVANJU

Zbog sve veće potrebe učenika za dodatnim radom, primjerenim oblikom školovanja te diferenciranom i individualiziranom nastavom zakonom će se obvezati one školske ustanove koje imaju prostorne, kadrovske i druge uvjete rada da obvezno izvode odgojno-obrazovni rad u jednoj smjeni. Nadalje, s ciljem ostvarivanja više razine usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda, što zahtijeva duži boravak učenika u osnovnoj školi, zakonom će se stvoriti pretpostavke za povećanje dnevnog opterećenja učenika većim brojem nastavnih sati provedbom programa potpomognutog i obogaćenog učenja.

Poseban naglasak stavit će se na poboljšanje funkcioniranja i kvalitete upravljanja osnovnim školama kao i uvjete rada odgojno-obrazovnih radnika, navode u Ministarstvu.

2. ZAKON O SREDNJOŠKOLSKOM ODGOJU I OBRAZOVANJU

Cilj je novog zakona omogućavanje veće fleksibilnosti sustava, boljšeg profesionalnog usmjeravanja učenika i njihove horizontalne i vertikalne prohodnosti, poboljšanje odgojno-obrazovnih ishoda te osiguranje bolje zapošljivosti učenika s kvalifikacijama strukovnog obrazovanja i osposobljavanja.

Novim zakonom osigurat će se podrška jačanju autonomije srednjih škola radi osiguravanja kadrovskih i programskih uvjeta potrebnih za uspješnu provedbu kurikulnih dokumenata koji odgovaraju na potrebe



JEDAN JE OD CILJEVA OSIGURANJE BOLJE ZAPOSRLJIVOSTI UČENIKA STRUKOVNIH ŠKOLA

učenika i na suvremene potrebe tržišta rada te osiguravaju usvajanje ključnih i transversalnih kompetencija i specifičnih stručnih vještina.

Poseban naglasak stavit će se na poboljšanje funkcioniranja i kvalitete upravljanja srednjim školama i učeničkim domovima te na uvjete rada odgojno-obrazovnih radnika kako bi se povećala atraktivnost profesije te mogućnost njihova profesionalnog razvoja i napredovanja.

Novi zakon uspostaviti će i koherentan sustav osiguravanja kvalitete u srednjoškolskom odgoju i obrazovanju, razvoj alata i mehanizama te unaprjeđenje procesa samovrednovanja i njegovo povezivanje s vanjskim vrednovanjem. Također, novim će se zakonom jačati i europska dimenzija obrazovanja odnosno daljnja internacionalizacija srednjoškolskog obrazovanja na način da se učenicima omogućiti stjecanje kompetencija mobilnošću i drugim oblicima povezanosti, navode u MZOM-u.

3. ZAKON O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O VISOKOM OBRAZOVANJU I ZNANSTVENOJ DJELATNOSTI

Razradom postojećih odredbi Zakona o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti postići će se jasnoća i ujednačena primjena odredbi, osobito odredbi koje se odnose na mandate dekana i rektora javnih

visokih učilišta, na formalne uvjete izbora na radna mjesta te nadležnosti za donošenje unutarnjeg ustrojstva administrativnih radnih mjesta javnih visokih učilišta. Dodatnim uređenjem postupka imenovanja i sadržaja sastava stručnog povjerenstva za izbor na radno mjesto uklonit će se određene poteškoće u primjeni

odredbe zbog nedovoljnog broja članova u potrebnom znanstvenom odnosno umjetničkom području i polju. Dopunama uređenja postupka izbora na slobodno radno mjesto olakšat će se izbor na radno mjesto za kandidate za koje je već utvrđeno da ispunjavaju uvjete za istu razinu radnog mjesta. Utvrđivanjem dobne granice odlaska u mirovinu osoba na znanstvenim, znanstveno-nastavnim i umjetničko-nastavnim radnim mjestima na visokom učilištu omogućit će se učinkovitije održavanje nastave te osigurati dostupnost stručnjaka za rad u znanosti. Određivanjem jasnog roka početka nastave osigurat će se jednaki uvjeti za postizanje ishoda učenja na visokim učilištima, obrazlaže MZOM razloga izmjena Zakona.

4. ZAKON O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O OSIGURAVANJU KVALITETE U VISOKOM OBRAZOVANJU I ZNANOSTI

Ciljevi koji se žele postići donošenjem Zakona jesu: učinkovitiji postupak inicijalne akreditacije novih studija, brži postupak inicijalne akreditacije postojećih studija, učinkovitiji rad stručnog povjerenstva za inicijalnu akreditaciju.

5. ZAKON O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O OBRAZOVANJU ODRASLIH

Cilj je donošenja izmjena i dopuna Zakona osigurati daljnji razvoj, veću učinkovitost i kvalitetu sustava obrazovanja odraslih. Izmjenama se nastoji pojednostaviti postojeće odredbe radi veće jasnoće i lakše primjene u praksi. Također se želi povećati preglednost zakona, čime se pridonosi njegovoj razumljivosti i transparentnosti. Konačno, navode u Ministarstvu, zakonom se omogućuje veća fleksibilnost, kako bi se on mogao pravodobno prilagoditi novim potrebama i promjenama unutar sustava.

Mirela Lilek

NAGLASAK JE NA POBOLJŠANJU UVJETA RADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH RADNIKA KAKO BI SE POVEĆALA ATRAKTIVNOST PROFESIJE

HRVATSKA ZAJEDNICA OSNOVNIH ŠKOLA ULAZAK U SLAVLJENIČKU 60. GODINU

TIHA SMO, ALI SNAŽNA PODRŠKA SUSTAVU

Posebnu vrijednost Hrvatske zajednice osnovnih škola čine njezine članice – oko 740 škola i drugih odgojno-obrazovnih ustanova iz cijele Republike Hrvatske koje su dugogodišnjom suradnjom, povjerenjem i vjernošću očuvale postojanje HZOŠ-a

Hrvatska zajednica osnovnih škola (HZOŠ) ove godine ulazi u slavljeničku 60. godinu postojanja i rada. Iako prvobitno osnovana 1966. godine kao ustanova koja se bavila poboljšanjem pedagoškog standarda i promocije novih pristupa poučavanja odnosno transformaciji škola, uz društvene promjene mijenjala se i njezina uloga. Danas je temeljna i prepoznatljiva djelatnost Hrvatske zajednice osnovnih škola svakodnevna pravna i savjetodavna podrška u radu ravnateljima, tajnicima i voditeljima računovodstva odgojno-obrazovnih ustanova kod primjene pravnih propisa i pravodobno informiranje o svim aktualnostima.

Istodobno, organizacijom skupova i edukacija na kojima se okupljaju relevantni stručnjaci iz institucija i prakse stvara se prostor za prezentiranje tema usmjerenih prema stjecanju novih znanja i vještina potrebnih za pravno, financijsko i stručno funkcioniranje ustanova, dijeljenje prakse, dijalog, zajedničko promišljanje i donošenje kvalitetnih rješenja za svakodnevni rad.

SKUPOVI I SAVJETOVANJA

Za razliku od komercijalnih subjekata koji obrazovni sektor često koristi za ostvarivanje dobiti, HZOŠ je oduvijek bio dio sustava i djeluje iz same struke, s jasnom i nedvosmislenom misijom: promišljeno i sustavno stručno usavršavanje, profesionalna podrška i povezivanje svih dionika sustava. Svojem djelovanjem predstavlja dugogodišnji pouzdan oslonac školama i ostvaruje suradnju sa svim ustanovama koje zajednički oblikuju obrazovanje u bilo kojem području.

U organizaciji državnih skupova i savjetovanja inzistira se na visokim profesionalnim standardima, sadržajnoj ozbiljnosti i primjenjivosti stečenih znanja uz moderan i kolegijalan pristup.

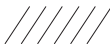
Birane teme uvijek su aktualne, temeljene na iskustvu, odgovornosti i stvarnom razumijevanju izazova s kojima se škole svakodnevno suočavaju u mnogim područjima rada, a angažirani predavači autentični su stručnjaci koji sudionicima iz prve ruke pružaju informacije i rješenja o aktualnim i važnim temama koje se događaju u sustavu. Odabir Hrvatske zajednice osnovnih škola za stručno usavršavanje nije samo pitanje preferencija, već vjernost tradiciji i profesionalnosti koja traje već šest desetljeća.

Posebnu vrijednost i podršku u radu Hrvatske zajednice osnovnih škola predstavlja povezivanje, otvorenost i institucionalna suradnja sa svim relevantnim ustanovama – ponajprije resornim Ministarstvom znanosti, obrazovanja i mladih, Ministarstvom financija, Državnim uredom za reviziju, Povjerenikom za informiranje preko visoko-



Jasmina Hamer: Učitelji koji uče i profesionalno se osnažuju aktivni su inicijatori i nositelji pozitivnih promjena u školi i društvu

PIŠE
Jasmina Hamer
ravnateljica Hrvatske
zajednice osnovnih škola



kolskih institucija kao što su Pravni, Učiteljski, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, do strukovnih agencija, komora i instituta poput NCVVO-a, CARNET-a, Obiteljskog centra, Instituta Ivo Pilar, Instituta za društvena istraživanja, Ministarstvo rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike, RiF te izdavačke kuće. Otvoreni partnerski pristup i umrežavanje omogućava kvalitetan i uvažavajući dijalog, zajedničko djelovanje i transfer znanja i prakse u cilju razvoja stabilnog, uključivog i suvremenog obrazovnog sustava.

PROSTOR ZA UMREŽAVANJE

Okupljajući različite profile djelatnika unutar odgojno-obrazovnog sustava, Hrvatska zajednica osnovnih škola jasno prepoznaje da današnji rad škole više nije strogo podijeljen na izolirane djelokruge rada u kojima svatko djeluje isključivo unutar vlastitih ovlasti. Upravni, financijski, pedagoški i organizacijski poslovi sve su snažnije isprepleteni, što zahtijeva zajedničko razumijevanje procesa koji se odvijaju u ustanovi.

Integrirani pristup koji se promiče i podržava putem programa, stručnih usavršavanja i suradničkih projekata, Hrvatsku zajednicu osnovnih škola čini jedinstvenom. Povezujući ravnatelje, tajnike, voditelje računovodstva, učitelje, stručne suradnike, znanstvenike i državne službenike, pridonosi se razvoju kulture suradnje, uvažavanja, jačanju zajedničke odgovornosti i kvalitetnijem donošenju odluka.

Hrvatska zajednica osnovnih škola organizator je i idejni inicijator Međunarodne konferencije: Pogled u učionicu – od tradicije do

suvremenosti koja je u potpunosti posvećena upravo primarnom obrazovanju. Organizacijom konferencije HZOŠ se u ovom dijelu vraća i posvećuje svom prvobitnom djelovanju, a to je transformacija i unaprjeđenje škole. Konferencija je organizirana prije pet godina kao prva takve vrste. Osmišljena je kao produkt potrebe i iskustva da znatiželjni i napredni učitelji i ostali odgojno-obrazovni radnici dobiju širi i raznovrsniji uvid u obrazovne politike, nova istraživanja i procese u okruženju te mogućnost refleksije kao moćnog alata za promjene.

Ovim je konceptom Hrvatska zajednica osnovnih škola otvorila prostor još snažnijem i širem umrežavanju, dijeljenju prakse i sustavnom promišljanju izazova, mogućnosti i razvoja primarnog obrazovanja, povezujući tradiciju hrvatske osnovnoškolske prakse s europskim obrazovnim trendovima. Učitelji koji uče i profesionalno se osnažuju aktivni su inicijatori i nositelji i pozitivnih promjena u školi i društvu. Sudjelovanje na međunarodnoj konferenciji pridonosi povezivanju hrvatskog obrazovnog sustava s europskim obrazovnim prostorom, potiče profesionalni razvoj sudionika, mogućnosti dijaloga i rasprave te otvara prostor za razvoj novih projekata i partnerstava.

VIDIMO SE U OPATJI

Partnerstvo s Agencijom za mobilnost i programe Europske unije pokazala se izvrsnim putokazom u kontekstu povezivanja i otvorenosti prema europskim iskustvima. Kontinuitet održavanja konferencija na kojima su gostovali renomirani, zanimljivi domaći i strani stručnjaci omogućila je učiteljima razmjenu znanja, ideja, prakse i potvrdila njezinu relevantnost i potrebu u obrazovnom sustavu u cilju jačanja profesionalnog identiteta učitelja, stručnih suradnika i znanstvenika koji se bave primarnim obrazovanjem. Nakon svake konferencije izdaje se online zbornik stručnih i znanstvenih radova.

Posebnu vrijednost Hrvatske zajednice osnovnih škola čine njezine članice – oko 740 škola i drugih odgojno-obrazovnih ustanova iz cijele Republike Hrvatske koje su uz dugogodišnju suradnju, povjerenje i vjernost očuvale postojanje HZOŠ-a. Svakodnevno iskustvo, praksa, znanje i komunikacija s njima čine okosnicu rada. Upravo ta snažna i široka mreža članica predstavlja najčvršću bazu i potvrdi kvalitete rada te šalje jasnu poruku o potrebi postojanja ustanove koja nezavisno djeluje u interesu struke i sustava u cjelini.

Iskazano povjerenje ujedno je velika odgovornost, ali i snažan poticaj za daljnji rad i razvoj, unaprjeđenje programa i očuvanje visokih profesionalnih standarda. S radošću vas očekujemo u Opatiji od 18. do 20. ožujka 2026. na obilježavanju 60 godina djelovanja.

**ODABIR
HRVATSKE
ZAJEDNICE
OSNOVNIH
ŠKOLA ZA
STRUČNO
USAVRŠAVANJE
NIJE SAMO
PITANJE
PREFERENCIJA,
VEĆ VJERNOST
TRADICIJI
I PROFESIONAL-
NOSTI
KOJA TRAJE
VEĆ ŠEST
DESETLJEĆA**

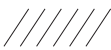


ANATOMIJA JEDNOG PADA URUŠAVANJE OBRAZOVNOG SUSTAVA U VENEZUELI

VEĆINA JAVNIH ŠKOLA OTVORENA JE SAMO DVA ILI TRI DANA TJEDNO

Godine lošeg upravljanja državom dovele su do ozbiljnog pada kvalitete obrazovanja i dosad nezabilježene razine izostajanja iz škole. Sve se to događa u kontekstu sveobuhvatne i dugotrajne humanitarne krize koja obilježava Madurov 12-godišnji mandat te je potaknula gotovo osam milijuna Venezuelaca na migraciju

PRIREDILA
Ivana Čavlović



Venezuela je nekoć bila pionir u pristupu obrazovanju u Latinskoj Americi, bilježeći važna postignuća za vrijeme bivšeg predsjednika Huga Cháveza, koji je proveo niz reformi, uključujući masovnu kampanju opismenjavanja i programe prehrane za učenike. Između 1999. i sredine 2000-ih upis u osnovno obrazovanje navodno je porastao s 85 na 95 posto, a u srednje s 40 na čak 70 posto. Godine 2005., nakon što je Chávez izjavio da je 1,5 milijuna Venezuelaca naučilo čitati i pisati u samo dvije godine, UNESCO mu je dodijelio prestižnu međunarodnu nagradu.

DUGOTRAJNA KRIZA

No godine lošeg upravljanja pod njegovim nasljednikom, predsjednikom Nicolásom Madurom, dovele su do ozbiljnog pada kvalitete obrazovanja i dosad nezabilježene razine izostajanja iz škole. Sve se to događa u kontekstu sveobuhvatne i dugotrajne humanitarne krize koja obilježava Madurov 12-godišnji mandat te je potaknula gotovo osam milijuna Venezuelaca na migraciju. Do 2023. godine 40 posto venezuelskih učenika u dobi od tri do 17 godina pohađalo je školu neredovito. Prošle godine čak 34 posto djece i mladih u dobi od tri do 24 godine – oko tri milijuna ljudi – nije pohađalo nijednu obrazovnu ustanovu.

Nakon razdoblja relativne stabilnosti, krhko gospodarstvo ponovno je ugroženo rastućom inflacijom i obnovljenim američkim sankcijama na naftu. Represija je dodatno pojačana nakon predsjedničkih izbora u srpnju 2024., koje je međunarodna zajednica ocijenila nezakonitima.

– Obrazovanje je glavni strukturni problem u zemlji. Osim što utječe na sadašnjost i kvalitetu života stanovništva, ono ugrožava mogućnosti budućih generacija kao i razvoj zemlje – rekao je Fernando Pereira, učitelj i jedan od osnivača nevladine organizacije za prava djece CECODAP.

Ako je urušavanje venezuelskog gospodarstva već držalo javno obrazovanje „na aparatima“, pandemija COVID-19 zadala mu je gotovo smrtonosan udarac sredinom 2020. godine. Nakon mjeseci bez nastave – ili tek nekoliko tjedana *online* nastave za one s pristupom internetu – nastava uživo ponovno je započela tek u rujnu 2022.

Unatoč blagom gospodarskom oporavku, od kojeg najsiriomasniji nisu imali koristi, obrazovni sustav ostao je zapušten. Tijekom pandemije masovno iseljavanje uzrokovalo je manjak učitelja i porast broja djece koja su odustajala od škole. Čak i učitelji koji su ostali često nisu imali



novca za prijevoz i nisu mogli dolaziti na posao svaki dan.

„MOZAIK-RASPORED“

Minimalna plaća u Venezueli zamrznuta je od 2022. godine, pa prosječna mjesečna plaća učitelja iznosi oko 14,5 dolara, a katkad i samo četiri dolara. Uz državne dodatke mjesečni prihod može dosegnuti 50 dolara, no ti podatci nisu redoviti i daleko su od dovoljnog za pokrivanje troškova života. U prosincu 2024. godine osnovna mjesečna potrošačka košarica

VAŽNOST OPORAVKA AKADEMSKE ZAJEDNICE

Tijekom posljednja dva desetljeća obrazovni sustav Venezuele bio je oblikovan više politikom nego pedagogijom. Sveučilišta koja su nekoć bila važna regionalna središta znanja oslabila su pod pritiskom gospodarskog kolapsa, institucionalnog urušavanja i masovnog odlaska pripadnika akademske zajednice. Posljedice nisu ostale unutar granica zemlje, već su se prestile diljem Južne Amerike, utječući na studentsku mobilnost, tržište rada za akademike i regionalni obrazovni ekosustav.

Ako bi Venezuela ušla u stvarnu političku tranziciju, obrazovanje bi bilo među sektorima koji bi najbrže i najvidljivije osjetili promjene. Iako se sveučilišta ne bi mogla obnoviti preko noći, čak i djelomičan oporavak brzo bi promijenio regionalnu dinamiku, a posebno bi se promijenili obrasci akademske mobilnosti.

Otvaranje Venezuele omogućilo bi i postupnu obnovu istraživačke suradnje, osobito u područjima poput javnog zdravstva, poljoprivrede, energetike i okolišnih znanosti. Iako bi povratak u regionalne i međunarodne mreže bio izazovan zbog promijenjenih istraživačkih normi i financijskih okvira, pravilno upravljana reintegracija mogla bi ojačati ukupne istraživačke kapacitete regije.

Obnova obrazovanja u Venezueli imala bi i šire značenje. Pitanja akademskih sloboda, institucionalne autonomije i kvalitete obrazovanja relevantna su za cijelu Južnu Ameriku. Venezuelski slučaj mogao bi poslužiti kao primjer obnove sustava nakon dugotrajnog političkog i institucionalnog pritiska. Obrazovanje bi pritom imalo i snažnu simboličku ulogu, signalizirajući širu političku normalizaciju. Na taj bi način Venezuela ponovno postala dio zajedničkog južnoameričkog akademskog prostora, s posljedicama koje bi nadilazile njezine granice.

iznosila je gotovo 500 dolara. Kako bi se nosila s krizom, vlada je uvela „mozaik-raspored“, koji učiteljima omogućuje dodatne izvore prihoda. Mnogi prodaju kolače, slatkiše ili sladoled ili pak čuvaju djecu u slobodno vrijeme. Iako bi trebali raditi četiri dana u tjednu, većina javnih škola otvorena je samo dva ili tri dana jer učitelji nemaju sredstava za više.

Na otoku Margarita, učiteljica Luisana Figuera radi u ribarstvu kad ne drži nastavu:

– Učiteljska plaća nije dovoljna. Moramo se snalaziti kako bismo preživjeli.

Do 2024. godine stopa učitelja koji su napustili zanimanje dosegla je 72 posto, prema izvješću organizacije FundaRedes. Predsjednik Maduro pozvao je više od 200.000 bivših učitelja da se vrate u sustav, nudeći im poticaje koji pak nikada nisu stigli.

U Maracaibu, gdje temperature redovito prelaze 30 stupnjeva, škole često nemaju vode, struje ni osnovne infrastrukture. Neke učionice premještene su na otvoreno, pod improvizirane krovove od lima, gdje djeca uče dok stoka prolazi školskim dvorištem.

Slična je situacija i u Ciudad Guayani, gdje škole ne mogu izdržati ni slabiju kišu, te na otoku Margarita, gdje su prekidi struje i nestašice vode česti.

– Učitelji žele poučavati, djeca žele ići u školu, ali stanje u institucijama je kritično – rekla je Aida González, čelnica sindikata učitelja u saveznoj državi Bolívar.

RASTUĆE NEJEDNAKOSTI

Mnogi učenici dolaze u školu gladni. Prema podacima ENCOVI-ja, u 2024. godini samo je 21 posto djece redovito dobivalo školske obroke, dok 70 posto djece u dobi od tri do 17 godina uopće nije dobilo hranu u školi. A posljedice su ozbiljne. Istraživanje Katoličkog sveučilišta Andrés Bello pokazuje da je 2024. godine 71 posto učenika trećeg razreda i gotovo 99 posto učenika završnog razreda osnovne škole bilo na najnižoj razini znanja iz matematike. Slični rezultati zabilježeni su i u čitanju i pisanju.

Razlike između privatnog i javnog obrazovanja sve su veće, a motivacija učenika sve manja. U nedostatku državne pomoći, obrazovni teret sve više preuzimaju lokalne inicijative. Jedna od najpoznatijih je mreža škola Fe y Alegría, koja u Venezueli vodi 177 škola i obrazuje oko 95.000 učenika iz siromašnijih zajednica.

Na Margariti je 29-godišnji Christian Maestre pokrenuo program koji uz pomoć turizma i edukacije pruža podršku djeci iz rizičnih sredina, nudeći im obrazovanje, prehranu i poticaj da ostanu u školi.

– Ulažemo u obrazovanje djece kako bi ostala motivirana. Moramo im ponuditi nove prilike kako bi nastavili učiti – zaključio je Maestre.

Prema *The New Humanitarian* i *Medium*

ISTRAŽIVANJE
SVEUČILIŠTE ZAPADNE AUSTRALIJE

VRHUNAC MENTALNIH SPOSOBNOSTI TEK NAKON PEDESETE

Istraživanje objašnjava zašto mnogi stručnjaci ostvaruju svoj najveći potencijal upravo u srednjoj dobi, spajajući bogato životno iskustvo, zrelu emocionalnu inteligenciju i sposobnost donošenja promišljenih odluka



Mislili ste da je vrhunac vaših mentalnih sposobnosti u dvadesetim ili tridesetim godinama? Znanstvenici se ne slažu sam tim i kažu da vrijeme zrelosti donosi najsnažniji um. Novo istraživanje, objavljeno na platformi za popularizaciju znanosti *The Conversation*, otkriva da se psihološke sposobnosti, emocionalna stabilnost i mudrost spajaju u savršenu kombinaciju tek nakon 50. godine. Sirove kognitivne sposobnosti, poput brzine procesuiranja informacija i pamćenja, obično dostižu vrhunac u dvadesetim godinama života. Sportaši uglavnom dosegnu svoj maksimum prije 30. godine, matematičari rade velike proboje do sredine 30-ih, a šahovski šampioni rijetko ostaju dominantni nakon 40. godine.

Prema istraživanju koje je vodio Gilles Gignac, izvanredni profesor psihologije na Sveučilištu Zapadne Australije, naše psihološke i kognitivne sposobnosti ne dosežu vrhunac u mladosti, kako se često vjeruje, već tek u zrelim godinama. Analizirajući 16 ključnih osobina ličnosti, uključujući emocionalnu stabilnost, prosuđivanje, odgovornost i sposobnost izbjegavanja kognitivnih pristranosti, Gignac i njegov tim otkrili su da um najuravnoteženije funkcionira između 55. i 60. godine. Ovo istraživanje objašnjava zašto mnogi lideri, mislioci i stručnjaci ostvaruju svoj najveći utjecaj i potencijal upravo u srednjoj dobi, spajajući bogato životno iskustvo, zrelu emocionalnu inteligenciju i sposobnost donošenja promišljenih odluka.

Studija koja je analizirala 16 ključnih osobina tijekom života otkrila je da savjesnost dostiže vrhunac oko 65. godine, a da je emocionalna stabilnost najviša oko 75. Moralno rasuđivanje produbljuje se u starijim godinama, dok se sposobnost izbjegavanja kognitivnih pristranosti može poboljšati čak i u sedamdesetim ili osamdesetim godinama. Kada se sve te osobine kombiniraju u jedan indeks, vidljivo je da je um najuravnoteženiji prije šezdesete godine, spajajući u tom razdoblju iskustvo, emocionalnu stabilnost i zrelo razmišljanje. (iČ)

Prema *The Conversation*

KAZAHSTAN RAZVOJ TEHNOLOŠKOG SEKTORA

SREDIŠNJA AZIJA DOBIVA PRVI MEĐUNARODNI CENTAR ZA UMJETNU INTELIGENCIJU

Do 2030. Kazahstan planira osposobiti milijun ljudi za korištenje alatima umjetne inteligencije

Kazahstan u sljedećih pet godina planira osposobiti milijun građana za umjetnu inteligenciju. Kako bi postigla taj cilj, zemlja otvara prvi Međunarodni centar za umjetnu inteligenciju u središnjoj Aziji – ALEM AI, pokreće nove obrazovne programe i širi mrežu javnih *online* usluga. Ključnu ulogu u razvoju tehnološkog sektora ima Astana Hub, najveći tehnološki park u središnjoj Aziji.

U posljednjih pet godina povećali smo IT izvoz oko 35 puta, što je izniman rezultat. Sljedeći nam je cilj pet milijardi dolara, a ključni je resurs ljudski kapital", ističe Magzhan Madiyev, glavni direktor Astana Huba.

Među najvećim tehnološkim uspjesima ističe se Higgsfield AI, platforma za generiranje slika i kratkih videozapisa, s procijenjenom vrijednošću većom od milijardu dolara, a zapažen uspjeh ostvarila je i aplikacija Aleem za učenje jezika uz pomoć umjetne inteligencije, koja je već dan nakon lansiranja prestigla Duolingo na ljestvicama App Storea u nekoliko zemalja središnje Azije.

Središnje mjesto razvoja umjetne inteligencije zauzima novi centar ALEM AI u Astani, koji se prostire na osam katova i objedinjuje obrazovanje, istraživanje i tehnologiju. U njemu se organiziraju edukacijski programi za djecu i mlade, a ondje je i AI škola za odrasle, *start-up* kampus, istraživački laboratoriji te prostor za digitalne vladine inicijative.

Do 2030. Kazahstan planira osposobiti milijun ljudi za korištenje alatima umjetne inteligencije putem inicijative AI-Sana, koja nudi besplatnu *online* edukaciju iz osnova umjetne inteligencije, rada s podacima i digitalnih vještina.

Naš je cilj osposobiti milijun ljudi u sljedećih pet godina: 500.000 učenika, 300.000 studenata, 90.000 državnih službenika, 80.000 poduzetnika i korporativnih stručnjaka te 30.000 građana iz drugih sektora, uključujući socijalne službe. Za svaku kategoriju razvili smo prilagođene obrazovne proizvode i inicijative – kaže Zhaslan Madiyev, ministar umjetne inteligencije i digitalnog razvoja Kazahstana.

Umjetna inteligencija također mijenja tržište rada, no Kazahstan rizik gubitka radnih mjesta pretvara u



priliku. Nudeći AI edukaciju svima zainteresiranima, zemlja pomaže milijunima ljudi da steknu vještine potrebne za digitalnu budućnost.

Kazahstan ubrzano jača AI obrazovanje i integrira ga u temeljne sveučilišne programe. Trenutačno se umjetna inteligencija predaje na 79 institucija, gdje se obrazuje više od 60.000 studenata. Među sveučilištima koja aktivno unaprjeđuju AI obrazovanje također je Sveučilište Maqsut Narikbayev (MNU).

Razvili smo hibridni program AI+X, u kojem se prve dvije godine fokusiraju na dubinsku znanost o podacima i osnove strojnog učenja. Nakon toga studenti mogu odabrati bilo koji smjer unutar sveučilišta, čime program nadilazi čisto tehnički okvir. Diplomandi će imati vještine za primjenu AI pismenosti u različitim disciplinama – kaže Sergey Pen, zamjenik glavnog direktora MNU-a za istraživanje, inovacije i umjetnu inteligenciju.

MNU će igrati središnju ulogu u razvoju modela umjetne inteligencije koji će pomagati u izradi pravnih dokumenata, inicijativi predstavljenoj na Međunarodnom forumu o umjetnoj inteligenciji u pravu i rješavanju sporova u Astani. Sveučilište je također potpisalo sporazum o suradnji sa Šangajskim sveučilištem političkih znanosti i prava (SHUPL), čime je postavljen temelj za zajedničke inicijative u području AI prava, ekonomije i menadžmenta.

Kombinacijom ulaganja u ljudski kapital, tehnologije i regulacije, Kazahstan pozicionira umjetnu inteligenciju kao temelj svoje buduće digitalne ekonomije. (iČ)

Prema *Euronews*

NIZOZEMSKA DVIJE MILIJARDE EURA ZA OBRAZOVANJE

ULAGANJE BEZ REZULTATA

Iako su škole pozdravile dodatna sredstva, učenici nisu postigli bolje rezultate na međunarodnim ispitima

Nizozemska vlada uložila je dvije milijarde eura od 2022. godine u programe za poboljšanje čitanja i matematike kod učenika, ali studija Nizozemskog ureda za analizu ekonomske politike (CPB) pokazuje da ulaganja nisu donijela mjerljive rezultate. Iako su škole pozdravile dodatna sredstva, učenici nisu postigli bolje rezultate na međunarodnim ispitima, a najugroženiji učenici u predstručnom obrazovanju (VMBO) i dalje zaostaju odnosno ne dostižu potrebnu razinu znanja i vještina za daljnje školovanje i tržište rada.

Međunarodni PISA testovi pokazuju da je trećina petnaestogodišnjaka u opasnosti da napusti školu s niskom razinom pismenosti, dok su čitalačke vještine i vokabular u srednjem obrazovanju znatno niži nego



prije pandemije koronavirusa. Vršitelj dužnosti državnog tajnika sekretara za obrazovanje Koen Becking rekao je da su rezultati razočaravajući, ali je upozorio da je program još u ranoj fazi i da su strukturne promjene dugoročni proces. (iČ)

Prema *NL Times*

NJEMAČKA PAD NATALITETA

U BERLINU SVE VIŠE PRAZNIH VRTIĆA

Nagli pad potražnje za mjestima u berlinskim dječjim vrtićima uzrokovali su pad nataliteta u Njemačkoj i rast troškova najma

Pad nataliteta u Njemačkoj i rast troškova najma doveli su do naglog pada potražnje za mjestima u dječjim vrtićima u Berlinu, koji su nekoć bili među najtraženijim gradskim uslugama, s listama čekanja koje su se znale protezati godinama.

– Došlo je do golemog pada, jednostavno je ukupno manje djece – rekla je Claudia Freistühler, izvršna direktorica organizacije Kindergärten City.

Ta organizacija koju financira država, a koja upravlja s 58 dječjih vrtića u njemačkoj prijestolnici, obično skrbi o više od 7000 mališana. No 2025. godine nije dosegla ni 6000. Freistühler je napomenula da se taj trend razvio iznenađujuće, pri čemu obitelji dodatno napuštaju središnje gradske četvrti zbog vrtoglavog rasta najamnina.

Njemačkoj i dalje nedostaje više od 300.000 mjesta u jasicama za djecu mlađu od tri godine, a taj se manjak često navodi kao ključni razlog zašto najveće europsko gospodarstvo ima relativno visok udio žena koje rade nepuno radno vrijeme. No u nekoliko velikih gradova – uključujući Berlin te neke dijelove Frankfurtu i Münsteru – pad nataliteta sada stvara suprotan problem: višak kapaciteta. Stopa fertiliteta u Njemačkoj pala je na 1,35 djece po ženi u 2024. godini, u odnosu na 1,38 godinu ranije. Samo u Berlinu, prema podacima Gradskog senatskog odjela za obrazovanje, mlade i obitelj, u posljednje dvije godine zatvoreno je 97 vrtića.

Martin Bujard, profesor na Saveznom institutu za istraživanje stanovništva, rekao je da su niske stope nataliteta



nepovoljne, posebno u trenutku kada se njemačko gospodarstvo bori da izađe iz najdulje stagnacije nakon Drugog svjetskog rata:

– Krize su otrov za planiranje obitelji. Ljudi su bili opterećeni pandemijom COVID-19, zatim je došao rat u Ukrajini, potom inflacija i gospodarske brige.

Berlinski vrtići, poznati kao *kitas*, nekoć su imali duge liste čekanja, što je potaknulo lokalne vlasti da osiguraju dodatna sredstva. No dodatni objekti i zaposlenici došli su prekasno, rekla je Freistühler. Sada se aktivno obraća imigrantskim obiteljima iz različitih društvenih slojeva i različitih pozadina kako bi održala poslovanje. I Paulina Woznicki, voditeljica jednog od berlinskih vrtića u sklopu skupine Fröbel, re-

kla je da nastoji učiniti vrtić privlačnijim imigrantskim obiteljima, napomenuvši da je vrtić stavio naglasak na kvalificirane djelatnike koji govore strani jezik kako bi ostao konkurentan. Skupina Fröbel nastoji privući obitelji koje inače možda ne bi razmišljale o korištenju dječje skrbi oglašavanjem na stranim jezicima na društvenim mrežama, uz pomoć umjetne inteligencije. Predsjednik skupine Stefan Spieker rekao je da su eksperimentirali s izradom različitih avatara koji mogu govoriti ukrajinski ili arapski i to je bilo vrlo uspješno.

Skupina također nudi „akademiju za roditelje” kako bi pomogla stranim obiteljima da lakše svladaju birokratske prepreke, rekla je Woznicki. Istaknula je kontrast u odnosu na prijašnje godine,

kada su znali biti preplavljeni i uvijek imali dugu listu čekanja. Rast najamnina u glavnom gradu također je problem, pa se sve više obitelji iseljava, dodala je Woznicki. S manjim brojem djece vrtići moraju smanjivati troškove jer je njihovo financiranje izravno povezano s upisima.

– Novac dobivamo samo za djecu o kojoj skrbimo – rekla je Freistühler.

Trend je izraženiji u istočnim njemačkim saveznom pokrajinama, gdje je fertilitet pao na 1,27 djece po ženi, a ukupni broj žena je manji. Waltraud Weegmann, predsjednica Njemačkog udruženja vrtića, rekla je da se čak i u bogatijim zapadnim pokrajinama liste čekanja skraćuju. (iČ)

Prema *Financial Times*

JAPAN KONCEPT „JEDNA PROSTORIJA – JEDNA KNJIGA”

KNJIŽARA U KOJOJ SE PRODAJE SAMO JEDAN NASLOV

Ideja o jednoj knjizi u knjižari samo želi ogoliti davno poznatu istinu – svaku knjigu vrijedi pročitati

U Tokiju postoji knjižara u kojoj ne morate odlučivati koju ćete knjigu kupiti, ondje su to napravili za vas. Naime, knjižara Morioka u ponudi ima samo jedan naslov. Svake večeri, tijekom šest dana, organiziraju se književni skupovi na kojima se raspravlja o jedinoj knjizi koja se u tom trenutku nalazi u prodaji, a na tim se okupljanjima pokušava uspostaviti veza između autora i čitatelja. Koncept „jedna prostorija – jedna knjiga” smislio je Yoshiyuki Morioka, koji je deset godina vodio malo konvencionalniju knjižaru u kojoj je organizirao susrete pisaca i čitatelja. To ga je iskustvo navelo da shvati kako će fokusiranje na jednu

knjigu omogućiti da se ona bolje shvati i da se izgradi dublji odnos s autorom, što će na kraju dovesti do većeg uživanja u čitanju. Ideju o jednom naslovu Morioka je prvi put iznio još 2014. godine na jednoj radionici koja je bila usmjerena na novo poslovanje. Odmah je naišla na oduševljenje, i predavača, i drugih sudionika radionice.

Svaka knjiga na policama svih svjetskih knjižara vrijedna je čitanja, i ona koju volite i želite je pročitati, pa i ona koja nije u sferi vašeg interesa. Postoji samo jedan uvjet koji valja ispuniti, a to je da se usmjerite na knjigu dulje od trenutka. (iČ)

Prema *The Guardian*



OŠ JAGODE TRUHELKE, OSIJEK UČENIČKA MOBILNOST U SLOVENIJI

OGLEDNI PRIMJER UČENJA IZVAN UČIONICE

Svrha je mobilnosti bila međukulturna razmjena, razvoj jezičnih vještina te razvoj novih znanja, kompetencija i vještina u učenika, kao i njihovih voditelja, kako bi se nova znanja i metode učenja mogle primijeniti u svojoj školi

Učenička mobilnost OŠ Jagode Truhelke u okviru programa Erasmus+ provedena je od 14. do 18. prosinca 2025. godine u OŠ prof. dr. Josipa Plemmlja na Bledu u Sloveniji. Na mobilnosti je sudjelovalo 13 učenika 7. i 8. razreda u pratnji triju odgojno-obrazovnih djelatnica škole – stručne suradnice knjižničarke i koordinatorice programa Erasmus+ u školi Irene Bando, ravnateljice Danijele Zorinić i nastavnice prirode i biologije Vesne Ovničević.

Mobilnost je bila osmišljena i koordinirana u skladu s razvojnim ciljevima naše škole u sklopu programa Erasmus temeljenim na razvoju životnih vještina (s naglaskom na kreativnost, kritičko mišljenje, suradnju, komunikaciju te poticanje čitanja), na aktivnoj nastavi na otvorenom, razvoju mentalnog zdravlja i međuljudskih odnosa te digitalnim kompetencijama i suvremenoj uporabi modernih tehnologija.

Svrha je mobilnosti bila međukulturna razmjena, razvoj jezičnih vještina te razvoj novih znanja, kompetencija i vještina u učenika, kao i njihovih voditelja, kako bi se nova znanja i metode učenja mogle primijeniti u našoj školi.

EUROPSKI KONTEKST

U organizaciji ove mobilnosti sudjelovao je knjižničar slovenske škole Andrej Jalen i knjižničarka naše škole Irena Bando u suradnji s učiteljicom prirode i biologije Vesnom Ovničević. Dogovori su trajali tjednima te su se na temelju Ugovora o učenju (Learning agreement) osmislile i provele dogovorene aktivnosti.

Prvi dan mobilnosti započeo je u ranim jutarnjim satima polaskom iz Osijeka prema Bledu sa zaustavljanjem u Postojnskoj jami, jednom od najpoznatijih prirodnih fenomena Slovenije i Europe. Ondje su se učenici upoznali s krškim reljefom i zanimljivostima špilja te s neobičnim životinjskim bićima kao što je čovječja ribica – endemna vrsta vodozemca, jedini kralješnjak prilagođen životu u podzemlju. Naučili smo da je čovječja ribica izrazito osjetljiva na onečišćenje pa se smatra simbolom čiste podzemne vode.

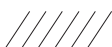
Drugi dan, tijekom službenog prijama u slovenskoj školi naši su se učenici upoznali sa slovenskim obrazovnim sustavom, organizacijom rada škole, redovitim i izvannastavnim aktivnostima te utjecaju programa Erasmus na kulturu škole. Imali su priliku usporediti slovenski i hrvatski školski sustav te razvijati kritičko promišljanje o obrazovanju u europskom kontekstu.

Bogato Erasmus iskustvo škole predstavila je ravnateljica škole Tanja Müller koja je govorila o otvorenosti škole prema lokalnoj zajednici i međunarodnim projektima. Tom je prigodom i naša koordinatorica predstavila važnost



U staroj tiskari

PIŠE
dr. sc. Irena Bando
stručna suradnica
knjižničarka, izvrsna
savjetnica
OŠ Jagode Truhelke, Osijek



**OD
MNOGOBROJNIH
ODGOVORA
UČENIKA KOJI
POTVRĐUJU
VRIJEDNOST
MOBILNOSTI
PROGRAMA
ERASMUS
POSEBNO SU SE
IZDOVJILI ONI
ODGOVORI KOJI
SU NAGLASILI DA
SU SLOVENSKI
UČITELJI
OPUŠTENIJI,
KOMUNIKATIVNI-
JI I STRPLJIVIJI**



Postojnska jama

ŠKOLA BOGATE OBRAZOVNE TRADICIJE

Škola u kojoj se provodila mobilnost nosi ime po Josipu Plemmlju, poznatom matematičaru i prvom rektoru Sveučilišta u Ljubljani, te ima dugu i bogatu obrazovnu tradiciju. Današnja zgrada otvorena je 1972. godine i trenutačno je u fazi modernizacije, uz dvije područne škole – Ribno i Bohinjsku Belu. Škola je snažno usmjerena na zdravlje, održivost i kreativnost, sudjeluje u UNESCO-ovim projektima, projektu

Zdrava škola, Ekovrt i Fit pedagogija, potičući aktivno učenje i brigu za okoliš. Posebno se ističe uključivo i poticajno radno okružje, u kojem učenici sudjeluju u odlučivanju putem školskog parlamenta i raznih projekata. Inovativnost se dodatno razvija putem projekta MARINKA, koji učenicima približava digitalne tehnologije, programiranje i računalno razmišljanje na iskustven i suradnički način.

Erasmus akreditacije za našu školu i dugogodišnji pozitivan utjecaj programa Erasmus na djelatnike i učenike.

Zatim su naši učenici predstavili našu zemlju, grad Osijek, školu i brojne aktivnosti koje se u našoj školi provode. Prezentacija učenika pridonijela je razvoju njihovih jezičnih kompetencija, vještina javnoga nastupa te jačanju pozitivne slike o školi i lokalnoj zajednici.

ODRŽIVI TURIZAM

Nakon aktivnosti u školi organiziran je obilazak Bleda, tijekom kojeg su učenici upoznali prirodne i kulturne znamenitosti toga poznatoga turističkog mjesta. Upoznali su se s povijesnim razvojem grada, značenjem Bledskog jezera, otočića i dvorca te ulogom turizma u razvoju lokalne zajednice. Ta aktivnost omogućila je povezivanje teorijskih znanja s praktičnim iskustvom te potaknula učenike na razmišljanje o važnosti održivog turizma i očuvanja prirodne i kulturne baštine.

Učenicima je organizirana i aktivna nastava na otvorenom gdje su posjetili Bledsku

tvrđavu – Blejski grad koji je jedan od najstarijih dvoraca u Sloveniji. Izgrađen je prije više od tisuću godina, na strmoj litici 130 metara iznad Bledskog jezera, a da bi tamo stigli, učenici su se morali popeti uz 220 stepenica. Iako su bili na početku skeptični, kada su se popeli razvili su svoje samopouzdanje i osjećaj vlastite vrijednosti.

Tijekom razgleda Bledskog dvorca učenici su posjetili muzejski postav gdje su naučili o povijesti Bleda i okolnih područja od prapovijesti do novijeg doba. Izloženi predmeti, informativni panoi i multimedijski sadržaji približili su učenicima način života ljudi u različitim povijesnim razdobljima.

Posebno zanimljiv dio razgleda bila je stara tiskara Blejska Grajska Tiskarna, u kojoj su se učenici upoznali s tradicionalnim načinom tiskanja. Tiskara je poznata i kao Manufaktura Mojster Janez, suvenirnica koja predstavlja niz ručno izrađenih i lokalno proizvedenih proizvoda i prikazuje dio bogate blebske povijesti. Osim tiskarskih usluga, služi kao povijesno društvo i muzej, pružajući dublje razumije-

vanje kulturne baštine regije. Ondje nam se predstavio dugotrajni put razvoja tiskarstva i napravile su se usporedbe od prepisivanja knjiga, preko korištenja Gutenbergova stroja za pisanje pa do današnje uporabe računala i tipkovnica.

Na kraju prezentacije čekalo nas je iznenađenje – originalan tiskani primjerak s crtežom Bledske tvrđave i natpisom naše škole te s pečatom od svježeg voska.

Razgled Bledskog dvorca imao je znatnu odgojno-obrazovnu vrijednost jer je učenicima omogućio povezivanje znanja iz povijesti, geografije i kulture s neposrednim iskustvom te potaknuo razvoj kulturne svijesti i uvažavanje važnosti očuvanja kulturne baštine.

LOPTE I MATEMATIKA

Treći dan mobilnosti bio je posvećen sudjelovanju u nastavi u školi kojom su prigodom učenici prisustvovali nastavnim satima matematike, fizike, kemije, biologije, slovenskog jezika, tjelesne i zdravstvene kulture te povijesti. Upoznavali su drukčije nastavne metode, organizaciju rada u razredu, način vrjednovanja i upotrebu nastavnih sredstava, pri čemu su mogli neposredno iskustveno usporediti sličnosti i razlike između slovenskoga i hrvatskoga školskog sustava. Na satu matematike predstavljena nam je vrlo neobična i inovativna metoda „Drums Alive” koja povezuje tijelo i um, poboljšava koordinaciju, koncentraciju i kognitivne sposobnosti. Metoda potiče aktivni stil života, kreativnost i socijalnu suradnju među sudionicima, a u slovensku školu ju je uvela učiteljica Saša Zupan tako da matematiku tumači povezujući brojeve s ritmom i kretanjem. Učenici se koriste loptama, stalcima i palicama, a s pomoću ritma glazbe rješavaju matematičke zadatke. Točne odgovore izražavaju udaranjem u ritmu, čime se potiče koncentracija, motoričke vještine, matematičko razmišljanje i kreativnost. Uz dinamičko kretanje i računanje u isto vrijeme razvija se istodobno lijeva i desna strana mozga važna za razvoj kreativnosti i kritičkog mišljenja. Takav interdisciplinarni pristup nastavi ostavio je snažan dojam na nastavnike te pružio vrijedne ideje za primjenu u vlastitoj nastavnoj praksi.

Osobito su u školi bile uočljive mnogobrojne edukacijsko-afirmirajuće zidne poruke o zdravlju, važnosti učenja, čitanja, poštovanju prirode, važnosti kretanja i lijepom ponašanju. Poruke su se mogle vidjeti po hodnicima, u knjižnici, u blagovaonici za jelo i u školskom predvorju.

Atmosfera je u školi cijelo vrijeme bila radna i poticajna s velikom motivacijom učenika za učenje i uključivanje u školske aktivnosti. U školi se njeguje sportski duh, većina učenika bavi se skijanjem, skijaškim skokovima, hokejom, klizanjem, bicikliranjem, planinarenjem, penjanjem, a to potvrđuje i mnoštvo medalja i diploma koje su učenici osvojili na raznim sportskim natjecanjima. Osim toga, škola je poznata po brojnim nagradama u natjecanju iz matematike gdje svake godine osvoje nekoliko prvih mjesta na državnom natjecanju.



Lopte i matematika



Osječki učenici i njihovi voditelji na Bledskom jezeru

POSJET SLOVENSKOJ ŠKOLI OBOGATIO JE KULTURNO ISKUSTVO UČENIKA TE POTVRDIO VAŽNOST UČENJA IZVAN UČIONICE, ISKUSTVENOGA UČENJA TE DA MOBILNOSTI U OKVIRU PROGRAMA ERASMUS STVARAJU U UČENIKA DRUKČIJU PERCEPCIJU O ŽIVOTU



Ovu mobilnost posebno su obilježili susreti u knjižnici koja je vrlo važna u bledskoj školi kao multimedijски prostor i srce škole, ima ključnu ulogu u povezivanju različitih predmeta s poticanjem čitanja, informacijskom i medijskom pismenošću. Ona čini prostrani prostor s mnoštvo kreativnih kutaka i s galerijom na katu koja sadrži tihi prostor za učenje. U njoj se odvija pregršt aktivnosti, susreta, projekata među kojima je posebno impresivan projekt *Kokice* gdje se učenicima knjižnični prostor simulira kao kinodvorana i projicirajući im filmove uz kokice, a od prikupljenih doniranih sredstava od ulaznica financiraju se ekskurzije i izleti potrebitima.

KNJIŽNICA – SRCE ŠKOLE

U poslijepodnevним satima organizirano je zajedničko druženje učenika uz poznate bledske kremšnite, tradicionalni lokalni desert, kojima nas je počastilo predstavništvo tvrtke Sava hoteli Bled i na taj nam način izrazili srdačnu dobrodošlicu u njihov bledski kraj.

Potom smo posjetili Radovljicu koja je stoljećima bila administrativno, trgovačko i kulturno središte bledskog kraja, mjesto u kojem su se razvijali obrti, pismenost i svakodnevni život zajednice. Bled se kasnije razvio kao turistički i simbolički prostor, ali je svoju društvenu i kulturnu podlogu crpio upravo iz Radovljice i njezine okolice. Tamo su učenici posjetili radionicu izrade licitara i domaćih proizvoda, čokoladarnicu gdje su se upoznali s tradicijskim obrtima, procesom izrade suvenira i lokalnih proizvoda, čime se dodatno poticalo razumijevanje kulturne baštine i važnosti očuvanja tradicije.

EDUKATIVNI USPON

Četvrti dan bio je posvećen učenju u prirodnom i planinskom okružju. Prvo smo posjetili Slovenski planinski muzej u Mojstrani koji je koncipiran kao doživljajni uspon na planinu – od prve ljudske znatiželje prema gorama do suvremenog alpinizma. Posebno se ističe po interaktivnim elementima, poput simulacije bivka, zvukova planine i virtualnih pogleda s vrhova. Muzej ima važnu edukativnu ulogu jer naglašava sigurnost u planinama, odnos čovjeka i prirode te snažnu povezanost slovenskog identiteta s planinarstvom.

Posjetili smo i Planicu, moderno nordijsko središte u dolini Julijskih Alpa u Sloveniji, poznatu kao svjetski centar skijaških skokova i letova. Tamo smo obišli i Muzej Planica koji prikazuje, ne samo rekorde i slavne skakače, nego i razvoj opreme, tehnologije i kulturu skijanja.

Sljedeće odredište bila je Kranjska Gora, jedno je od najpoznatijih slovenskih planinskih odredišta, smješteno na tromedi Slovenije, Austrije i Italije, u srcu Julijskih Alpa. Poznata je po skijaškom turizmu i utrkama Svjetskog kupa u alpskom skijanju (Vitranc Cup), ali i po ljetnom turizmu, planinarenju i biciklizmu. Kranjska Gora ima važnu ulogu u slovenskom turizmu jer spaja sport, prirodu i međunarodnu povezanost u jednom prepoznatljivom alpskom središtu.

Na kraju smo obišli jezero Jasna koje se sastoji od dva umjetna jezera s iznimno bistrom vodom i pogledom na Julijske Alpe, a poznato je kao mjesto odmora, šetnje i fotografiranja, s kulturnom brončanom skulpturom kozoroga kao simbolom slovenske planinske prirode.

Posjeti navedenim destinacijama omogućili su učenicima dublje upoznavanje prirodne i kulturne baštine slovenskog kraja te razvoj životnih vještina povezanih s odgovornim ponašanjem u prirodi, brigom za zdravlje i aktivnim stilom života. Boravak na otvorenom, u kombinaciji s edukativnim i sportskim sadržajima, dodatno je poticao neformalno učenje, međusobnu komunikaciju i jačanje socijalnih veza među učenicima.

Peti dan mobilnosti omogućio je učenicima dodatno sudjelovanje na nastavi slovenske škole, dok su se za to vrijeme njihovi nastavnici upoznali s radom područne škole u Ribnom koja djeluje kao manja, lokalna područna škola. Zahvaljujući manjem broju učenika, Ribno posebno njeguje bliske odnose, kreativnost, individualni pristup i povezanost s prirodom, što je snažna osnova za razvoj socijalnih i životnih vještina.

ISKUSTVENO UČENJE

Završetak ove mobilnosti obilježila je svečana dodjela certifikata kao rezultat refleksije, vrjednovanja stečenih znanja i usvajanja novih kompetencija. Tom prigodom su organizatorima uručeni darovi koji su sačinjavali autohtone slavonske proizvode koje su za njih pripremili roditelji djece koja su išla na mobilnost. Bilo je tu i kulena, paprike, slatkiša osječke tvornice Karolina, mednih proizvoda, pa i domaće rakije.

Po povratku kući posjetili smo Ljubljanu, šarmantni slovenski glavni grad s očuvanom srednjovjekovnom jezgrom, baroknom i secesijskom arhitekturom. Grad je smješten uz rijeku Ljubljanicu, koja ga dijeli na lijevu i desnu obalu, a spajaju ga brojni prepoznatljivi mostovi, poput Zmajeva mosta, Tromostovja i Mesarskog mosta. Šetnja uz rijeku pruža predivne poglede na arhitekturu, kafiće i restorane uz obalu, dok sam centar grada odiše poviješću, kulturom i živahnom atmosferom. Tijekom našeg posjeta grad je bio u adventskom duhu, s božićnim sajmovima, svjetlosnim instalacijama i glazbenim događanjima, što nam je omogućilo da osjetimo toplinu i živost Ljubljane u predbožićno vrijeme.

Posjet Ljubljani dodatno je obogatio kulturno iskustvo učenika te potvrdio važnost učenja izvan učionice, iskustvenog učenja te da mobilnosti u okviru programa Erasmus obogaćuju živote i šire vidike.

Završna evaluacija učenika pokazala je da ovakve mobilnosti uvelike obogaćuju živote učenika i stvaraju drukčiju percepciju na život i nove planove za budućnost. Od mnogobrojnih odgovora učenika koji potvrđuju vrijednost mobilnosti programa Erasmus posebno su se izdvojili oni odgovori koji su naglasili da su slovenski učitelji opušteniji, komunikativniji i strpljiviji.

Možda u planiranju uvođenja promjena u našoj školi krenuti upravo od toga?!



Školska knjižnica

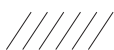
ŠKOLSKI MENADŽMENT OČIMA STRUČNJAKA

SAMO ETIČAN RAVNATELJ MOŽE BITI IZVRSTAN RAVNATELJ

Etičnost je ona tiha, ali presudna snaga koja razlikuje puko upravljanje od istinskog vođenja, formalni autoritet od stvarnog autoriteta, trenutni uspjeh od dugoročne izvrsnosti. Ako želimo da odgojno-obrazovne ustanove budu prostori razvoja, povjerenja i odgovornosti, moraju ih voditi ljudi čija je profesionalnost neodvojiva od moralne dosljednosti



PIŠE
izv. prof. dr. sc. Stjepan
Staničić



U vremenu brzih promjena, rastućih napetosti u društvu i velikih očekivanja od odgojno-obrazovnih ustanova, uloga ravnatelja je sve zahtjevnija. Njegovoj ulozi vrsnog administratora i lidera pedagoškog procesa dodaje se uloga moralnog kompasa školske zajednice. Njegove odluke, postupci i ponašanja ne oblikuju samo aktivnosti, financije i programe, nego artikuliraju i vrijednosti koje učenici, djelatnici i roditelji svakodnevno usvajaju.

Upravo zato pitanje etičnosti ravnatelja nadilazi poželjnu osobnu vrlinu i postaje temeljna profesionalna odgovornost. Izvrsnost u vođenju škole, vrtića ili učeničkog doma ne može se mjeriti isključivo akademskim postignućima, statističkim pokazateljima ili osvojenim priznanjima. Ona se očituje u povjerenju koje ravnatelj gradi, u osjećaju pravednosti koji sustavno njeguje te u sigurnosti i smislu koje pruža pedagoškoj zajednici u aktualnim trenucima neizvjesnosti.

Etičnost je ona tiha, ali presudna snaga koja razlikuje puko upravljanje od istinskog vođenja, formalni autoritet od stvarnog autoriteta, trenutni uspjeh od dugoročne izvrsnosti. Već smo duže svjesni kako odgojno-obra-

zovne ustanove nisu samo mjesta na kojima se prenosi znanje, to su sredine u kojima se oblikuju stavovi i odnos prema drugima. Ako želimo da one budu prostori razvoja, povjerenja i odgovornosti, moraju ih voditi ljudi čija je profesionalnost neodvojiva od moralne dosljednosti.

Imajući to na umu, u nastavku analiziramo razliku između dobrog i izvrsnog ravnatelja, ističući etičnost kao ključnu odliku izvrsnog vođenja. Posebno nudimo preporuke za etično vođenje škole, vrtića ili učeničkog doma, temeljene na teorijskim uvidima i najboljim praksama.

DOBRI I IZVRSNI

Mnogi su ravnatelji škola, vrtića i učeničkih domova dobri, a neki su izvrsni. U čemu se razlikuju? Nemamo pretenzije iznositi kriterije za procjenu do koje mjere netko udovoljava zahtjevima kada je dobar, a koliko je dobar kada je izvrstan. Recimo da je ravnatelj dobar profesionalac kada svoje obveze izvršava na vrijeme i u skladu s očekivanjima. Izvrstan profesionalac postaje kad nadilazi uobičajene okvire da bi nadmašio očekivanja i postigao znatno više od očekivanog.

Možemo reći kako dobar ravnatelj radi ono što se od njega očekuje, usredotočujući se na

osnovne funkcije škole, na dobru organizaciju rada, uredno odvijanje nastave i dobru suradnju s roditeljima. Postiže primjerene rezultate, a cijenjen je u svojoj ustanovi i među kolegama ravnateljima. Dobar ravnatelj obično ispunjava osnovne zadatke svoga položaja. On zadovoljava osnovne zahtjeve, ali mu ipak nedostaje vizionarstvo i strast za vidnim poboljšanjima. Dobar ravnatelj obično upravlja trenutačnim izazovima, osigurava red i disciplinu te uspješno rješava administrativne zadatke. Međutim, sposobnost da motivira djelatnike i učenike te da sustavno gradi pozitivnu školsku kulturu, nije mu jača strana. Dobri ravnatelji kraljeznica su sustava, jamci njegove stabilnosti i pouzdani suradnici na čijim plećima počiva njegova funkcionalnost.

Izvrstan ravnatelj nadilazi očekivanja. On je vizionar koji ima jasnu strategiju za budućnost ustanove što je vodi, potiče inovacije u učenju, uvodi nove programe i tehnologije kako bi poboljšao kvalitetu obrazovanja. On stvara pozitivnu radnu klimu, potiče suradnju između zaposlenika i učenika te promiče otvoren i inkluzivan pristup. Izvrstan ravnatelj sluša potrebe i zamisli zaposlenika, učenika i roditelja te ih aktivno uključuje u proces odlučivanja. On je vođa koji nadahnjuje djelatnike da se neprestano razvijaju, pruža im podršku i daje priznanje za njihov trud. Izvrstan ravnatelj je inovator, koji sustavno traga za najboljim pristupima radu. Moglo bi se reći kako je ključna razlika između dobrog i

**AKO
DRUŠTVO
VEĆ TOLERIRA
DA NEMORALNI
POJEDINCI ZAUZIMAJU
POLOŽAJE MOĆI,
OBRAZOVNI SUSTAV
TO NE SMIJE
DOPUSTITI**



Vještina upravljanja ravnatelja kao partija šaha

izvrsnog ravnatelja u njihovoj sposobnosti da prepoznaju prilike za razvoj škole i nastojanju da ih ostvare.

VAŽNOST ETIKE

Biti dobar ravnatelj je zahtjevno, a postati izvrstan neusporedivo zahtjevnije. Jedna od odlika bez koje se ravnatelj ne može smatrati izvršnim jest etičnost. Moralnost njihova ponašanja vidi se kao usklađenost postupaka s moralnim načelima i vrijednostima kao što su poštenje, pravednost, odgovornost prema drugima, suosjećanje, istina, ljudskost, integritet. Etično ponašanje podrazumijeva donošenje odluka koje ne štete drugima nego pridonose općem dobru zajednice.

Pedagoške ustanove kao što su škole, vrtići ili učenički domovi nikada ne bi trebali voditi ravnatelji bez te ključne odlike. Oni koji teže biti izvršni ravnatelji tu bi odrednicu trebali imati još izraženiju, trebali bi biti prepoznatljivi po etičnosti vlastitog ponašanja ili, kako se zna reći, trebali bi biti ljudi visoke moralnosti ili snažnog moralnog integriteta.

To valja imati na umu jer je etičnost ponašanja ravnatelja od presudne važnosti za sliku i napredak ustanove u kojoj djeluje. Kao vodeći i najizloženiji pojedinac u pedagoškoj zajednici, ravnatelj ima snažan utjecaj na kulturu, klimu i vrijednosti što prožimaju ustanovu, njezine dionike i radne procese u njoj. Stoga je održavanje visokih standarda etičnog ponašanja ravnatelja prijeko potrebno jer se njihovim vođenjem odgajaju naraštaji koji svoja znanja, iskustva i vrijednosti nose sa sobom u stvaranje budućnosti. Moralni temelji koje postavljaju ravnatelji odjekuju daleko izvan školskih zidova, ulaze u domove učenika i pridonose moralnom profiliranju zajednice.

Etično ponašanje ravnatelja obuhvaća složenu mrežu odgovornosti: od strateškog planiranja i upravljanja materijalnim, financijskim i ljudskim resursima, preko aktivnog usmjeravanja i sudjelovanja u pedagoškim procesima, do svakodnevnog stručnog i upravnog odlučivanja. Posebno je vidljivo u odlučivanja i komunikaciji s djelatnicima, učenicima, roditeljima i društvenom zajednicom. Svako od tih područja brižljivo se analizira u teoriji i praksi ravnatelja, a uređuje etičkim kodeksom ravnateljskih udruga – i u nas.

DUGOROČNI UČINCI

U ovom članku težište stavljamo na preporuke ravnateljima za etično vođenje škole, vrtića ili učeničkog doma, teme ljene na rezultatima brojnih istraživanja.

Mnogi su ravnatelji škola, vrtića i učeničkih domova dobri, a neki su izvršni. U čemu se razlikuju? Dobar ravnatelj radi ono što se od njega očekuje. Izvrstan ravnatelj nadilazi očekivanja



U suvremenom društvenom okružju moralnost se nerijetko promatra s podsmijehom, kao naivnost ili slabost, dok se nepoštenje, manipulacija i sebičnost ponekad predstavljaju kao znakovi snažljivosti i moći. U takvom kontekstu škola ostaje jedno od rijetkih mjesta na kojima još postoji stvarna mogućnost sustavnog i vjerodostojnog suprotstavljanja destruktivnim trendovima. U vremenu kada negativne vijesti dominiraju javnim prostorom, a površnost i dezinformacije snažno oblikuju percepciju mladih, uloga etičnog ravnatelja još je važnija. On možda ne može zaustaviti društvene devijacije, ali ih može usporiti, ublažiti i ponuditi odgovorniji i plemenitiji smjer.

Etično vođenje nije tek puko poštovanje propisa ili izbjegavanje pogrešaka, nego svjesno i stvaralačko oblikovanje okružja u kojem se istodobno razvijaju znanje, karakter i odgovornost. Dugoročni učinci takvog vođenja šire se poput krugova na vodi, od učenika, preko djelatnika, do cijele zajednice. Ako društvo već tolerira da nemoralni pojedinci zauzimaju položaje moći, obrazovni sustav to ne smije dopustiti. Gubitak etičnosti u vođenju škole, vrtića ili učeničkog doma značio bi odustajanje od odgovornosti prema mladima i prema budućnosti koju im dugujemo.

Možda će prava vrijednost ravnateljskoga rada postati vidljiva tek mnogo kasnije, kada nekadašnji učenici, roditelji ili suradnici prepoznaju da je etičnim primjerom stvoren prostor u kojem su mogli rasti kao ljudi, a ne samo kao dionici sustava. U tom se prepoznavanju nalazi najdublji smisao ravnateljske uloge i najtrajnija nagrada etičnog, uistinu izvrsnog vođenja.

(Trideseto poglavlje: 3.3. *Samo etičan ravnatelj može biti izvrstan ravnatelj iz autorove knjige Ravnatelj škole, vrtića i doma*)

JEDANAEST PREPORUKA RAVNATELJIMA

Više je puta istaknuto kako se uloga ravnatelja škole proteže daleko izvan neizbježne administracije. Mnogi suvremeni pogledi ističu kako se na vrhu ravnateljskih uloga nalazi moralno vođenje što oblikuje obrazovno iskustvo učenika i profesionalne živote pedagoških djelatnika. U nastavku nudimo podsjetnik na etičke imperATIVE koji bi trebali voditi svaku odluku i djelovanje ravnatelja u vođenju škole, vrtića ili učeničkog doma. Stoga preporučujemo:

1. Vodite misleći prije svega na djecu/učenike. U jezgri etičnog vođenja škole leži nepokolebljiva predanost dobrobiti i uspjehu učenika. Svaku odluku koju donosite, od raspodjele resursa do provedbe obrazovnih politika, trebali biste prvo analizirati iz prizme dobrobiti učenika. Zapamtite da ne upravljate samo ustanovom, Vi sadite i zalijevate budućnost svakog djeteta koje prolazi kroz vrata vaše škole. Takva odgovornost zahtijeva da se neprestano pitate: „Kako će ova odluka utjecati na učenje, dobrobit i buduće mogućnosti naših učenika?” Zato budite pravedni, ali ne strogi, sućutni, ali ne popustljivi, dosljedni, ali puni razumijevanja za ljudske slabosti onih koji tek trebaju otkriti vlastite snage.
2. Stječite povjerenje transparentnošću. Vaš uspjeh kao ravnatelja uvelike ovisi o povjerenju što ga gradite s vašom odgojno-obrazovnom zajednicom. Transparentnost u procesima donošenja odluka, raspodjeli resursa i provedbi promjena nije samo najbolja praksa, to je etički imperativ. Kada se suočite s teškim odlukama, oduprite se iskušenju da radite iza zatvorenih vrata. Uključite dionike u smislen dijalog, jasno objasnite svoje razmišljanje i budite iskreni oko uspjeha i izazova. Ova razvidnost gradi vjerodostojnost i pokazuje poštovanje prema zajednici.
3. Budite pravedni. Na vašoj poziciji trebate biti najveći zagovornik obrazovne pravednosti. To znači ići dalje od jednakog tretmana kako biste osigurali da svaki učenik dobije ono što mu je potrebno. Za najveći osobni uspjeh nekima treba više skrbi, a nekima je dovoljno manje. Svakodnevno potičite sami sebe identificirati i rješavati prepreke što bi mogle staviti određene učenike u nepovoljan položaj. Bez obzira na to jesu li te prepreke povezane sa socioekonomskim statusom, jezikom, invaliditetom ili bilo kojim drugim čimbenikom, vaša je moralna dužnost aktivno raditi na njihovu uklanjanju. Sjetite se da pravednost nije dodatak vašim odgovornostima, ona treba biti utkana u svaki oblik pedagoškog rada.
4. Potičite profesionalni razvoj i pružajte potporu djelatnicima. Vaše etičke odgovornosti protežu se na profesionalni razvoj zaposlenika. Pobrinite se za okružje u kojem se pedagoški djelatnici osjećaju podržano, poštovano i potaknuto na pozitivne promjene i inovacije. Kada donosite odluke o profesionalnom razvoju, raspodjeli resursa ili kadrovskim pitanjima, razmotrite neposredni utjecaj i dugoročne implikacije za razvoj i zadovoljstvo vaših djelatnika. Nemojte zaboraviti da vaš odnos prema njima izravno utječe na njihovu spremnost i sposobnost učinkovitog rada s mladima.
5. Etično vođenje zahtijeva odgovorno upravljanje školskim resursima: financijskim, materijalnim i ljudskim. Svaki potrošeni iznos, svako dodijeljeno vrijeme za pojedine aktivnosti i svaka odluka o raspodjeli opreme trebala bi biti vođena onim što najbolje služi misiji vaše odgojno-obrazovne ustanove. Budite posebno svjesni zavodljivosti kratkoročnih dobitaka nad dugoročnim koristima. Vaša je moralna obveza osigurati da se resursi koriste učinkovito, racionalno i pravedno.
6. Etično vođenje traži veliku predanost kulturi uključivosti. To znači ne samo priznavanje i poštovanje različitosti, već i aktivno stvaranje okružja u kojem se svaki član vaše školske zajednice osjeća vrijednim i uključenim. Redovito preispitujte vlastite pretpostavke, tražite različite poglede u donošenju odluka i osigurajte da radne smjernice i prakse odražavaju i podržavaju cijelu vašu zajednicu. Vi ste samo čovjek pa niste posve otporni na predrasude i zov taštine.
7. Svoje odluke temeljite na dokazima, ali s ljudskim pristupom. Jer, iako bi podatci trebali poslužiti kao osnova za vaše odluke, imajte na umu kako brojevi govore samo dio istine. Etično vođenje zahtijeva uravnoteženost kvantitativnih mjerila s razumijevanjem potreba i iskustava vaše školske zajednice. Kada analizirate podatke, uvijek razmotrite ljudske implikacije vaših odluka. Zapamtite da iza svake statistike stoji učenik, nastavnik ili obitelj na čiji će život one utjecati. Osobito pažljivo razlikujte što je pravo, a što je pravedno.
8. Rješavanje sukoba i vođenje teških razgovora dio je vaše ravnateljske svakodnevnice. Pristupajte tim situacijama s predanošću pravednosti, poštovanjem i riješenosti da pomognete. Uspostavite jasne postupke za rješavanje sukoba, osigurajte pravedan postupak u svim disciplinskim pitanjima i održavajte povjerljivost gdje je to primjereno. Upamtite da vaš pristup razrješenju sukoba i raspetljavanju nesporazuma određuje način na koji će vaši djelatnici reagirati kada budu izražavali neslaganja s vama i vašim odlukama.
9. Održavanje primjerenih osobnih i profesionalnih granica važno je za etično vođenje. To uključuje profesionalno upravljanje odnosima, izbjegavanje sukoba interesa i osiguravanje da osobne pristranosti ne utječu na profesionalnost odluka. Budite posebno oprezni s korištenjem društvenih mreža, financijskim poslovima i osobnim odnosima unutar školske zajednice. Vaše djelovanje u školi i izvan nje trebalo bi odražavati visoke standarde koji se očekuju od ravnatelja pedagoške ustanove.
10. Poboljšavajte vlastitu etičnost jer etičnost nije odredište nego putovanje na kojem se trajno razvijate i analizirate vaše postupke. Redovito preispitujte svoje ponašanje, odluke i njihove ishode. Tražite povratne informacije od različitih dionika i upoznajte nove etičke probleme u vašem području rada. Stvorite prilike za etičke rasprave unutar škole i budite model promišljajuće prakse što je očekujete od drugih.
11. Ne izgubite iz vida dugoročni utjecaj etičnosti vašega ponašanja. Vaše etično vođenje širi se poput valova i proteže daleko izvan vaše neposredne sfere utjecaja. Kultura koju stvarate, odluke koje donosite i primjeri koje postavljate utjecat će na učenike, djelatnike i širu zajednicu u godinama koje slijede. Razmotrite ne samo neposredne posljedice svojih postupaka već i njihov dugoročni utjecaj na kulturu, ugled i budućnost vaše životne zajednice.

Kao ravnatelj škole, imate ulogu i položaj velikog utjecaja i odgovornosti. Neka vam ovaj podsjetnik pomogne u razumijevanju kako se vaše vođenje pedagoške ustanove ne odnosi samo na poštovanje pravila ili izbjegavanje pogrešaka. Radi se o vašem stvaralačkom oblikovanju okružja u kojem svaki član vaše pedagoške zajednice može i treba napredovati. Vaša predanost etičnom vođenju profilirat će ne samo uspješnu pedagošku ustanovu nego će pčelice iz nje ponijeti nektar na cvjetne livade budućnosti stvarajući bolji svijet.

/ PRAVO /

RAD S POLOVICOM PUNOG RADNOG VREMENA

PIŠE

Jasna Kovač Goričan, dipl. iur.,
pravna savjetnica HZOŠ-a



Radnica koristi rad s polovicom punog radnog vremena sukladno članku 9. st. 1. točki 4. Zakona o roditeljnim i roditeljskim potporama (NN 152/22, 34/25). Može li ta radnica raditi prekovremeno, mogu li joj se dati zamjene?

Odredbom članka 65. stavak 6. Zakona o radu („Narodne novine” 93/14, 127/17, 98/19, 151/22, 46/23, 64/23) propisana je zaštita određene skupine radnika, i to radnika koji u nepunom radnom vremenu radi za više poslodavaca, zatim trudnica te roditelja s djetetom do osam godina. Oni mogu raditi prekovremeno samo ako poslodavcu dostave pisanu izjavu o dobrovoljnom pristanku na takav rad, osim u slučaju više sile.

Radnik koji kao roditelj koristi pravo na rad s polovicom punog radnog vremena ostvaruje navedeno pravo sukladno odredbama posebnog propisa, Zakona o roditeljnim i roditeljskim potporama („Narodne novine” 152/22, 34/25). S obzirom na to da navedeno pravo radnik u potpunosti ostvaruje po posebnom propisu kojim su propisani uvjeti i način ostvarivanja toga prava, navedena kategorija radnika nije izrijekom navedena u članku 65. stavku 6. Zakona o radu.

Rad s polovicom punog radnog vremena prema čl. 9. st. 1. točki 4. Zakona o roditeljnim i roditeljskim potporama pravo je roditelja da umjesto korištenja roditeljskog dopusta (nakon roditeljnog dopusta), radi pola svog uobičajenog radnog vremena, uz naknadu iz sustava roditeljnih i roditeljskih potpora. Svrha je tog prava omogućiti roditelju više vremena za brigu o djetetu, dok istodobno ostaje djelomično aktivan na tržištu rada.

Radnica ne može raditi prekovremeno niti joj se mogu dati zamjene. Mišljenje Ministarstva i praksa tumačenja propisa jasno isključuju mogućnost određivanja prekovremenog rada osobi koja koristi ovo pravo. Svrha je prava zaštita djeteta i omogućavanje dodatne skrbi roditelju. Čak i ako radnica da pisani pristanak, poslodavac ne smije naložiti prekovremeni rad. Radnici koja koristi pravo iz čl. 9. st. 1. točke 4. ne može se dodijeliti prekovremeni rad ni zamjene niti uz njezin pristanak. Takvo je postupanje suprotno svrsi instituta, ne smije se teretiti radnicu dodatnim poslovima u vrijeme kad koristi zakonom propisanu zaštitu radi skrbi o djetetu.

Učiteljica je od kolovoza 2025. godine na bolovanju, a prije toga je koristila godišnji odmor za 2025. godinu. Bolovanje je zaključeno 31. prosinca 2025. Učitelji ne koriste pravo na pauzu tijekom rada, pa odlukom ravnatelja dobiju slobodne dane koje koriste tijekom školskih praznika. Ima li učiteljica pravo na te slobodne dane ili je trebala obavijestiti poslodavca i pojaviti se na radnom mjestu?

Člankom 73. stavkom 1. Zakona o radu („Narodne novine” 93/14, 127/17, 98/19, 151/22, 46/23, 64/23) propisano je da radnik koji radi najmanje šest sati dnevno svakog radnog dana ima pravo na odmor (stanku) od najmanje trideset minuta, osim ako posebnim zakonom nije drukčije određeno.

Slobodni dani, koji se u osnovnoškolskim ustanovama koriste tijekom praznika učenika predstavljaju kompenzaciju za neiskorišteno pravo na stanku tijekom neposrednog odgojno-obrazovnog rada. S obzirom na to da je radnica od kolovoza do 31. prosinca 2025. bila na bolovanju te u tom razdoblju nije obavljala odgojno-obrazovni rad, nisu ostvareni uvjeti za nastanak prava na navedenu kompenzaciju.

Poslove radnog mjesta u tom je razdoblju obavljala zamjena, koja je time ostvarila pravo na korištenje slobodnih dana sukladno važećim propisima i odluci ravnatelja. Isto je pravo vezano za stvarno obavljanje rada bez stanke, a ne uz sam status radnika. Ako je bolovanje uredno zaključeno 31. prosinca 2025., radnica je bila dužna obavijestiti poslodavca o prestanku bolovanja, javiti mu se te dogovoriti radne obveze.

/ PSIHOLOGIJA



PIŠE

Sanja Režek,
profesor psiholog

Djeca i mladi sve se češće koriste alatima poput ChatGPT-ja za školske zadatke i kao alat za povjerenje. Zbog načina na koji umjetna inteligencija odgovara, može se stvoriti dojam da je s druge strane ekrana prijateljski raspoložena osoba, koja podržava, razumije i sluša. Upravo taj osjećaj može navesti djecu, ali i odrasle da vjeruju kako razgovaraju sa stvarnom osobom, iako umjetna inteligencija to nije.

Umjetna inteligencija može biti koristan alat, ali nije savršena, griješi, ponekad daje netočne ili površne odgovore. Ne može zamijeniti ljudski kontakt, iako se može činiti da možda „bolje” razumije ili sluša. Razgovor s drugom osobom je nezamjenjiv, jer kad dijelimo svoje brige s prijateljem, članom obitelji ili stručnjakom, dobivamo ono što tehnologija ne može dati: povezanost, uzajamnost, toplinu i gradimo odnos. Vrijeme provedeno u razgovoru s umjetnom inteligencijom može biti propušteno vrijeme za stvarne odnose. Iako odgovori koje dobivamo ili razgovori koje vodimo sa sustavima umjetne inteligencije mogu stvoriti iluziju komunikacije sa živom osobom, na drugoj je strani računalo koje ne može osjećati, nije empatično, a nema ni inteligenciju kao što je imaju ljudi.

Mladi ljudi, djeca s bujnom maštom i nezavršenim socijalnim razvojem mogu se lako „upecati” u virtualni svijet. Problem je ako osoba zanemari svoje prijatelje i bliske osobe te ih zamijeni umjetnim prijateljem. Umjetno stvorene lažne slike i videozapisi digitalno su manipulirani medijski sadržaji koji su namjerno stvoreni kako bi prevarili ili obmanuli gledatelje da vjeruju kako su stvarni. Sustavi umjetne inteligencije vrlo su se brzo počeli koristiti za stvara-

/ ZDRAV ŽIVOT



PIŠE

dr. Ivo Belan

Medicinski stručnjaci godinama tvrde da je najbolji način za očuvanje zdravlja kontrolirati svoju tjelesnu težinu, krvni tlak, razine kolesterola i šećera u krvi. Koji je od ta četiri čimbenika najopasniji? Teško je reći, ali zna se da njihov zajednički učinak čini najviše štete.

Zanimljivo, stres je faktor koji može biti onaj ključni okidač koji pokreće tu po život opasnu kombinaciju, nazvanu „smrtonosni kvartet”. Naime, znanstvena ispitivanja su pokazala da kronični stres može dovesti do lančanih reakcija u endokrinološkom sustavu čovjeka koje stvaraju velike količine hormona stresa, kortizola, koji pak pokreće već spomenuti „smrtonosni kvartet”. Dugotrajni stres i način kako na njega reagiramo okrivljuje se za pušenje, prekomjerno uzimanje hrane, prekomjerno pijenje alkoholnih pića i nedovoljno tjelesnog vježbanja. U nastavku nudimo nekoliko načina uz pomoć kojih možete smanjiti stres i njegove posljedice.

Držite pod kontrolom svoje raspoloženje. Znanstvenici su dugo smatrali da su prekomjerno ambiciozne osobe, one koje puno rade, koje žele učiniti što više u što manje vremena bile najviše sklone srčanom udaru. Međutim, mnogo je opasnije biti neprijateljski raspoložen, ljut i ciničan. Ako se stres toliko nagomila da se počinjete bijesno otnesati na ljude oko sebe, zapitajte se: „Je li sve to vrijedno srčanog udara koji mogu zbog toga doživjeti?”. Sve se više govori i o vezi depresije i povećanog rizika od infarkta, a mnogi previđaju djelotvornost tjelovježbe u borbi protiv depresije. U jednom je ispitivanju grupa klinički deprimiranih ljudi bila uključena u program tjelovježbe i nakon četi-

PSIHOLOZI O UMJETNOJ INTELIGENCIJI

UMJETNA INTELIGENCIJA MOŽE BITI KORISTAN ALAT, ALI NIJE SAVRŠENA, GRIJEŠI, PONEKAD DAJE NETOČNE ILI POVRŠNE ODGOVORE. NE MOŽE ZAMIJENITI LJUDSKI KONTAKT, IAKO SE MOŽE ČINITI DA MOŽDA „BOLJE” RAZUMIJE ILI SLUŠA

nje lažnih profila i objava na društvenim mrežama radi vabljenja i iskorištavanja djece i mladih. Uvođenje sustava umjetne inteligencije u obrazovanje važno je kako bi se promicalo visokokvalitetno digitalno obrazovanje i osposobljavanje te kako bi se svim učenicima i učiteljima omogućilo da steknu potrebne digitalne vještine i kompetencije, uključujući medijsku pismenost i kritičko razmišljanje, da mogu aktivno sudjelovati u gospodarstvu, društvu i demokratskim procesima.

Sustavi umjetne inteligencije često se koriste za predviđanja budućih rezultata ili događanja, primjerice uspjeha na ispitima, napuštanja školovanja, rizika oboljenja... Pouzdanost i točnost takvih predviđanja ovisi o algoritmima i skupovima podataka na kojima su sustavi umjetne inteligencije trenirani. Upotreba umjetne inteligencije u obrazovanju praćena je nizom etičkih problema kao što su pitanja privatnosti i sigurnosti, potencijalne pristranosti u algoritmima te mogućnost zamjene učitelja automatizacijom procesa poučavanja. Stoga je važno osigurati da se umjetna inteligencija na odgovoran i etičan način primjenjuje u obrazovnim okruženjima.

Psiholozi govore da je važno da i odrasli i djeca povremeno odlože ekrane i započnu razgovor o osjećajima, interesima, onome što je djetetu u digitalnom svijetu zanimljivo, inspirativno ili zabavno. Tako gradimo odnos povjerenja i otvaramo prostor za istinsku povezanost. Bitno je kao i o svim problemima razgovarati, jer to je put do rješenja i sporazuma.

NEPRIJATELJI STRESA KOJI MOGU SPASITI ŽIVOT

NIJE DOVOLJNO SAMO BITI DOBRO RASPOLOŽEN ILI SMANJITI PREKOMJERNU TJELESNU TEŽINU. VALJA SE ODREĆI I LOŠIH NAVIKA KAO ŠTO SU KONZUMIRANJE ALKOHOLA I KAVE, PUŠENJE, ALI I IZOSTANAK TJELESNIH AKTIVNOSTI

ri mjeseca 60 posto njih više nije pokazivalo simptome depresije.

Smanjite tjelesnu težinu. Znanstvenici su otkrili da one osobe koje nagomilavaju masno tkivo oko pojasa češće obolijevaju od srčanih bolesti, dijabetesa i drugih oboljenja. Izgubiti samo 5-10 posto tjelesne težine često može stabilizirati ili obrnuti utjecaj gore spomenutog „smrtonosnog kvarteta”.

Riješite se loših navika. Alkohol najviše pridonosi nagomilavanju trbušnog masnog tkiva.

Osim raka pluća ili emfizema, pušenje je opasno i zato što, kao i alkohol, pospešuje nakupljanje trbušnog masnog tkiva. Umjereno ispijanje kave izgleda da nije štetno za većinu ljudi. Međutim, ako osoba ima visoki krvni tlak i obiteljsku povijest hipertenzije, velike količine kave u vrijeme kad je pod stresom mogu izazvati opasan porast krvnog tlaka.

Ožiljavajte metabolizam. Novija otkrića upućuju na to da je zdrav metabolizam – ukupan zbroj svih fizičkih i kemijskih reakcija potrebnih za održavanje života – važniji nego samo srčanoplućna kondicija ili tjelesna težina. U nedavnom je ispitivanju grupa muškaraca bila uključena, tijekom godine dana, u program tjelovježbe niskog intenziteta. Premda se njihova srčanoplućna kondicija nije poboljšala niti su izgubili na tjelesnoj težini, njihovo se metaboličko zdravlje poboljšalo. Prema tome, ako tjelesno vježbate, a primjećujete da ne gubite na težini, ipak nastavite s vježbom.

Dobar tjelesni metabolizam jedna je od najboljih zaštita od srčanih bolesti, moždanog udara i dijabetesa.



OSNOVNA ŠKOLA JURJA HABDELIĆA, VELIKA GORICA

MEĐU RIJETKIM ŠKOLAMA KOJE UČENICIMA NUDE ŠVEDSKI STOL

////// PIŠE Marijan Šimeg



VRATA MOJEG UREDA, UREDA ČLANOVA STRUČNO-RAZVOJNE SLUŽBE, ZBORNICE DOISTA SU UVIJEK OTVORENA I TO JE PORUKA SVIMA: DOĐITE, JER NEMA TOG PROBLEMA KOJI NE MOŽEMO RIJEŠITI, RAZGOVARATI, ZAJEDNIČKI PRONAĆI RJEŠENJE. NEKADA JE DOVOLJNO SAMO POSLUŠATI UČENIKA ILI NJEGOVA RODITELJA, KOLEGICU IZ ZBORNICE. VAŽNO MI JE DA SVI BUDU ZADOVOLJNI, JER SAMO ZADOVOLJNI DJELATNICI IMAJU MOTIVACIJU ZA KVALITETAN RAD

RAVNATELJICA ŠTEFICA MATIĆ

Prošle godine zaokružilo se točno pola stoljeća otkako je velikogorička Osnovna škola Jurja Habdelića postala samostalna odgojno-obrazovna ustanova. Istina, zgrada škole sagrađena je 1969. godine, u doba kad je Neil Armstrong zakoračio na Mjesec, ali se u njoj održavala nastava samo za više razrede, dok su niži razredi bili u susjednoj školi odnosno današnjoj Osnovnoj školi Eugena Kvaternika. Škola se osamostalila 1975. pod nazivom Osnovna škola 10. lipnja, a tek je 1994. nazvana po Jurju Habdeliću, isusovcu, teologu i književniku koji je rođen 1609. godine u Starom Čiču u bogatoj plemenitaškoj obitelji i koji je pohađao Isusovačku gimnaziju u Zagrebu, završio novicijatu u Leobenu, zatim studirao filozofiju u Grazu, teologiju u Trnavi, a ubrzo nakon toga obranio i doktorat iz filozofije te 1649. postao rektorom Isusovačkog kolegija u Varaždinu. Radio je kao gimnazijski profesor u Rijeci, Varaždinu i Zagrebu. Kao književnik Habdelić se javlja 1662. godine kajkavskom knjigom propovjedi *Zrcalo Marijansko*, a 1670. objavljuje *Dictionar*, prvi kajkavsko-latinski rječnik, nastao kao priručnik za učenike.

DOBRI U MATEMATICI

Ravnateljica Štefica Matić kaže kako se škola u svom životu i radu naslanja na tradiciju koju je utemeljio Juraj Habdelić pa se u mnogim aktivnostima i programima njeguje kajkavska riječ.

– Istodobno nastojimo biti svestrani i pristupiti svakom učeniku, osluškivati afinitete i potrebe svakog učenika pa stoga imamo i puno izvannastavnih aktivnosti, učenicima omogućavamo da sudjeluju u brojnim

natjecanjima. Posebno smo ponosni na postignuća iz matematike na svim razinama od školske do državne, sudjelujemo i u Matematičkom klokanu, Matematičkom četvercu, natjecanju timova škola s područja Zagrebačke županije na kojemu smo ove godine osvojili drugo mjesto. Naravno, naši učenici sudjeluju i u svim drugim predmetnim natjecanjima, a svake smo godine domaćini županijskog natjecanja Sigurno u prometu.

Ove će godine naši učenici koji uče njemački jezik prvi puta u Goethe institutu polagati ispit kako bi stekli potrebne certifikate, a ponosni smo i na izvanučioničku nastavu u Austriji upravo za učenike koji uče njemački jezik. Njemački je dugo bio prvi strani jezik, ali je 2007. postao izborni predmet za koji se odlučio puno učenika. A mi i dalje radimo na promidžbi njemačkog jezika putem filmskih večeri i terenske nastave – posebno ističe ravnateljica Matić te napominje da je škola prije dvadesetak godina imala više od 900 učenika, a trenutačno ih je 635 i radi se u dvije smjene. Škola je u centru grada gdje nema novog naseljavanja i to se osjeća u padu broja učenika. U najboljim danima škola je imala i 1800 učenika, radilo se u tri smjene. Puno je učenika putnika iz okolice Velike Gorice i iz područnih škola u Šiljakovini i Velikoj Buni i za sve njih organiziran je školski prijevoz koji financira osnivač odnosno Velika Gorica.

BOGAT IZBOR

– Ove smo godine uveli švedski stol za doručak, jer smo procijenili da je to bolje budući da mnogi učenici ne jedu ono što je u standardnoj ponudi u tjednom rasporedu prehrane, a ovako imaju doista bogat izbor



OSOBNNA KARTA ŠKOLE

Broj učenika: **637**
Broj razrednih odjela: **34 (od toga su tri kombinirana razredna odjela)**

Broj djelatnika: **89**
Poznate osobe, bivši učenici škole: **Tatjana Matejaš Cameron (pjevačica), Krešimir Starčević (pijanist)**

Broj mentora: **3**
Broj savjetnika: **1 izvrсни savjetnik**
Školska kuhinja: **da**

Sportska dvorana: **da**
Broj smjena: **dvije**
Ponos škole: **na Habledićevoj tradiciji hrabro koračamo u budućnost**
Moto, ideja vodilja škole: **Zajedništvom i suradnjom promičemo jednakost, toleranciju i društvene vrijednosti kako bi naša škola bila sretno mjesto za svakog učenika i djelatnika**



Posjet Obiteljskom domu Pleso



Vukovaru u spomen



Božićna radionica u Muzeju Turopolja

namirnica i jela i nema toliko bacanja hrane. Osim toga, učimo ih kako da se ponašaju u blagovaonici, kako da pričekaju svoj red da uzmu hranu, a zbog skućenog prostora u blagovaonici uveli smo u svakoj smjeni tri 15-minutna odmora kako bi svi mogli na miru pojesti svoj obrok. Jutarnja smjena ima švedski stol, a poslijepodnevna čak četiri dana u tjednu kuhane obroke, dok učenici u produženom boravku imaju osigurana tri obroka dnevno – kaže ravnateljica Matić.

Učiteljica razredne nastave Nada Vidaković kaže kako su petnaestak godina do pojave korone u školi radili s darovitim učenicima. Identifikacija je provedena u trećem razredu, a radile su to dvije učiteljice i školska psihologinja.

– Od ove godine imamo tim od deset učitelja i stručnih suradnica i krenut ćemo s identifikacijom darovitih te smišljati što i kako raditi s tim učenicima, jer je rad s njima vrlo zahtjevan, budući da su intelektualno vrlo napredni, a emocionalno i dalje nezreli. Veselimo se jer ćemo puno toga odraditi izvan razreda i izvan škole kako bi ti učenici upoznali svijet oko sebe, iskusili nešto novo i mnogima nedostupno. Naravno, za to treba imati i vremena i ljude koji imaju entuzijazma, a mi smo učitelji uvijek entuzijasti – kaže Nada Vidaković, a učiteljica kemije i biologije Romana Špehar Krstić dodaje kako su prije dvije godine na tragu ideje o radu s darovitim počeli u školi provoditi STEM radionice.

– Jednom tjedno kolegica iz fizike i ja imamo radionice s učenicima šestih razreda kako bismo im dali više i drukčije u području koje imaju u školskim predmetima. Učenici rado dolaze, zanimljivo im je jer im se ta kombinacija prirodoslovnih predmeta predstavi u nekom drukčijem svjetlu, na drukčiji način. Sretna je okolnost što je škola dobro opremljena, jer pribora, kemikalija ili potrepština neophodnih za rad s učenicima nikad nema problema – kaže Romana Špehar Krstić.

KAJKAVSKI IZRIČAJ

Ksenija Lažeta profesorica je hrvatskog jezika i književnosti i voditeljica literarne skupine u kojoj se njeguje jezik i kajkavski izričaj te baština ovoga kraja.

– Taj kajkavski predznak nosi i naša dramska skupina koja se zove *Jurekova družina*, a na mrežnim stranicama škole imamo *Jurekove vijesti*. Prije više od 30 godina u školi se obilježavanje crkvenoga blagdana Dana kruha spojilo sa Svjetskim danom hrane u *Dan kruha i zahvalnosti za plodove zemlje*, a to znači ukrašavanje škole jesenskim plodovima, starinskim stolnjacima na kojima su razne

vrste sjemenki i brašna, a kasnije će biti i najljepše košare s kolačima i pecivima. Mnogo je učenika u narodnim nošnjama i priredba je tako pravo mjesto za kajkavski izričaj.

Kad smo 2009. godine obilježavali 400. obljetnicu rođenja Jurja Habledića, naši su učenici kajkavci aktualizirali njegove kajkavske propovjedi iz djela *Prvi oca našega Adama greh*. Literati su punili, a pune i danas stranice časopisa *Žir* različitim radovima, a posebno rubriku *Dragi naš kaj*. Odnos prema jeziku i svim njegovim idiomima njeguje se i projektom *Dani hrvatskoga jezika*. Odvijaju se razne aktivnosti kojima se promišlja o jeziku, standardnom kao i našim narječjima koja postaju zaštićena nematerijalna baština Europe.

Literati stvaralaštvo povezuju i s jezičnim gradivom pa pišu pjesme sa zamjenicama, aoristno-imperfektna pjesme, sudjeluju na natjecajima znanstvene fantastike za mlade ili pak pišu drugačije *Božićne reklame i reklame za bolji život*. Zapažena postignuća literati ostvaruju kajkavskim literarnim radovima s kojima sudjeluju na natjecajima *Poj riči materinske* u Primoštenu, *Smotra kajkavskog pjesništva Kaj je naša duša i naša popieška* u sklopu festivala *Ivan Kukuljević Sakcinski* u Varaždinskim Toplicama te već treću godinu na *Zboru malih pjesnika* u Zlataru u sklopu manifestacije *Dani kajkavske riječi*. Upravo je na toj manifestaciji naša učenica Anamarija Matković zasjala, a njezina pjesma *Kajkavka sem* izabrana je između 266 pjesama iz 51 škole za zbornik i izvedbu na manifestaciji.

Više od dva desetljeća provodimo dobrotnorne akcije čiji su nositelji vjeroučitelji i razrednici, a veliki doprinos daju i roditelji naših učenika. Spomenut ću *Solidarnost na djelu* čiji je organizator Hrvatski Crveni križ, a svake godine dvoje učenika naše škole besplatno je ljevalo. Pod istim su pokroviteljstvom organizirani tečajevi prve pomoći, a u okviru akcije *Za 1000 radosti*, koju organizira Hrvatski Caritas, prikupljaju se sredstva za potrebite građane u Hrvatskoj, dok dio ostaje i za obitelji učenika naše škole. Konačno, *Košara dobrote* novi je međuškolski projekt na razini grada Velike Gorice, a pod pokroviteljstvom Caritasa Velike Gorice u kojoj su učenici skupljali namirnice za sugrađane slabijeg imovinskog statusa – opisuje učiteljica Ksenija Lažeta.

ČITAONICA I IGRAONICA

Knjižničarka Goranka Braim Vlahović kaže kako su u knjižnici organizirali nekoliko akcija pod nazivom *Daruj knjigu ili slikovnicu* skupljajući knjige za područne škole, ali i za razrede koji su u produženom boravku. Organizirali su posebnu akciju te prikupili oko 600 knjiga te ih darovali Dječjem odjelu KBC-a Rebro na kojemu se liječio njihov teško oboljeli učenik.

– Knjižnicu svako malo sređujemo, opremamo i imamo više od osam tisuća knjiga. Nabavu uvijek planiram u dogovoru s učiteljicama razredne nastave i s aktivom učitelja hrvatskog jezika, jer oni najbolje znaju što im treba, a ja radim raspored čitanja pojedinih lektirnih naslova tako da svi razredi dođu na red i da se ne stvara kaos.

Učenici, pogotovo razredna nastava rado dolaze u knjižnicu, posuđuju knjige, čitaju, a u posljednje vrijeme ih okupira slaganje legokocki. Tako razvijaju ne samo naviku odlaska u knjižnicu nego i čitalačke navike, što je vrlo pohvalno u vremenu svih digitalija koje nas okružuju. A kako smo prije dosta godina zabranili donošenje mobitela u školu, među učenicima je popularan i šah pa u knjižnici imamo svojevrstu igraonicu, a ne samo čitaonicu – kaže Goranka Braim Vlahović.

Socijalna pedagoginja Justina Vukmanić kaže kako se godinama bore protiv mobitela pa i na način da mobitel oduzmu učeniku i onda po uređaj mora doći roditelj.

– Sitnih problema uvijek je bilo i bit će ih. U školi imamo školski preventivni program



Učitelj TZK Robert Pocrnić i njegovi Mladi planinari na usponu na Ključić brdo

i svi su učitelji razredne nastave educirani da razvijaju socioemocionalne vještine kod učenika. U radionicama s učenicima svih razreda radimo na prevenciji svih vrsta ovisnosti, pa i ovih najmodernijih digitalnih. I na tome radimo i s njihovim roditeljima. Nažalost, na tematske roditeljske sastanke u posljednje vrijeme odaziva nam se sve manje roditelja. Nas to ne obeshrabruje pa ciljano kontaktiramo roditelje i pozovemo ih u školu. S druge strane, sve je više roditelja koji nas zovu i žele doći razgovarati o problemima koje sami ne znaju riješiti. Jako dobro surađujemo i s Centrom za djecu, mlade i obitelj u Velikoj Gorici kamo katkad upućujemo i naše učenike da se uključe u grupni ili individualni rad sa stručnjacima. Od 635 učenika imamo njih 73 s promijenjenim oblikom školovanja i najveći je broj učenika s jezičnim teškoćama, a ostali su s hiperaktivnošću, emocionalnim teškoćama i poremećajima iz spektra autizma. Svi su u inkluziji u redovitoj nastavi. Od prvog do osmog razreda tako imamo angažirano i četrnaest pomoćnika u nastavi – opisuju Justina Vukmanić.

UVIJEK PRED IZAZOVIMA

Učiteljica mentorica razredne nastave Sandrica Pišković Gojak vodi četvrti razred i kaže: – U ovoj sam školi bila učenica, tu sam se vratila kao učiteljica i radim već trideset godina. To je moj drugi dom. Ulaskom u učionicu osjećam veliku odgovornost, kako ih pripremiti za život, kako im dati vjeru u sebe, pomoći im u oblikovanju vlastite osobnosti. Cilj mi je poticati ih na otkrivanje novog, istraživanje, na empatiju i toleranciju koji nam svima toliko nedostaju. Aktivno sudjelujemo u brojnim natjecajima u povodu Tjedna kajkavske kulture ili Hrvatskih velikana, sudjelujemo na Lidranu i različitim projektima, matematičkom natjecanju Klokana bez granica u kojemu su moji učenici godinama među deset posto najuspješnijih. Spremamo se i za nacionalne ispite i to shvaćamo kao malu maturu i učenici su dosta motivirani iako ne dobivaju ocjenu. Uključeni smo u međuškolske projekte kao što je Dan moga grada, S Andersenom kroz školsku godinu, Pogled u kalendar, Svaki dan nešto novo. Promoviramo i zalažemo se za očuvanje kulturne baštine Turopolja i okolice istraživanjem u okviru školskog projekta Život Turopoljaca u prošlosti. Brinemo se o očuvanju kajkavskog narječja, pišemo pjesme na zavičajnom govoru, a u drugom polugodištu planiramo napraviti radionice pod nazivom *Mala škola turopoljskog dijalekta* koje će voditi Josipa Brigljević. Surađujemo s lokalnom zajednicom, Pučkim otvorenim učilištem, galerijom Trumbetaš, Gradskom knjižnicom u kojoj imamo čitanje priča i radionice, izložbe likovnih radova. Surađujemo s Crvenim križem, lokalnim radijom, vatrogasnim društvom i mnogima drugima.

Učenici su redovito sudionici likovnih natječaja s temama Dječji portret i auto-portret, Djeca među oblacima. Sudjelujemo na obilježavanju dana grada Velike Gorice likovnim radovima, a naše učenice uspješno vode dječju radijsku emisiju Zvonjalica koja se emitira na lokalnom radiju. Redoviti smo i na smotri Lidrano, a učenici se bave rukometom, odbojkom, džudom, vaterpolom. Veseli nas skorašnji odlazak u školu u prirodi gdje će se učenici još više upoznati s iskustvenim učenjem, međusobno se povezati. Sva znanja koja su stekli, temelje koje su izgradili ponijet će u više razrede, a ja ću najesen dobiti prvašice i tako će se jedan krug zatvoriti, a otvoriti novi četverogodišnji ciklus u kojemu moramo biti spremni na nove izazove – ističe ponosna učiteljica Sandrica Pišković Gojak te napominje da je suradnja roditelja iznimno dobra i uvijek dobrodošla.

UČENJE ZA ŽIVOT

Učiteljica razredne nastave Karmen Zadravec s ponosom govori o svojim trećašima koji su

tijekom prvog polugodišta pokazali kako se znanjem, igrom i empatijom gradi bolji svijet. – Naš je put započeo sportskim duhom na Hrvatskom olimpijskom danu, nakon čega smo krenuli na brojne terenske nastave. U park-šumi Maksimir tražili smo blago i učili o prirodi, dok smo na Glavnom kolodvoru u Zagrebu putem kampanje „Vlak je uvijek brži” učili o sigurnosti. Nismo zaobišli ni lokalnu tradiciju – posjetili smo Festival pčelarstva i odali počast herojima u Spomen-parku 153. brigade.

Kulturno smo se uzdizali uz simfonijsku priču „Peća i vuk” te predstavu „Miševi i mačke naglavačke” u KD Vatroslav Lisinski, a naši su se likovni talenti našli i na stranicama časopisa Žir. Sudjelujući na informatičkom natjecanju Dabar pokazali smo da smo podjednako uspješni u umjetnosti i tehnologiji.

Posebno smo ponosni na suradnju sa starijima i nemoćnima. Posjet Obiteljskom domu Pleso u prosincu podsjetio nas je na važnost međugeneracijske solidarnosti. Učenici su prepoznali koliko stariji mogu biti usamljeni i kako im umanjiti usamljenost. To su učinili uz pjesmu, ples, razgovor i ručno izrađene čestitke. Posjet Obiteljskom domu Pleso za njih nije bio samo školski izlet, već životna lekcija.

Ponosna sam što moji učenici ne uče samo činjenice, već razvijaju empatiju i osjećaj odgovornosti. Upravo zato, u drugom polugodištu planiramo dva posebna i humanu posjeta: Udruzi „Sigurna kućica” koja se brine o napuštenim životinjama i Udruzi „Suncokret plus” koja okuplja osobe s invaliditetom „Suncokret plus”: u zajedničkom druženju i kreativnoj radionici s članovima udruge učenici će iz prve ruke učiti o uvažavanju različitosti, inkluziji i pružanju podrške onima kojima je najpotrebnija – kaže učiteljica Karmen Zadravec.

IZNADPROSJEČNI REZULTATI

Učenici nakon završene osnovne škole upisuju srednje obrazovanje većinom u Velikoj Gorici, a neki odlaze u Zagreb, pa čak i u Glinu, Petrinju, Topusko i Sisak u strukovne programe ako ih ne uspiju upisati u svom gradu. Najuspješnije učenike generacije u lipnju već tradicionalno ugošćuje gradonačelnik i među njima uvijek bude većina učenika iz ove škole.

– Ponosni smo na postignuća učenika na nacionalnim ispitima, jer su iz svih predmeta iznad nacionalnog prosjeka, a iz fizike naši su učenici za 10 postotnih poena bolji u odnosu na vršnjake iz škola kojima je Grad osnivač – ističe ravnateljica Matić te napominje da uz sva pozitivna postignuća uvijek u školskom životu ima i sitnih problema.

– Problema je bilo i uvijek će ih biti, ali u kolektivu kakav imamo sve se uvijek rješava na najbolji mogući način. Komunikacija je jako važna u našem poslu i mislim da smo upravo u tome jako dobri. Naša vrata, vrata mogeg ureda, ureda članova stručno-razvojne službe, zbornice doista su uvijek otvorena i to je poruka svima: dođite, jer nema tog problema koji ne možemo riješiti, razgovarati, zajednički pronaći rješenje. Nekada je dovoljno samo poslušati učenika ili njegova roditelja, kolegicu iz zbornice. Važno mi je da svi budu zadovoljni, jer samo zadovoljni djelatnici imaju motivaciju za kvalitetan rad.

Moram spomenuti da smo krenuli u projekt energetske obnove škole koji bi nam trebao osigurati bolje uvjete rada, a dobit ćemo i zeleni krov, solarnu elektranu. Škola je doista dobro opremljena, a meni kao ravnateljici velika je želja da osnujemo učeničku zadrugu putem koje bismo učenicima ponudili različite aktivnosti koje za sada nemamo. Škola do sada nije bila u Erasmus+ projektima pa mi je želja da se i tu uključimo, aktiviramo i da učiteljima i učenicima i putem tih projekata pružimo nova iskustva, učenja, širenje vidika, putovanja, nova znanja i vještine – zaključuje ravnateljica Štefica Matić.



Istraživanje u školskoj knjižnici



Šah



Radionica optičke iluzije u GK Velika Gorica

PROF. DR. SC. EMINA BERBIĆ KOLAR

DEKANICA FAKULTETA ZA ODGOJNE I OBRAZOVNE ZNANOSTI U OSIJEKU

UČITELJSKI KADAR PONOVO POSTAJE TRAŽEN

Ono što ohrabruje od prošle akademske godine jesu trendovi u kojima učiteljski kadar ponovo postaje tražen te dolazimo, nakon mnogo vremena, do situacije da se na mjesta učitelja na zamjenama prima i nestručni kadar, što pokazuje uzlazni trend i povratak aktualnosti i interesa za zanimanje učitelja u osnovnoj školi. To me jako veseli

Redovita profesorica, doktorica humanističkih znanosti, polje filologija, grana kroatistika, Emina Berbić Kolar, bila je prodekanica u trima mandatima (11 godina) Fakulteta za odgojne i obrazovne znanosti u Osijeku (FOOZOS). Sada je četvrtu godinu dekanica Fakulteta i kandidatkinja u ovih dana započetom procesu izbora novog čelnika ustanove koja broji 1428 studenata na svim razinama studiranja.

FOOZOS, naime, izvodi integrirani prijediplomski i diplomski Učiteljski studij (redoviti), prijediplomski studij Rani i predškolski odgoj i obrazovanje (redoviti i izvanredni u Osijeku te izvanredni u Slatini i Požegi), diplomski studij Rani i predškolski odgoj i obrazovanje (izvanredni), prijediplomski studij Edukacijska rehabilitacija (redoviti i izvanredni), diplomski studij Edukacijska rehabilitacija (redoviti), prijediplomski studij Logopedija (redoviti), poslijediplomski sveučilišni (doktorski) studij Obrazovne znanosti i perspektive obrazovanja, poslijediplomski specijalistički studij Vođenje u odgojno-obrazovnim institucijama te poslijediplomski specijalistički studij Održivo i kružno biogospodarstvo – specijalistički studijski program koji se izvodi u suradnji s Prehrambeno-tehnološkim fakultetom, Osijek.

– Na razini prijediplomskih, diplomskih i integriranih studija, Fakultet je na trećem mjestu iza Ekonomskog i Pravnog fakulteta, a kada ubrojimo studente doktorskih i specijalističkih studija mislim da se penjemo na prvo ili drugo mjesto na Sveučilištu J. J. Strossmayera u Osijeku – kaže dekanica u razgovoru za Školske novine.

U kojoj mjeri FOOZOS uspijeva zadovoljiti potrebe za kadrom u dječjim vrtićima i školama Osječko-baranjske županije?

– Fakultet zadovoljava potrebe odgojiteljskoga i učiteljskoga kadra u gradu Osijeku i Osječko-baranjskoj županiji, a naša je strateška funkcija puno šira i snažnija s obzirom na to da pokrivamo područje svih slavonskih županija, ali svake godine na našim studijskim programima studiraju i studenti iz Srbije i Bosne i Hercegovine u kvoti Hrvati izvan Republike Hrvatske, na što smo također ponosni.

Koliko ste studenata upisali u prijediplomske studije i razmišljate li zbog velikog interesa povećati kvote?

RAZGOVARALA
Mirela Lilek

//////

*Među
prioritetima
rada u idućem
je razdoblju
pokrenuti
združene
studije
Medijacija
i Hrvatska
kultura i
digitalna
humanistika
s partnerskim
institucijama
Katoličkim i
bogoslovnim
fakultetom,
Pravnim
fakultetom,
Filozofskim
fakultetom te
Akademijom
za umjetnost i
kulturu*



– Integrirani prijediplomski i diplomski Učiteljski studij broji 319 studenata, prijediplomski studij Rani i predškolski odgoj i obrazovanje 522 studenata, diplomski studij Rani i predškolski odgoj i obrazovanje 80 studenata, prijediplomski studij Edukacijska rehabilitacija 233 studenata, diplomski studij Edukacijska rehabilitacija 36 studenata, prijediplomski studij Logopedija 86 studenata, poslijediplomski sveučilišni (doktorski) studij Obrazovne znanosti i perspektive obrazovanja pohađa 114 studenata, a poslijediplomski specijalistički studij Vođenje i upravljanje odgojno-obrazovnim ustanovama 38 studenata. Za izvođenje poslijediplomskoga specijalističkog studijskog programa Inkluzivni odgoj i obrazovanje izdana je dopusnica, ali se do sada nije izvodio.

Što se tiče mogućnosti povećanja kvota, naši nastavnički kapaciteti ne dopuštaju nam daljnje podizanje kvota iako za naše studijske programe postoji jako veliki interes, ali i snažne društvene potrebe s obzirom na to da obrazujemo studente za dva najtraženija zanimanja: odgojitelje i logopede.

Dolazi li do pozitivnih pomaka kada je riječ o interesu za učiteljski studij?

– Učiteljski je studijski program u zadnjih desetak godina prolazio dva vala interesa za ovo najčasnije zanimanje – prvo je bio vrlo tražen studijski program, a onda se u posljednjih pet-šest godina dogodila zasićenost učiteljskim kadrom uvjetovana demografskim razlozima, velik broj mladih obitelji iseljavao se iz Hrvatske, obitelji koje su ostajale imale su manji broj djece i ta se demografska politika prvo prelila na Učiteljski studij. Ono što ohrabruje od prošle akademske godine jesu trendovi u kojima učiteljski kadar ponovo postaje tražen te dolazimo, nakon mnogo vremena, do situacije da se na mjesta učitelja na zamjenama prima i nestručni kadar, što pokazuje uzlazni trend i povratak aktualnosti i interesa za zanimanje učitelja u osnovnoj školi. To me kao dekanicu i kao profesoricu hrvatskoga jezika, ali i kao majku i osobu s dubokim učiteljskim korijenima – još je moj pradjed bio učitelj na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće – jako veseli.

Izlaze li diplomirani učitelji s FOOZOS-a uistinu spremni za izazove koji ih čekaju na radnim mjestima, u učionicama? Kakve

su im kompetencije za sve zahtjevniji rad s novim generacijama učenika?

– Mislim da izlaze, naši se nastavnici uistinu trude dati im potrebna znanja, vještine i kompetencije koje su potrebne učitelju 21. stoljeća. Naš je nastavnički kadar iznimno jak i njegova je specifičnost pokrivanje jako velikoga broja polja i područja, kako u znanosti, tako i u umjetnosti, što nam daje mogućnost iznimne širine koju posvećujemo našim studentima, koje smatram našim najvećim i najvažnijim potencijalom s obzirom na izvrsnost prilikom ulaza na same studijske programe. Mislim da je malo fakulteta koji se mogu podičiti razinom izvrsnosti koju predstavljaju naši studenti. To me kao dekanicu posebno veseli i čini ponosnom.

Kako komentirate stimulativne mjere koje je uveo MZOM, a odnose se na stipendiranje studenata upisanih u STEM nastavničke studije? Je li ta mjera dovoljna za svladavanje problema deficita kadra u pojedinim strukama u školama?

– Mjera je dobrodošla, ona je svakako poticajna, ali mislim da je problem daleko veći, a rekla bih i dublji s obzirom na interes upisa na nastavničke studijske programe u STEM području, od matematike i biologije preko kemije do fizike. Da bi se ovaj problem riješio nužno je razgovarati sa svim visokooobrazovnim institucijama koje izvode navedene studijske programe i potražiti odgovor na temelju njihova iskustva. Paralelno je nužno izgraditi most prema srednjoškolcima i programima upravo tih predmeta u srednjim školama, posebice u gimnazijama jer se potencijalni studentski kadar nalazi upravo u srednjim školama i napose u matematičkim i prirodoslovnim gimnazijama. Možda ne bi bilo zgorega pitati maturante sklone STEM području zbog čega radije biraju medicinu, stomatologiju, elektrotehniku ili građevinu. Mislim da se rješenje gore navedenoga problema nalazi u njihovim odgovorima.

U Glasu Slavonije ste izjavili kako u situaciji kada Hrvatska ima sve više vrtića, a sve manje odgojitelja ključan za spas sustava postaje program prekvalifikacije za stjecanje kvalifikacije odgojitelja. Kakve je rezultate postigao program?

– Na molbu resornoga ministarstva i u pregovorima od 2022. godine u kojima su zamoljeni svi fakulteti koji obrazuju učitelje i



VAŽNO JE
OMOGUĆITI
NASTAVNICIMA
KONTINUIRANO
USAVRŠAVANJE

odgojitelje da izrade program prekvalifikacije za stjecanje kvalifikacije odgojitelja, naš je fakultet prvi izradio program prekvalifikacije i prvi krenuo u realizaciju, 12. prosinca 2025. službeno je završila prva skupina polaznika, njih 22, a sada je u realizaciji druga i treća skupina polaznika. To je bila nužna mjera kako bi se barem djelomično riješio problem nedostatka odgojitelja na tržištu rada. Sama prekvalifikacija odnosi se isključivo na učitelje i ne može je upisati nijedna druga srodna struka.

Od 2020. provodite studij za ravnatelje odgojno-obrazovnih ustanova. Koliko je kandidata dosad upisalo i završilo taj studij te je li interes ispunio očekivanja?

– Specijalistički studij Vođenje i upravljanje odgojno-obrazovnim ustanovama izvodimo od 2020. godine. Do sada smo upisali četiri generacije polaznika, ukupno 38 studenata. Od njih 38 završilo ih je osam.

Koje nove studije planirate uvesti?

– Mi smo fakultet koji je doživio intenzivan rast i razvoj upravo pokretanjem novih studijskih programa prijediplomskoga i diplomskoga studija Edukacijska rehabilitacija, prijediplomskog studija Logopedija, dobivanje dopusnice za prijediplomski studij Rani i predškolski odgoj i obrazovanje u Požegi. Svi navedeni studijski programi pokrenuti su u protekle četiri godine. Osim navedenih stu-

dijskih programa za koje Fakultet ima dopusnicu, u procesu je prijave zahtjeva za provođenje inicijalne akreditacije diplomski studij Logopedija.

U postupku je i priprema zahtjeva za pokretanjem inicijalne akreditacije združenog studija Medijacija na kojemu rade, uz Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, Katolički i bogoslovni fakultet, Pravni fakultet, Filozofski fakultet te Akademija za umjetnost i kulturu, redom sastavnice Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku. Kako bi se održao tempo ovakvog rasta Fakulteta bit će nužno osigurati dodatne kadrovske i prostorne uvjete za neometano i kvalitetno izvođenje svih studijskih programa.

U tijeku je postupak izbora novog dekana odnosno dekanice FOOZOS-a. Koje su ključne točke vašega programa?

– Program rada temeljim na brojnim točkama koje smatram iznimno važnima u cijeloj vertikali vođenja visokoobrazovne institucije, od upravljanja sustavom kvalitete preko znanstvenoga i umjetničkoga rada, nastave, studenata, institucijskih kapaciteta, međunarodne suradnje pa sve do promidžbe fakulteta, ali iznad svega brige za nastavno i nenastavno osoblje. Temeljna misao moga dekanskoga rada jest skrb za studente

STIL ODGOJA DJECE NIJE TAKO LOŠ KAO ŠTO SE ČESTO POKAZUJE

K ako biste opisali današnji odgoj djece? Imate li dojam da odgojno-obrazovne ustanove, roditelji, odnosno cijelo društvo gube bitku protiv društvenih mreža u kontekstu posljedica na mentalno zdravlje djece? Je li rješenje u zabrani društvenih mreža mladima od 16 godina, po ugledu na australski model?

– Mislim da svako vrijeme nosi svoje vrijednosti i da nijedno vrijeme, kao ni stil odgajanja djece nije tako loš kao što se često prikazuje. Mi se trebamo prilagoditi vremenu koje nas okružuje i čiji smo dionici. Osobno mislim da su mladi roditelji puno posvećeniji svojoj djeci, nego li su to bili naši roditelji ili roditelji naših roditelja. Usmjerenost i posvećenost mladih majki i očeva često me ponukaju na razmišljanje kakav bi bio današnji svijet da su i starije generacije bile okružene takvom pažnjom u odnosu na svaku poru djetetova života od prehrane do mentalnoga zdravlja.

U tom smislu mislim da su današnji roditelji puno uključeni i da je njihova motiviranost sjajna i nadahnjujuća, a što se tiče ekranizama, tu nemam jasan stav i odgovor. Nisam pobornik nikakvih represija (oduzimanja mobitela i druge opreme) niti sam zagovornik pretjerane uporabe iste te tehnologije. Kako postići optimalan odnos uključenosti i isključenosti u odnosu na ekranizam? Odgovor je vjerojatno znatnijom prisutnošću svih dionika dječjega odrastanja: roditelja, učitelja, trenera i drugih odraslih osoba – baka, djedova, bliže i dalje rodbine – kvalitetnim provođenjem slobodnoga vremena i na kraju krajeva intenzivnijim razvijanjem socijalnih i emocionalnih vještina među vršnjacima, upućenosti djeteta na igru s vršnjacima na osmišljeno i kreativno provođenje slobodnoga vremena, na neopтереćenost i slobodu zdravog odrastanja.

kao naše partnere i temeljne dionike u promišljanju novih pristupa rastu i razvoju Fakulteta.

Izdvojit ću samo nekoliko točaka koje smatram prioritetnima: provesti inicijalnu akreditaciju za diplomski studij Logopedija, provesti reakreditaciju Fakulteta, pratiti realizaciju Programskih ugovora 2025. – 2029., osigurati dodatne učioničke prostore, pokrenuti združene studije Medijacija i Hrvatska kultura i digitalna humanistika s partnerskim institucijama: Katoličkim i bogoslovnim fakultetom, Pravnim fakultetom, Filozofskim fakultetom te Akademijom za umjetnost i kulturu. Među prioritetima su svakako i osigurati pravne, infrastrukturne i kadrovske uvjete za izvođenje studijskih programa koji su trenutačno u pripremnim fazama inicijalne akreditacije; osigurati zapošljavanje asistenata u odnosu na kadrovske potrebe Fakulteta, osigurati zapošljavanje potrebnog znanstveno-nastavnog kadra nužnog za izvođenje studijskih programa, posebno u odnosu na prijediplomski i diplomski studij Edukacijska rehabilitacija te prijediplomski studij Logopedija. Važno je i omogućiti nastavnicima kontinuirano usavršavanje vezano za znanstveni, umjetnički i nastavni rad, kao i poticati suradnju s gospodarstvom, industrijom i IT sektorom u područjima istraživanja Fakulteta.

NOVA GRADIŠKA • ELEKTROTEHNIČKA I EKONOMSKA ŠKOLA

PROGRAM RAZVOJA PODUZETNIČKOG DUHA I KREATIVNOSTI

U školi se već 16 godina provodi program Globalni tjedan poduzetništva uz razne aktivnosti, bilo da je riječ o predstavljanju vježbeničkih učeničkih tvrtki, o stručnim predavanjima i suradnji poduzetnika i škole ili o humanitarnim akcijama

Globalni tjedan poduzetništva je kampanja za slavljenje i osnaživanje poduzetnika u svakoj zemlji i zajednici diljem svijeta, posebno onih pojedinaca koji se suočavaju sa strukturnim preprekama ili možda nikada nisu razmatrali ideju pokretanja *startupa*. Svake godine 10 milijuna ljudi sudjeluje u desecima tisuća aktivnosti, natjecanja i događaja koji ih inspiriraju na djelovanje i pružaju im znanje, iskustvo i veze potrebne za uspjeh.

U našoj se školi već šesnaest godina slavi kreativnost i poduzetnički duh uz raznolike aktivnosti. Tjedan poduzetništva i ove je godine donio novu energiju. Tako su učenici trećih i četvrtih razreda komercijalnog smjera te učenici drugog razreda smjera tehničar za računalstvo i tehničar za mehatroniku predstavili svoje vježbeničke tvrtke, inovativne poslovne ideje te promotivne materijale u tiskanom i digitalnom obliku.

VAŽNOST RAČUNOVODSTVA

Svoje radove učenici su izložili pred poduzetnicom Josipom Šimunović, magistrom hrvatskoga jezika i književnosti, specijalisticom digitalnog marketinga i brendiranja koja je nakon prezentacije detaljno pregledala promotivne materijale, dala konstruktivne komentare te učenicima pružila korisne smjernice za unaprjeđenje brenda i komunikacije na društvenim mrežama. Nakon obilaska održala je inspirativno predavanje o svom poslovnom putu te izazovima i prednostima rada u digitalnom okruženju.

UČENICI
SU
PREDSTAVLJALI
INOVATIVNE
POSLOVNE IDEJE
TE PROMOTIVNE
MATERIJALE U
TISKANOM I
DIGITALNOM
OBLIKU

Učenike je pohvalila za trud, kreativnost, profesionalnu pripremu i samouvjerenu prezentaciju svojih poslovnih ideja. Poseban naglasak stavila je na važnost dosljednosti, originalnosti i autentičnosti u *online* nastupu, kao i na strategije koje mladim poduzetnicima mogu pomoći da lakše dopru do ciljane publike.

Na kraju predavanja učenici su imali priliku postavljati pitanja, razmijeniti iskustva i razgovarati s poduzetnikom o temama koje ih zanimaju – od izgradnje brenda i upravljanja sadržajem do funkcioniranja biznisa na društvenim mrežama. Događaj je učenicima pružio dragocjeno iskustvo te potaknuo njihovu kreativnost, inovativnost i poduzetnički duh, što je i ključni cilj Globalnog tjedna poduzetništva.

Obilježavanje Globalnog tjedna poduzetništva u našoj školi nastavili smo vrlo poučnim i praktično usmjerenim predavanjem na temu „Važnost računovodstva za stabilno poslovanje i sigurnost“ koje je održala Josipa Barišić, stručnjakinja iz tvrtke *Adax Consulting*, koja uspješno posluje u našem gradu od 2016. godine. Posebno je zadovoljstvo istaknuti da je Josipa bivša učenica naše škole, smjera komercijalist, što je dodatno motiviralo učenike i pokazalo kako znanje stečeno u školskim klupama može biti čvrst temelj za razvoj uspješne karijere. U njezinom predavanju učenici smjera komercijalist imali su priliku upoznati se s poslovanjem tvrtke *Adax Consulting*, vrstama usluga koje pružaju svojim klijentima te programima koje koriste za obavlja-



nje knjigovodstvenih poslova. Konkretnim primjerima Josipa im je predstavila s kojim institucijama knjigovodstveni servisi svakodnevno komuniciraju te zašto je ta komunikacija ključna za zakonito i uredno poslovanje poduzetnika.

Naglasak predavanja bio je na važnosti računovodstva kao temelja stabilnog i sigurnog poslovanja, ali i na potrebi točnosti, ažurnosti i profesionalnosti u vođenju poslovnih knjiga.

Na samom kraju učenici su dobili i praktični zadatak – na temelju ulaznog računa

popuniti nalog HUB 3, čime su dodatno učvrstili razumijevanje knjigovodstvenih procesa i stekli iskustvo koje će im zasigurno biti korisno u budućem radu.

HUMANITARNA AKCIJA

Hvalevrijedna dobrotvorna akcija prikupljanja slikovnica, namijenjenih odjelu pedijatrije Opće bolnice Nova Gradiška te Ordinaciji zaštite predškolske djece Doma zdravlja, bila je način na koji smo stavili pečat na ovogodišnji Globalni tjedan poduzetništva.

Akcija je trajala 14 dana, a tijekom tog razdoblja učenici, djelatnici škole i ostali dobročinitelji marljivo su prikupljali slikovnice kako bi mališanima uljepšali boravak u čekaonicama i bolničkim sobama.

Nakon završetka akcije, učenici komercijalisti Lukas Mihanović, Lana Ljubičić, Elena Brtan i Petar Mrnjec u pratnji nastavnice Ivane Gajski Berić, posjetili su odjel pedijatrije, gdje su uručili prikupljene slikovnice. Na odjelu su ih srdačno dočekale voditeljica odjela Dubravka Klobučar, specijalist pedijatrije, glavna sestra odjela Anita Glavičić, pomoćnica ravnatelja Slavica Konjević Pernar te medicinske sestre koje se svakodnevno brinu o najmlađim pacijentima.

Posjet je protekao u iznimno toploj i ugodnoj atmosferi. Učenici su imali priliku saznati više o važnosti humanitarnog djelovanja, ali i o radu zdravstvenih djelatnika koji se neumorno brinu o djeci. Akcija je primjer kako i male geste mogu činiti veliku razliku, a učenicima pružiti vrijedno iskustvo empatije, solidarnosti i društvene odgovornosti.

Tema je ovogodišnjeg Tjedna poduzetništva „Zajedno gradimo“, a s ponosom možemo istaknuti da smo doista zajedničkim snagama stvorili divne suradnje i prijateljstva.

Ivana Gajski Berić

KRIŽEVCI • SREDNJA ŠKOLA „IVAN SELJANEC“

NAGRADA ZA PROMICANJE SPORTA I TJELESNE AKTIVNOSTI

Europska komisija više od desetljeća promiče inicijativu koja mlade potiče na bavljenje sportom i tjelesnom aktivnošću. Križevački srednjoškolci svojim idejama i programima sve to spuštaju na lokalnu razinu, a Europa to prepoznaje

Europski tjedan sporta inicijativa je Europske komisije za promicanje sporta i tjelesne aktivnosti koja je pokrenuta 2015. godine. Nastala je s ciljem promicanja važnosti bavljenja sportom i tjelesnom aktivnošću. U Hrvatskoj je nacionalno koordinacijsko tijelo Ministarstvo turizma i sporta, koje redovito potiče javnost na razne aktivnosti tijekom cijele godine, a pod sloganom *#BeActive*. Europski tjedan sporta namijenjen je građanima, sportskim organizacijama, tvrtkama i poduzećima te obrazovnim ustanovama. U brojkama to znači 158 događanja, osam nacionalnih događanja i više od 38.000 sudionika.

U sklopu tjedna sporta održava se i Europski školski sportski dan u svrhu promocije tjelesne aktivnosti i zdravlja među učenicima te poticanja školske zajednice na aktivnost u okviru kampanje *#BeActive*. To je proslava tjelesnog odgoja i sporta s učenicima iz osnovnih i srednjih škola, koji sudjeluju u aktivnostima, koje su izabrale pojedine škole i profesori tjelesne i zdravstvene kulture. U povodu toga dana u školi „Ivan Seljanec“, uz aktivnost „Veliki mali ljudi“, organizirali smo združenu odbojku

sa šticienicima Centra za odgoj, obrazovanje i rehabilitaciju Križevci.

U sklopu projekta Europski tjedan sporta Ministarstvo turizma i sporta dodjeljuje *#BeCROactive* nagrade u četiri kategorije (po uzoru na *#BeActive Awards* Europske komisije) najaktivnijim pojedincima, obrazovnim ustanovama i tvrtkama diljem Europe za promicanje važnosti bavljenja sportom i tjelesnom aktivnošću. Srednja škola „Ivan Seljanec“ Križevci u suradnji s Centrom za odgoj, obrazovanje i rehabilitaciju Križevci, voditeljicama Antonijom Ščetarić Hrg i Snježanom Mergon te učenicima obiju škola nominirani su kao jedan od finalista u kategoriji Obrazovanje. Na svečanoj dodjeli *#BeCROactive* nagrada s ponosom su primile prvu nagradu kao priznanje onih koji šire poruku Europskog tjedna sporta *#BeActive* u Hrvatskoj.

– Osvojena nagrada potvrda je da smo uspjeli napraviti nešto važno za one kojima je to i najpotrebnije u cijelom sustavu obrazovanja. Možda negdje netko prepozna našu ideju pa dobijemo ključ za otvaranje novih prilika. Želja nam je da projekt dobije nastavak na višoj razini, da



ga proširimo na druge škole, ali i na lokalnu sredinu, jer bi svi trebali imati jednake mogućnosti. I kako kažu u jednoj udruzi – Svatko sa svojim nesavršenstvom daje

takvu nemjerljivu ljepotu ovom svijetu da bi on bez njih bio besmislen – rekla je nakon primitka nagrade Snježana Mergon.

Antonija Ščetarić Hrg

VRBOVSKO • OŠ IVANA GORANA KOVAČIĆA

INKLUZIVNO POUČAVANJE NJEMAČKOG JEZIKA

Studijsko putovanje u Freiburg pokazalo je da se inkluzija ne svodi na jednu metodu te da inkluzivna nastava nije dodatak programu, nego način na koji nastava postaje pravednija, jasnija i dostupnija svima

I mala sam priliku sudjelovati na stručnom usavršavanju u Institutu Studienhaus Wiesneck (Buchenbach kraj Freiburga) u saveznoj pokrajini Baden-Württemberg. Seminar je bio posvećen metodici i didaktici nastave njemačkog jezika s posebnim naglaskom na projektnu temu inkluzije. Studijsko putovanje i stručno usavršavanje učitelja, nastavnica i profesorima njemačkog jezika iz Hrvatske organizirao je Institut für politische Bildung Baden-Württemberg e.V. – Studienhaus Wiesneck, u ime Ministarstva za kulturu, mlade i sport savezne pokrajine Baden-Württemberg, u suradnji s Agencijom za odgoj i obrazovanje, a vodili su ga Uwe Berndt i Julian Schärdel.

U sklopu programa upoznali smo obrazovni sustav Baden-Württemberga predavanjem predstavnika Ministarstva Rolfa Ackermann-a, a odmah potom uslijedio je konkretan rad na temi inkluzije. Cilj je bio usmjeriti nas na izradu nastavne koncepcije ili materijala za različite jezične razine. Naglašeno je da je pojam inkluzije širok i višeznačan te da se može razumjeti u užem smislu (osobe s invaliditetom) ili šire (uključivanje različitih dimenzija heterogenosti, poput podrijetla, spola, darovitosti), uz naglasak na uklanjanje barijera i sudjelovanje svih.

DRAMSKA PEDAGOGIJA

Drugog dana posebno se istaknuo blok posvećen primjeni metoda dramske pedagogije u neposrednom radu u nastavi koji je vodio Peter Rauls. Na radionici smo učili o suvremenim kompetencijama (suradnja, kreativnost, komunikacija...). U praktičnom dijelu radionice ponuđen je niz izvedivih aktivnosti koje se lako prilagođavaju i inkluzivnoj nastavi (npr. rad u krugu, vježbe fokusa, „ime i gesta“, igre kretanja u prostoru, grupne formacije). Posebna je vrijednost ovakvog



pristupa za nastavu stranog jezika što učenici mogu sudjelovati i kada još nemaju snažnu jezičnu sigurnost. Tijelo, pokret i mimika postaju podrška komunikaciji. Jedan od važnijih dijelova boravka bila je hospitacija nastave njemačkog jezika za učenike stranog podrijetla u Karlsschule Freiburgu. Ova škola ima dugogodišnju tradiciju rada s djecom i mladima koji su doselili iz drugih zemalja i kojima njemački nije materni jezik. U Karlsschuleu učenici koji nisu dovoljno govorili njemački jezik za ulazak u redovne razrede pohađaju tzv. međunarodne pripremne klase. Cilj je da u jednoj školskoj godini steknu jezične i komunikacijske vještine potrebne za uključivanje u redovnu nastavu. Naglasak je na razvijanju govora i razumijevanja njemačkog jezika, na čitanju i pisanju, učenju pravopisa i strukture jezika. Učenici dolaze iz najrazličitijih zemalja – od Japana i SAD-a do Afrike i Bliskog istoka. Za mnoge od njih to je prvi susret s formalnom školom u zemlji u kojoj sada žive. Nastava je organizirana tako da im je jezik most za integraciju, ali i sredstvo kojim se grade prijateljstva i samopouzdanje.

DOSTUPNIJA I JASNIJA NASTAVA

Najvažnija vrijednost ovog putovanja za mene nije bila u „listi aktivnosti“, nego u promjeni perspektive. Inkluzija se ne svodi na jednu metodu. Ona traži stalno prilagođavanje i promišljanje o barijerama (jezičnim, komunikacijskim, organizacijskim). Kazališno-pedagoške i kinestetičke metode imaju veliku snagu u nastavi jezika jer uključuju i učenike koji se još boje govoriti, a hospitacije u školama podsjećaju da teorija vrijedi tek kad se pretoči u učionicu. Studijsko putovanje u Freiburg i Strasbourg bilo je intenzivno i sadržajno vrlo zanimljivo. Ono što sam naučila nije „još jedna ideja“, nego set konkretnih postupaka i profesionalna sigurnost da inkluzivna nastava nije dodatak programu, nego način na koji nastava postaje pravednija, jasnija i dostupnija svima.

U sklopu stručnog usavršavanja organizirana je cjelodnevna ekskurzija u Strasbourg, s posjetom Europskom parlamentu i stručnim obilaskom grada. Ovaj dan dao je širi kontekst temama koje smo obrađivali: sudjelovanje, prava, demokratske vrijednosti i (neizravno) ideja inkluzije kao društvene odgovornosti.

RAZGOVORI O INKLUZIJU

Radni dio programa uključivao je stručne razgovore o inkluziji u manjim skupinama, s više sugovornika i perspektiva (npr. inkluzivno osposobljavanje, podrška mladima u prijelazu iz škole u posao, uloga nadležnih službi i centara podrške). Skupina u kojoj sam sudjelovala posjetila je JUBAG 25 – Savjetovalište za mlade u Freiburgu pa smo mogli vidjeti kako funkcionira inkluzivna podrška mladima na prijelazu iz škole u daljnje obrazovanje, osposobljavanje ili svijet rada.

JUBAG 25 djeluje kao središnje mjesto savjetovanja, usmjeravanja i umrežavanja, u kojem se objedinjuju različite službe i oblici podrške za mlade. Naglasak je na sustavnom, cjelovitom i individualiziranom

pristupu, pri čemu se potrebe mladih promatraju u kontekstu njihove cjelokupne životne situacije. Rad Jugendberufsagentur temelji se na uvažavanju potreba mladih, snažnoj umreženosti različitih nositelja unutar same agencije i izvan nje, savjetovanju i upućivanju unutar i izvan sustava, podržavajućem pristupu, primjerice putem pomoći pri pisanju prijava i upotrebi *online* usluga, mobilnom i terenskom radu, uključujući prisutnost u školama, obrazovnim ustanovama i na događanjima. Unutar JUBAG-a povezuju se različita područja, poput profesionalnog savjetovanja, migracijskih službi za mlade, psihosocijalne podrške, pomoći u obrazovanju i zapošljavanju te koordinacijskih i savjetodavnih službi. Posebno je istaknuta važnost pedagoškog prijama kao prve kontaktne točke za mlade.

Nakon toga uslijedio je najzahtjevniji dio seminara: istraživanje teme u malim skupinama i projektna izrada nastavnih materijala, uz završnu prezentaciju rezultata i evaluaciju seminara i osmišljavanje uvoda u nastavni sat, uz mogućnost upotrebe autentičnih materijala i metoda s usavršavanja.

Nusreta Murtić

DRNJE • OSNOVNA ŠKOLA FRAN KONCELAK

TEČAJ O ODRŽIVOM GOSPODARENJU OTPADOM NA MADEIRI

Obrazovanje za održivi razvoj bila je glavna tema stručnog usavršavanja, a naglasak je stavljen na važnost očuvanja ekosustava i bioraznolikosti te održivo upravljanje prirodnom i kulturnom baštinom

Učitelj Luka Torma u sklopu Erasmus akreditacije pohađao je nedavno tečaj koji je organizirao Erasmusov odjel *Learning Together* pod naslovom Obrazovanje za održivi život. Tečaj je održan u gradu Funchal na otoku Madeiri koji pripada Portugalu, a nalazi se u Atlantskom oceanu. Glavna tematika tečaja bila je održivost i njezina važnost u obrazovanju. Na tečaju se puno raspravljalo o suvremenim tendencijama u Europi koje se odnose na održiva rješenja prirodnih rizika kao što su poplave, požari, potresi, ali i o važnosti očuvanja postojećih ekosustava i bioraznolikosti. Također, jedna od naglašenih tema bilo je i održivo upravljanje prirodnom i kulturnom baštinom u kontekstu masovnog turizma.

Tečaj je bio koncipiran na način da su sudionici dobivali neke aktualne probleme održivosti za koje su, radeći u skupinama, predlagali rješenja, što je odličan primjer i mogućnost organizacije svakodnevne nastave u osnovnoj ili srednjoj školi. Dio tečaja održan je i kao terenska nastava te su polaznici posjetili šumu Laurisilva koja je pod zaštitom UNESCO-a i u kojoj se najviše pažnje posvetilo problemu širenja invazivnih vrsta u autohtonoj šumi. Na terenskom istraživanju polaznici tečaja posjetili su i lokalnu spalionicu otpada/elektranu na Madeiri te se upoznali s izvrsnim primjerom održivog gospodarenja otpadom i njegovom primjenom u energetske sektoru. Voda je također istaknuta kao iznimno važan resurs, jer je održivo gospodarenje



vodom osobito važno na otoku koji nema stalnih vodenih tokova. Na tečaju su sudjelovali i učitelji iz Švedske, Latvije, Mađarske i Italije. Svi su

polaznici okarakterizirali tečaj kao iznimno aktualan, poučan i primjenjiv u neposrednom odgojno-obrazovnom radu.

Luka Torma

školskenovine

NAKLADNIK Školske novine d.o.o., Hebrangova 40, 10000 Zagreb
DIREKTOR Blaženko Odak
GLAVNA UREDNICA Mirela Lilek (mirela.lilek@skolskenovine.hr)
UREDNIŠTVO (redakcija@skolskenovine.hr), Marijan Šimeg (marijan.simeg@skolskenovine.hr), Ivan Rodić (ivan.rodic@skolskenovine.hr), Ivana Čavlović (ivana.cavlovic@skolskenovine.hr)
LEKTORICA Ivana Čavlović

GRAFIČKI UREDNIK Goran Grčić
WEB ADMINISTRATOR Danijel Vavra
TAJNIŠTVO (info@skolskenovine.hr)
Tel. 01/4855-709, 01/4855-720; Telefaks 01/4855-712
RAČUNOVODSTVO, PRETPLATA (pretplata@skolskenovine.hr)
OGLAŠAVANJE (oglasi@skolskenovine.hr)
Tel. 01/4855-720; Telefaks 01/4855-712
ŽIRO RAČUN 2360000-1101381687 / Zagrebačka banka
2340009-1110168174 / Privredna banka
IBAN: HR6723600001101381687 / Zagrebačka banka
HR2523400091110168174 / Privredna banka

DEVIZNI RAČUN IBAN HR6723600001101381687 (2100055635)
TISAK Tiskara Zagreb d.o.o., Radnička cesta 210, Zagreb
CIJENA Pojedinačni broj: 2,52 € / Polugodišnja pretplata za Hrvatsku: Ustanove - 55 € / Pojedinci - 29 €; Godišnja pretplata: Ustanove - 105 € / Pojedinci - 56 €; Cijena polugodišnje pretplate za inozemstvo Slovenija, BiH, Srbija, Crna Gora, Mađarska, Italija, Austrija i Makedonija - 100 € / Ostale europske zemlje - 110 € / Izvaneuropske zemlje - 120 €
CIJENA OGLAŠAVANJA (bez PDV-a): 1/1 str. 950 €, zadnja 1100 €, 1/2 str. 550 €, zadnja 600 €, 1/3 str. 400 €, 1/4 str. 275 €, 1/8 str. 200 €
Školske novine izlaze uz finansijsku potporu Zaklade Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti

PRVI NATJEČAJ ZA KRATKU UČITELJSKU PRIČU (5. DIO)

ZNAČI LI OCJENA LOŠIJA OD NAJBOLJE DA SI LOŠ?

U svakom broju Školskih novina donosimo prijavljene priče, koje će, s nagrađenima, biti objavljene u elektroničnom zborniku KUP – Kratka učiteljska priča – Dobar, loš, jao

Učiteljski ogranak Hrvatskog književno-pedagoškog zbora organizirao je prvi natječaj za Kratku učiteljsku priču (KUP). Nakon što su u listopadu dodijeljene nagrade za tri najuspješnija rada, koje smo objavili u prvome nastavku, Školske novine nastavljaju s objavom ostalih radova.

Na natječaj se sa svojim pričama prijavilo 20 autora i autorica koji rade ili su radili u odgojno-obrazovnoj vertikali. Radovi su pristigli iz svih krajeva Hrvatske. U svakom idućem broju Školskih novina donosimo prijavljene priče, koje će, s nagrađenima, biti objavljene u elektroničnom zborniku KUP – Kratka učiteljska priča – Dobar, loš, jao (riječ je o nazivu okvirne teme natječaja koja se referira na kultni film Dobar, loš, zao).

Aleksandra Brkić

JAO, TAJ HRVATSKI!

– Mama, ima li još kolača?
– Samo dva. Želiš?
– Ne sada. Ali prepolovi ih da bude komad za svakoga.

Mama nije mogla vjerovati što čuje. Njezin šestogodišnji sin Bruno još je jednom, osim nesebičnosti, pokazao i koliko razumije matematiku iako još nije znao pisati brojke. Dva je kolača u trenu pretvorio u četiri, upravo po jedan za svakog člana njihove obitelji. Ovo nije bio prvi put da je dječak pokazao sklonost matematičkom razmišljanju. Skorašnji je školarac već izračunao koliko je još tjedana vrtičarac te da će sestra ići u 5. razred kada on krene u školu, da je tata tri godine stariji od mame, a mama trideset i tri od njega... Znao je čak izračunati i koliko je minuta preostalo do kraja nogometne utakmice, za koliko počinje druga vožnja u skijanju i koji će po redu nastupiti skijaš kojega je pratio. Ono što je mamu posebno veselilo jest što je u svome sinu vidjela upravo sebe, djevojčicu koja je svijet gledala kroz brojeve i sve povezivala s njima. Ako mislite da je to stoga što je mama bila nastavnica Matematike, prevarili biste se. Brunina je mama bila nastavnica Hrvatskoga jezika. Vjerujem kako mnogi misle da su to dva posve različita nastavna predmeta, no ona nije dijelila to mišljenje. Kao istinski zaljubljenik u jezične, ali i matematičke zakone, jezik je promatrala kao skup matematičkih pravila. To joj se činilo posve logičnim pa je vjerovala kako će njezin dječak biti poput nje. No, to se nije dogodilo.

Mjesec je žurio za mjesecom kao tjedan za tjednom i kalendar je uskoro pokazivao rujan. I to ne bilo koji, već onaj rujan u kojemu je jedna starija sestra krenula u veliki peti, a jedan maleni matematičar u prvi razred. I odmah prvoga dana oplakao.



**KATKAD
TREBAMO
PODSJETITI I
SEBE KOLIKO
JE MALO
POTREBNO
DA LOŠE
PRERASTE
U DOBRO
TE KOLIKO
ČESTO NE
PREPOZNAMO
DA SE IZA JAO
KRIJE JOŠ
JEDNO DOBRO
KOJE SE
RAZVIJA MALO
DRUKČIJIM
SMJEROM**

– Ne, ne želim ići u školu! – kmečao je dok ga je mama vukla iz stana.

– Hajde, nemaš razloga plakati. U razredu će biti tvoji prijatelji iz vrtića, susjedi, dječaci s nogometa...

Mama je nabrajala imena, izmišljala ukusna jela koja se kuhaju samo u školi, opisivala učiteljicu boljom od omiljene tete iz vrtića samo da ga oraspoloži... Ipak, u školu je pošao sa suzom u oku bezuspješno ju skrivajući iza naočala. No, povratak iz nje bio je okupan osmijehom, a ne suzama koje su ga jutros pratile.

– Mama, jedva čekam sutra ponovno ići u školu! – zagrmio je Bruno s ulaznih vrata.

– Uh, dobro je. – mama je odahnula osjećajući zbilja veliko olakšanje.

Ovo ipak neće postati tragedijom kakva se nazirala prije nekoliko sati. Ali komedijom... E, to bi već moglo!

Prvo je polugodište prvoga razreda prošlo u ozračju veselih osjećajnika, velikih kvačica i pohvalnih riječi ispisanih učiteljičinom crvenom kemijskom. Bruno se veselio danu kada će ih zamijeniti prve petice, ne sumnjajući u njihovu brojnost. Ali, jao! Prva je ocjena bila četvorka popraćena istom suzom u oku kao polazak u školu jer to nije bila četvorka iz bilo kojega predmeta već iz Hrvatskoga jezika. Maminoga Hrvatskoga

jezika! Mama, doduše, to nije smatrala lošom ocjenom. O, ne, nikako. Četvorka je posve dobra ocjena, gotovo odlična.

– Ne žalosti se! Vježbat ćeš pa ćeš sljedeći diktat bolje napisati. – hrabrila ga je mama.

Kao nastavnica, znala je koliko je lako poljuljati dječje samopouzdanje. Znači li ocjena lošija od najbolje da si loš? Mi odrasli znamo odgovor, ali djeca ne. No ponekad trebamo podsjetiti i sebe koliko je malo potrebno da loše preraste u dobro te koliko često ne prepoznamo da se iza jao krije još jedno dobro koje se razvija malo drukčijim smjerom.

Kao majka, vjerovala je da će matematičar u njezinu sinu probuditi i uspavana jezičara. No, i sljedeći je diktat prošao isto. Sigurno mislite kako mi se potkrala pogreška u riječi diktat, ali nije. No, Brunu jeste. Na donesenu je diktatu, ponovno ocjenjenom četvorkom, velikim tiskanim slovima pisalo upravo DITKAT. A u diktatu, jao... Žaica, vjerica, Kršimir. Pobjegla slova brže od vjerice, ovaj vjeverice. A tu se vjevericu nije dalo uhvatiti, kamoli napisati. Vjevjerica, vjevrica pa vejverica. Jao, jao pa jao! Nikako točno napisati! Suze je zamijenila ljutnja jer ovo mu nije išlo. A životinje su se samo redale... Mačka iz zadaće imala je mačića, patka pačića, a zec je postao žec. Slučajno ili ne, kvačica ili dvije, Brunu njihova razlika nije

bila bitna kao razlika u Matematici. Jer takve se pogreške u Matematici nisu događale. Brojke 1 i 2 nisu mogle biti zamijenjene jedna drugom, a računi su uvijek bili točni. Čak i u onim teškim zadacima s riječima. I tek se tada i mama-učiteljica sjetila! U osnovnoj školi ni ona nije bila toliko dobra u tom Hrvatskom. Nasmijala se prisjećajući se kako ga je nazivala dosadnim i zamornim gotovo do srednje škole. No, interesi se, kao i djeca, neprestano mijenjaju. Pritom je bitno ne zaboraviti činjenicu da je svako dijete različito i da je svako u nečemu dobro. To ne znači da je u drugome loše, već samo tek malo manje dobro, ali i dalje dobro. Stoga je vjerovala kako će jednoga dana igranica njezina sina postati igraonicom i da se učiteljica više neće zvati Aknica. Možda već sutra, a možda neće još dugo. Ali to zaista i nije važno.

– Mama, jesam li sad dobar?
Baš sam jučer čula Brunu kako pita mamu dok mu je pregledavala domaću zadaću iz Hrvatskoga jezika.
– Jesi, sine. Odličan!
I zaista je bio. Možda ne ocjenama, ali trudom i radom bio je i više nego dobar. A mami je to bilo važnije.

Brunina se mama, u teškoj trostrukoj ulozi nastavnice Hrvatskoga jezika, mame-učiteljice i obične mame, nije mogla ne zapitati u čemu se ona može popraviti. U čemu je zaista dobra, a u čemu manje (nećemo reći loša), nadajući se da ni u čemu nije jao... Sjedeći na ove tri stolice odjednom, shvatila je da loše uz malo truda zbilja može postati dobro te da se jao situacije i ocjene ponekad događaju svima. Na početku sa suzom, vremenom postaju smijeh na licu. A najdraži majčin osmijeh izmamio je upravo Brunin zaključak.

– Mama, imaš godina kao Ronaldo, a on uskoro ide u mirovinu. Hoćeš i ti tako?
– Uh, sine. Mama mora podijeliti još puno dobrih ocjena.
– A loših?
– Loših, jao, nadam se što manje.

Julijana Plenča

NE OBEĆAJEM NIŠTA...

Kao loš učenik došao je u našu školu. Ponavljač kojega je njegova matična škola više nije htjela. Prvi susret nije puno obećavao. Ušao je u ured u pratnji skrbnika; privremeno je bio smješten u stambenu zajednicu. Pomalo drskog izgleda i bahatog stava – „Tko vas j...”
Ustala sam sa stolice, pružila ruku i s osmi-jehom uputila riječi: „Dobro nam došao, ja sam Antonela, pedagoginja.” Zastao je na trenutak i ispružio ruku, mlitavo, nezainteresirano. Zamolila sam skrbnika da nas ostavi same.

„Sjedi, Petre”, rekoh. Odmah je kontrirao. „Ne sjedi mi se.”

„Imaš slobodu izbora po tom pitanju. Ako ti je tako ugodnije, ostani stajati”, nastavih mirno.

„Ne moraš ni torbu odložiti, ako voliš imati desetak kila na leđima.”

Zaklela bih se da sam primijetila lagani smijeh na njegovu licu. Ukrižali su nam se pogledi i spustio je torbu.

„Moramo se malo bolje upoznati”, nastavih dalje. Kao da sam ga bocnula samom žeravicom.

„Ne trebamo se mi upoznavati. Ionako neću tu dugo ostati, brzo ću ja kući.”

Kao da nisam osjetila prkos u glasu, nastavih: „Vjerujem da će biti tako – razlog više da ti ostanem u dobrom sjećanju.”

Sada je sjeo. Niti dječak, niti mladić, beskrajno tužnog pogleda. Moram ga pridobiti na svoju stranu, ali kako? Tisuće načina mogu me odvesti u začarani ledeni dvorac iz kojeg nema izlaza. Jedna kriva riječ i izgubim ga. Svašta mi se motalo po glavi.



JEDNOGA DANA NAPISAO JE PJESMU POD NASLOVOM „HVALA NA PRILICI”. PROČITALA SAM JE NA NJEGOVU FACEBOOK PROFILU. RASPLAKALA SAM SE

Odjednom mi sine: „Čujem da si navijač Rijeke. Nekad sam i ja navijala na stadionu. No, bilo je drugo vrijeme. Baš me zanima kako je to sad.”

Odmah se ozario i počeo pričati. „Da, član sam riječke Armade. Oni me nikada ne izdaju, svi ostali da. Uvijek su uz mene.”

„Vjerujem da je tako”, rekoh, i on sjedne. Vidjeh u očima očaj ranjenog djeteta.

„U koju si školu išao prije?” upitah. „U školu Podmurvice”, reče.

„O, to je moja škola, imat ćemo očito puno zajedničkih tema.”

Diskretno se nasmijao i počeo pričati svoju priču.

„Znate, nekad sam bio jako dobar, odličan učenik. Imao sam sve. Onda je tata ostao bez posla i počeo piti. Majka nije mogla dobiti posao i krivio je nju za sve. Sa svakom bocom pića postajao je nasilniji. Jedan Božić bacio je jelkicu koju smo ona i ja okitili. Došao sam iz škole i naletio na svađu; u ljutnji ju je bacio na pod, pritom grubo odgurnuvši majku.”

Zastao je i zaklela bih se da su mu zasuzile oči.

„Kako me je to zaboljelo... No bio sam mali, tek treći razred”, uzdahnuo je i nastavljao dalje, kao da je jedva čekaio nekome ispričati svu bol.

„Otac je postajao sve grublji i sve neprepoznatljiviji. Valjda sam se mijenjao i ja. Škola mi je postala nebitna. Jednoga dana našao sam pretučenu majku i rekao joj da ću ga ubiti. Tako sam uistinu i mislio. Ubrzo smo ona i ja odselili kod bake. Vrijeme je prolazilo, moj gnjev je rastao. Maleni stari stan i nas troje, novaca niotkuda. Srećom, u školi sam dobivao besplatnu marendu – nije nešto, ali kad si polugladan, sve dobro dođe. Y

Zastao je. Gledala sam ga, ne znajući kako ga ohrabriti. Moj pogled govorio je sve.

Pričao je dalje:

„Od odličnog učenika postao sam loš đak. Više sam bio oko škole nego u školi. Upo-

znao sam neke prijatelje i činili smo svašta. I krali smo i pušili travu. Kao da sam iznenađa postao loš. Ništa mi nije bilo važno. Nanizali su se izostanci, pao sam razred i, jao meni, greškom sam došao tu gdje jesam.”

„Pa dobro nam došao”, ponovih. „Loš sigurno nisi”, rekoh.

„Ovo vrijeme kod nas gledaj kao priliku za napredak i na tom putovanju stvaraj sretnije uspomene. Vjeruj, bit će ih... Samo, molim te, dolazi redovito u školu i neće biti problema.”

Pružio mi je ruku. „Ne obećajem ništa.”

Nastavih, kao da nije ništa ni rekao: „Vidimo se prekosutra u osam. Ako ranije nešto trebaš, slobodno svrati ili me nazovi. Ako što bude hitno, može i u popodnevnom satima.”

Odvela sam ga po školi – knjižnica, toalet, učionice, kuhinja – i zatim u razred te ga predstavila učenicima. Vid mu je odmah ponudio da sjedne kraj njega. Prošlo je nekoliko dana. Došao je na razgovor, odmah je sjeo i opustio se. Razgovarali smo o hobijima; rekao je da piše poeziju i lijepo radi grafit. Sinulo mi je i, kao iz topa, rekoh:

„Super! Bi li nam napravio grafit u povodu Dana tolerancije?”

Zastao je i rekao: „Hoću, probat ću, samo ne znam hoće li vam se svidjeti.”

„Ne brini”, rekoh.

Dva tjedna je radio veliki grafit, dolazio je redovito u školu, popravio ocjene i smijao se. Grafit je bio izložen i u gradu. Nestala je ona tuga u očima. Imao je nove prijatelje, a vikendom odlazio k majci. Voljeli su ga u razredu, i s razrednicom je imao „dobar tač”.

Godina dana je brzo prošla. Majka je dobila posao, otac otišao na liječenje na Rab, a on se vratio u srednju školu u svoj grad. Jedno vrijeme ostali smo u kontaktu. Onda su poruke utihnule – odrastao je i krenuo nekim svojim putem. Jednoga dana napisao je pjesmu pod naslovom „Hvala na prilici”. Pročitala sam je na njegovu Facebook profilu. Rasplakala sam se.

IZAZOVI RADA U ŠKOLI

IMAM 28 GODINA, UČITELJICA SAM I NEMAM VREMENA ZA PRIVATNI ŽIVOT...

„Ne morate žonglirati svim mogućim lopticama, smijete koju i ispustiti na vlastitu dobrobit”, kaže američka učiteljica, savjetnica u obrazovanju i sveučilišna predavačica Elizabeth Pappas čiji je tekst izvorno objavljen na portalu *WeAreTeachers*

Dragi WeAreTeachers, potrebna mi je pomoć u postavljanju granica na poslu. Moj radni dan počinje u 8 sati ujutro, a završava u 18 gotovo svakoga dana. Rezultat toga je moj dubok osjećaj da uopće nemam privatnoga života te jedva uspijevam napraviti nešto osnovnoga posla po kući.

S obzirom na to da imam 28 godina i živim sama, to je baš nikakav život. Na žalost, u okviru mojih školskih obveza ne postoji nijedan učitelj koji bi mogao uskočiti i preuzeti dio radnoga opterećenja. U srednjoj školi poučavam kemiju te različite razredne odjele pripremam za državne ispite i ispit državne mature.

Pomislila sam na to da promijenim školu, ali mislim da je problem s postavljanjem granica u meni. Nova će škola značiti iste probleme, samo će okružje biti drugo. Kada je nešto „dovoljno dobro”? Doslovce, tražim bilo što što bi mi moglo pomoći da budem učinkoviti-je, zdravije i uravnoteženije ljudsko biće.

Pozdravlja vas

Neuspješna u postavljanju granica

Draga (Ne)uspješna, sasvim sigurno niste usamljeni u želji za stvaranjem zdravijih odnosa sami sa sobom i s ljudima u svome okružju. Većina učitelja i drugih zaposlenih u školstvu mogu se poistovjetiti s dugim radnim danima i svakodnevnim borbom da ostanu snažni, motivirani i zadovoljni na poslu i izvan njega.

Zapravo, Indeks potpore u obrazovanju učiteljskoj dobrobiti za 2020. godinu otkriva da je 74 posto zaposlenih u obrazovanju potvrdilo nemogućnost isključivanja s posla jednom kada iziđu iz školske zgrade što je velik čimbenik u narušavanju ravnovjesja između radnih obveza i privatnoga života. Vaša samosvijest i želja za promjenom po pitanju kvalitete vašega života temelj je postavljanja čvršćih granica i, konačno, postizanja ispunjenijih životnih iskustava.

Autorica Nedra Glover Tawwab [američka terapeutkinja, socijalna radnica i spisateljica] u knjizi *Set Boundaries, Find Peace: A Guide to Reclaiming Yourself* [Postavi granice, pronadi mir: Vodič za oporavak – uspješnica New York Timesa, 2021. – nap.] granice određuje kao „očekivanja i potrebe koji ti pomažu da se u odnosima i povezivanjima osjećaš sigurno i ugodno. Očekivanja u odnosima pomažu ti ostati mentalno i emocionalno zdravom osobom.”

Pa kako bi to moglo izgledati u našim životima?



IZABRALA I PRIPREMILA: Snježana Mostarkić ■ tekst je mjestimice prilagođen i dopunjen, a poveznica na izvorNIK nalazi se na kraju ove napomene ■ Elizabeth Pappas – učiteljica, sveučilišna predavačica, autorica i savjetnica u obrazovanju ■ SAD: WeAreTeachers – portal koji se bavi temama iz područja školstva i obrazovanja ■ izvorNIK: WeAreTeachers ■

//////

Sposobnost razaznavanja što je vrijedno u našem životu te učenja kada reći da, a kada ne – temeljne su sastavnice postavljanja zdravih granica.

Autorica kaže i ovo: „Kreiranje životnih odnosa nema kraja, no postaje ugodnije tijekom vremena i vježbe. U trenutku kada napustim zacrtane postavke, na površinu izranjaju stari problemi. Iz toga razloga postavljanje zdravih granica odredila sam kao svoju cjeloživotnu vježbu. Dosljedno primjenjujem asertivnost i samodisciplinu kako bih stvarala život kakav želim. U prošlosti sam bila ispunjena ogorčenošću i boli nadajući se da će drugi ljudi zapaziti i prepoznati moje raspoloženje i želje. Shvatila sam da ljudi neće pogađati moje potrebe. Oni su živjeli svoje živote dok sam ja patila u tišini.”

Možda se možete poistovjetiti s kojom od tih misli? Postoje li i u vašem životu trenutci kada osjećate ogorčenost prema drugima?

Pa dobro, da vidimo, kada je nešto „dovoljno dobro”? Kako dodati slobodan prostor u prenatrpan raspored sa svrhom stvaranja iskustava koja će nam omogućiti da se osjećamo obnovljeno i nadahnuto?

Prihvatanje načela „dovoljno dobro” može značiti da ste spremni i da imate dugoročan plan dok istodobno ostajete udaljeni od perfekcionističkih zamki. „Perfekcionističke osobe u pravilu vjeruju da ono što rade nikad nije dovoljno vrijedno sve dok nije savršeno. Umjesto da se ponose svojim napretkom,

KAKO DODATI SLOBODAN PROSTOR U PRENATRPAN RASPORED SA SVRHOM STVARANJA VIŠE ISKUSTAVA KOJA ĆE NAM POMOĆI DA SE OSJEĆAMO OBNOVLJENO I NADAHNUTO?

– Elizabeth PAPPAS
www.skolskiportal.hr

učenjem i napornim radom, svoj rad neprestance uspoređuju s radom drugih ljudi ili su usredotočeni na postizanje besprijealnoga ishoda.”

Zapitajte se: Dajem li prednost ishodu ili postupku? Izbjegavam li početi raditi na zadacima zbog kojih osjećam nesigurnost?

Razmislite o tome da manju pozornost pridajete „žongliranju svim mogućim lopticama”, a veću promišljanju što istinski želite u svojem životu.

U redu je po putu ispustiti poneku lopticu. One odskoču i netko će ih pokupiti. Iskreno želim da malo po malo počnete oslobađati prostor za ono što vas potiče da se osjećate istinski ispunjenom i živom.

ZAŠTO U ŠKOLAMA NA PRVOME MJESTU MORAJU BITI ODNOSI?

KADA UČENICI OSJEĆAJU PRIPADNOST ZAJEDNICI

O tome koliko je povezivanje u školskome okružju bitno i nezaobilazno, objavili smo niz članaka. Parafrazirajući poznatu izreku o zdravlju, u jednom od njih stoji: Sâmi odnosi nisu sve, ali sve bez dobrih odnosa ne vrijedi baš ništa

U tekstu koji slijedi progovaramo o tome kako se kroz iskustvo nastave ne može (i ne smije) brzati. Sve što je bitno, a što se preskoči ili zaobiđe, nerijetko ili – i u pravilu – u trku za obrazovnim ciljevima, vraća se na brojne načine, u najrazličitijim oblicima. Svi koji su ikad radili u učionici znaju da nije jednostavno, da je jako mnogo zahtjeva na svakodnevnoj osnovi, da je dinamika rada iznimno intenzivna te da učitelji zbog svega toga moraju dobiti svesrdnu potporu, ili barem onu osnovnu, jer inače je takav opseg i intenzitet rada nemoguće izdržati. Također, svi koji su radili u učionici znaju da ljepšega i opojnijega posla od poučavanja mladih naraštaja teško možemo, ili baš nikako ne možemo zamisliti.

A što stoji na početku, i na kraju, i u temeljima svakoga rada u učionici?

– Odnosi.

Snimila sam podcast s dr. Susan Enfield, nadzornicom u školskom okrugu Highline Public Schools, nedugo nakon tragičnih događaja u Osnovnoj školi Robb u teksaškom gradu Uvaldeu.

USPORAVANJE U SVRHU POVEZIVANJA

Dok smo se borile s tugom, frustracijom i strahom, razgovarale smo o ulozi onoga što ona naziva visokim obećanjem. Pojednostavljeno rečeno: našega zavjeta da svakoga učenika znamo imenom, prepoznamo njegove mogućnosti i potrebe kako bi svi naši učenici školovanje završili spremni za budućnost koju izaberu.

Osnova takva obećanja jest usporavanje u svrhu povezivanja, stavljanje odnosa na prvo mjesto te oslobađanje dovoljno vremena kojim ćemo osigurati da mladi ljudi nisu nevidljivi u školama, domovima i zajednicama.

POSTOJI LI VRIJEME U KOJEM ĆEMO UISTINU ČUTI SVOJE UČENIKE?

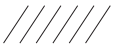
Želim istaknuti riječi jedne učenice koje dokazuju moć takvog obećanja mladim ljudima, a koje sam podijelila u ovoj tjednoj biltenu Bright Spots. Prije nekoliko tjedana razgovarala sam s učenicima želeći dobiti poticaj za kreiranje nove srednje škole Sinergy u okrugu Mineola Public Schools [Javne škole u Mineoli].

Becca, rječita učenica 9. razreda, izrazila je potrebu za mentorskim vodstvom te razgovorima koji bi pomogli i njoj, i učenicima u njezinu razrednom odjelu da rade na svoju dobrobit na svim razinama: obrazovnoj, društvenoj i čuvstvenoj.

Kada svim učenicima pristupamo jednako, kao da su potpuno isti, negiramo mogućnost povezivanja i ne postižemo da se osjećaju viđenima i cijenjenima te u pravilu ne dopiremo do onih kojima su potpora i vodstvo najviše potrebni.



IZABRALA I PRIPREMILA:
Snježana Mostarkić ■ tekst
je mjestimice uređen i
prilagođen ■ Katie Martin
– profesorica engleskoga
jezika i umjetničke skupine
predmeta, doktorica
pedagoških znanosti,
autorica knjige Inovacije
usmjerene na učenika,
savjetnica u obrazovanju
i voditeljica programa
stručnoga usavršavanja ■
SAD: Katie Martin – mrežne
stranice namijenjene
obrazovnim temama ■
izvornik: katielmartin.com ■

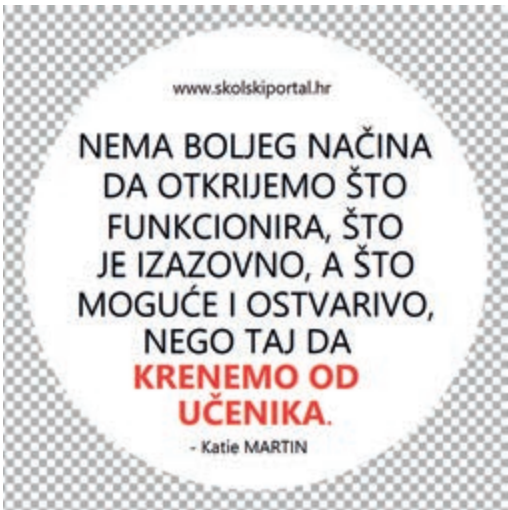


Becca je podijelila svoje nade i snove o pohađanju škole u kojoj će povezivanje, osjećaj pripadnosti i učenje ispunjeno smislom biti na prvome mjestu. Ona kaže: „Kada osjećam pripadnost, znam da se mogu povezati s drugima u svojoj okolini i bez straha dijeliti svoje ideje.”

I ostale zamisli koje je Becca podijelila ne zahtijevaju osobito mnogo novca, no od nas traže da promijenimo pristupe vremenu koje imamo na raspolaganju, izvorima i sredstvima za rad te međusobnom povezivanju.

SLUŠAJ, PROMIČI I DJELUJ

Slušanje onoga što nam učenici imaju potrebu reći oduvijek je bilo bitno te kada se zalažemo za učenika, ne samo na riječima, nego i svakidašnjim postupanjem, na nama je da čujemo, promičemo i djelujemo na temelju onoga što nam govore. U njima je mnoštvo snažnih osjećaja i velikih ideja te je ključno da zastanemo i slušamo.



Našoj mladosti potrebne su škole u kojima će biti raspoznati, uočeni te u kojima će napredovati na svim razinama, ne samo na obrazovnoj.

Ili, kako Sofija, učenica 4. razreda piše: „Škole u kojima je učenik u središtu za mene bi značile mjesto na kojem se mogu usredotočiti i pronaći inspiraciju. Na takvu mjestu svi jedva čekaju nešto naučiti, i zato im je lako učiti. Mnogo je načina na koje učenici uče. Takvo bi mjesto bilo vrijedno jer je učenje omogućeno svakomu te možeš otkriti u čemu si jako dobar ili i najbolji.”

Nema boljeg načina da otkrijemo što funkcionira, što je izazovno, a što moguće i ostvarivo, nego taj da krenemo od učenika. Put koji je pred nama uvijek je mnogo jasniji kada se obratimo učenicima, poslušamo što govore, razumijemo njihova iskustva i viđenja te prepoznamo jesu li se naše namjere pretočile u djela koja ostavljaju utjecaj kakav priželjkujemo.

U SPOMEN

AKADEMIK NIKŠA STANČIĆ (1938. – 2026.)

ISTRAŽIVAČ HRVATSKE POVIJESTI U EUROPSKOM KONTEKSTU

Akademik Nikša Stančić istraživao je hrvatsku povijest novog vijeka u njezinu europskom kontekstu, posebno povijest Hrvatskog narodnog preporoda u sjevernoj Hrvatskoj i Dalmaciji, problematiku nacije i nacionalizma te heraldičku problematiku

U petak, 2. siječnja 2026. u Zagrebu je u 88. godini života umro hrvatski povjesničar akademik Nikša Stančić, redoviti član Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Rođen je 16. ožujka 1938. godine u Starom Gradu na Hvaru. Osnovnu školu pohađao je u Starom Gradu, a gimnaziju u Splitu. Povijest je diplomirao 1964. na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, a 1979. doktorirao. Nakon diplomiranja radio je kao vanjski urednik u uredništvu Školskog radija i televizije u sklopu Radiotelevizije Zagreb, a od 1968. godine bio je zaposlen kao kustos u Povijesnom muzeju Hrvatske (danas Hrvatski povijesni muzej).

Od 1971. do umirovljenja 2008. djelovao je na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, na Katedri za hrvatsku povijest Odsjeka za povijest (od 1991. kao redoviti profesor). Predavao je predmet Hrvatska povijest u 19. stoljeću i više izbornih predmeta. Bio je voditelj više kolegija na poslijediplomskim doktorskim studijima povijesti na Filozofskom fakultetu u Zagrebu te kroatologije na Hrvatskim studijima Sveučilišta u Zagrebu. Predavao je na



poslijediplomskom studiju povijesti u Ljubljani i Mariboru.

I nakon umirovljenja predavao je na Odsjeku za povijest Filozofskog fakulteta u Splitu te na poslijediplomskom doktorskom studiju povijesti i kroatologije na Filozofskom fakultetu i na Hrvatskim studijima.

Na Filozofskom fakultetu obavljao je dužnosti pročelnika Odsjeka za povijest (1980. – 1982.), predstojnika Zavoda za hrvatsku povijest (1986. – 1991.) i prodekana (1980. – 1983., 1994. – 1998.). Bio je predstojnik je Katedre za

hrvatsku povijest (2004. – 2008.), kao i voditelj dislociranoga studija povijesti na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Splitu (2003. – 2008.).

Za člana suradnika HAZU-a izabran je 2000., a 2004. za redovitog člana. Od 2016. do smrti bio je voditelj Arhiva HAZU-a, a od 2011. do 2017. bio je urednik *Rada Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti – Razred za društvene znanosti*.

Od 1992. do 1994. bio je pomoćnik ministra znanosti zadužen za društvene i humanističke znanosti.

Uoči donošenja Ustava Republike Hrvatske 1990. bio je na čelu stručnog povjerenstva koje je izradilo podlogu za raspravu o novom grbu Republike Hrvatske i definiralo njegov konačan izgled, s povijesnim hrvatskim grbom s početnim crvenim poljem iznad kojeg je dodana kruna s pet grbova hrvatskih zemalja.

Akademik Nikša Stančić istraživao je hrvatsku povijest novog vijeka u njezinu europskom kontekstu, posebno povijest Hrvatskog narodnog preporoda u sjevernoj Hrvatskoj i Dalmaciji, problematiku nacije i nacionalizma te heraldičku problematiku.

Najvažnija su mu djela *Hrvatstvo, srpstvo i jugoslavenstvo u Dalmaciji u vrijeme narodnog preporoda* (1970.), *Hrvatska nacionalna ideologija preporodnog pokreta u Dalmaciji* (1980.), Gajeva „*Još Hrvatska ni propala*” iz 1832–33.: *ideologija Ljudevita Gaja u pripremnom razdoblju hrvatskog narodnog preporoda* (1989.), *Hrvatski državni sabor 1848.* (koautori I. Iveljić i J. Kolanović, 2001.), *Hrvatska nacija i nacionalizam u 19. i 20. stoljeću* (2002.), *Godina 1848. u Hrvatskoj: središnje državne institucije u transformaciji* (2010.) te *Povijest hrvatskoga grba: hrvatski grb u mijenama hrvatske povijesti od 14. do početka 21. stoljeća* (suautor Dubravka Peić Čaldarović, 2011.). Sudjelovao je u radu brojnih znanstvenih skupova u zemlji i inozemstvu te bio član znanstvenih odbora kongresa i znanstvenih skupova.

Bio je voditelj projekata *Hrvatska 18-19. stoljeća – modernizacija i nacionalni pokret*, *Hrvatska povijest – sinteze i temeljni dokumenti hrvatske povijesti – dokumenti i simboli identiteta*.

Dobitnik je Državne nagrade za znanost za 2002. godinu za djelo *Hrvatska nacija i nacionalizam u 19. i 20. stoljeću*.

Marijan Lipovac

ARHEOLOŠKI MUZEJ U ZAGREBU OBILJEŽAVA 180 GODINA DJELOVANJA

ŽIVOT VRAĆEN PROSTORU KAMENE BAŠTINE

Obilježavanjem 180. obljetnice Muzej ne slavi samo svoju prošlost, već i kontinuitet znanja, stručnosti i javne uloge koju ima u suvremenom društvu

Arheološki muzej u Zagrebu ove godine obilježava 180 godina postojanja, čime se ubraja među najstarije muzejske institucije u Hrvatskoj i šire. Osnovan 1846. godine kao dio Narodnog muzeja, Arheološki muzej od samih je početaka bio središnje mjesto prikupljanja, čuvanja i istraživanja arheološke baštine, ali i aktivan sudionik kulturnoga i javnoga života grada Zagreba.

O važnosti osnivanja muzeja već se u 19. stoljeću pisalo s velikim zanosom. Ljudevit Farkaš Vukotinović tada je zapisao da će Narodni muzej biti „spomenik golem, trajajući u daleku budućnost” – misao koja se, 180 godina kasnije, pokazala iznimno proročanskom.

Tijekom gotovo dva stoljeća djelovanja Muzej je izrastao u nacionalnu instituciju s iznimno vrijednim zbirkama koje obuhvaćaju razdoblja od pretpovijesti do kasnog srednjeg vijeka, kao i jednu od najvažnijih numizmatičkih zbirki u ovom dijelu Europe. Istodobno, povijest



Šime Ljubić, prvi ravnatelj Narodnoga (Arheološkoga) muzeja

Arheološkog muzeja u Zagrebu neraskidivo je povezana s razvojem hrvatske arheologije, muzeologije i znanstvenog rada.

U povodu ove velike obljetnice, Arheološki muzej u Zagrebu najavljuje projekt „Predah u Lapidariju”, koji će se održavati tijekom proljeća i ljeta 2026. godine. Riječ je o zelenoj, tihoj i nenametljivoj gesti zahvalnosti



Stalni postav Rimska religija i umjetnost

građanima, u sklopu koje se Lapidarij muzeja privremeno pretvara u otvorenu urbanu oazu – mjesto predaha, sjedenja, čitanja i boravka u hladu, u samom srcu Zagreba.

Inspiriran antičkim konceptom viridariuma – vrta za promišljanje i mir – projekt vraća život prostoru kamene baštine, ali bez komercijalnih sadržaja. „Predah u Lapidariju” ne poziva na kon-

zumaciju, već na usporavanje, boravak i tišinu.

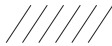
Obilježavanjem 180. obljetnice Muzej ne slavi samo svoju prošlost, već i kontinuitet znanja, stručnosti i javne uloge koju ima u suvremenom društvu. Jubilej je prilika za podsjećanje na dugu tradiciju, ali i za promišljanje buduće uloge muzeja kao otvorenog, dostupnog i živog prostora kulture. (ri)

OBLJETNICA ZAVODA ZA ZNANSTVENOISTRAŽIVAČKI I UMJETNIČKI RAD HAZU-a U BJELOVARU

DVADESET GODINA PLODNOGA RADA

Zasnovan na ideji decentralizacije znanosti u Hrvatskoj, Zavod je započeo s radom 2005. godine, a od tada kontinuirano ispunjava svoju misiju promicanja znanosti i umjetnosti na regionalnoj i nacionalnoj razini

PRIREDIO
Ivan Rodić
FOTOGRAFIJE
Arhiva Zavoda



Zavod za znanstvenoistraživački i umjetnički rad Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Bjelovaru osnovan je 2003. godine, zahvaljujući odluci Skupštine HAZU-a te podršci Grada Bjelovara i Bjelovarsko-bilogorske županije. Zasnovan na ideji decentralizacije znanosti u Hrvatskoj, Zavod je započeo s radom 2005. godine, a od tada kontinuirano ispunjava svoju misiju promicanja znanosti i umjetnosti na regionalnoj i nacionalnoj razini.

Tijekom dva desetljeća svoga djelovanja Zavod je postao važna znanstvena jedinica HAZU-a, baveći se istraživanjima u humanističkim, društvenim i prirodnim znanostima u suradnji s brojnim stručnjacima. Organizirano je 20 znanstvenih skupova, 20 izložbi te brojna predavanja, književni susreti i predstavljanja knjiga.

POVEZIVANJE INTERESA

Nakladnička djelatnost Zavoda iznimno je bogata: objavljeno je 18 brojeva časopisa *Radovi Zavoda u Bjelovaru*, 18 knjiga u ediciji *Posebna izdanja*, kao i brojni katalozi izložbi i sažetci skupova, ukupno gotovo 10 000 stranica znanstvenih i stručnih radova.

Svečano obilježavanje 20 godina djelovanja Zavoda održano je prošle godine, a posebna vrijednost svečanoga obilježavanja bilo je predstavljanje knjige prof. dr. sc. Vladimira Strugara, *Radovi Zavoda za znanstvenoistraživački i umjetnički rad Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Bjelovaru: Bibliografija 2007. – 2023*, koja obuhvaća članke objavljene u časopisu *Radovi Zavoda u Bjelovaru* od prvog broja 2007. godine do broja 17/2023. Bibliografija ukupno sadrži 279 bibliografskih jedinica raspoređenih u osam poglavlja, uz Kazalo autora s 375 imena. Njezina je svrha prikazati teme koje su oblikovale znanstveni rad Zavoda tijekom proteklih dvadeset godina, s naglaskom na pitanja relevantna za Bjelovar, Bjelovarsko-bilogorsku županiju, ali i za širi nacionalni kontekst.

O prošlosti, sadašnjosti i budućnosti Zavoda govorili su akademikinja Jasna Čapo, dosadašnji upravitelj, prof. dr. sc. Vladimir Strugar, član suradnik HAZU-a, te nova upraviteljica mr. sc. Zorka Renić.

STVARANJE DRUŠTVA ZNANJA

Misija Zavoda i dalje će biti povezivanje lokalnih i regionalnih interesa u znanosti, kulturi, umjetnosti i društvenom životu s nacionalnim naporima za stvaranje društva znanja i promidžbu Hrvatske u svijetu. U toj sinergiji lokalnog, županijskog i nacionalnog Zavod vidi svoju najveću snagu i zalag za uspješan nastavak rada.



Akademkinja Jasna Čapo, voditeljica Zavoda HAZU-a u Bjelovaru

nosti, kulturi, umjetnosti i društvenom životu s nacionalnim naporima za stvaranje društva znanja i promidžbu Hrvatske u svijetu. U toj sinergiji lokalnog, županijskog i nacionalnog Zavod vidi svoju najveću snagu i zalag za uspješan nastavak rada.

Od 18 brojeva časopisa *Radovi Zavoda HAZU-a u Bjelovaru* mnoge smo od njih prikazali u Školskim novinama, nedavno smo objavili i opširan prikaz knjige Slobodana Kaštele *Ivo Padovan i Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti*, a ovom prigodom predstavljamo dva zadnja broja, 17. i 18., *Radova Zavoda u Bjelovaru*.

Broj 17 časopisa posvećen je akademiku Dragutinu Feletaru, geografu, svestranom intelektualcu i prosvjetitelju, voditelju Akademijina Zavoda u Bjelovaru od 2020. do 2023. godine, o čijemu životu i djelovanju, u povodu smrti, opširno piše Hrvoje Petrić. U drugome *in memorijskom* članku prikazan je život i rad primarijusa Josipa Jagodića (1897. – 1973.), uglednoga liječnika bjelovarske bolnice, koji je zbog svoje hrabrosti i humanosti zaslužio i Priznanje pravедnika među narodima.

Glavni sadržaj toga broja *Radova* predstavlja osamnaest članaka sa znanstvenoga skupa koji je održan 28. rujna 2022. godine pod nazivom *Škola – odgoj – obrazovanje: odabrane teme*. Članci su uvjetno razvrstani u sedam tematskih područja. U prva dva članka autori prikazuju europsku dimenziju obrazovanja (Vesna Bedeković) i zalaganja za europeizaciju hrvatskoga školstva u proteklih trideset godina (Vladimir Strugar). U sljedećoj tematskoj skupini u kojoj se propituju neke znanstvene mogućnosti, posebno bismo izdvojili članak na engleskom jeziku Rudolfa Kiralja, u kojemu se autor bavi problemom eksponencijalnoga razvoja ljudskog znanja, znanosti i tehnologije u usporedbi s linearnim razvojem ljudskog bića, te članak Igora Čatića u kojemu autor



Vladimir Strugar, dugogodišnji voditelj Zavoda HAZU-a u Bjelovaru

*Nakladnička djelatnost
Zavoda iznimno je bogata:
objavljeno je 18 brojeva
časopisa Radovi Zavoda
u Bjelovaru, 18 knjiga u
ediciji Posebna izdanja,
kao i brojni katalozi
izložbi i sažetci skupova,
ukupno gotovo 10.000
stranica znanstvenih i
stručnih radova*



iznosi neke nedostatke modela poznatoga pod akronimom STEM te predlaže akronim STEAL, pri čemu L označuje jezike, i to formalne: matematiku, logiku i računalstvo te humane: vizualne i suditivne jezike.

O UČITELJIMA I PEDAGOZIMA

O učiteljima i pedagozima kao stručnim suradnicima riječ je u dva sljedeća članka. U prvom se predlažu mogućnosti stručnog usavršavanja učitelja hrvatske nastave u inozemstvu (Renata Burai, Rona Bušljeta Kardum i Ksenija Klasić), a u drugom se analiziraju stručne jezgre nekoliko studija pedagogije u Hrvatskoj (Ana Širanović). Odgoj kao tematsko područje zastupljen je u dva članka. Autori prikazuju korištenje digitalne tehnologije u radu s djecom u predškolskom odgoju i obrazovanju (Edita Rogulj, Lana Radošević, Mersija Plančić Dlačić), dok je središnji problem članka Maje Plaze Leutar građanski odgoj i obrazovanje s motrišta kurikula i antropološko-vrijednosne kategorije logoterapije.

U sljedeća četiri članka riječ je odgoju i obrazovanju učenika i studenata, a ovdje bismo posebno izdvojili članak Martine Galeković, u kojemu autorica proučava pripovjedne sposobnosti djece s odgođom za upis u prvi razred, dok Marija Čatipović, Zrinka Puharić, Ksenija Eljuga, Goranka Rafaj i Paula Čatipović prikazuju primjere vršnjačkog odgoja i obrazovanja učenika srednjih škola o zdravoj prehrani od djetetova rođenja.

U iduća dva i završna tematska područja o zadovoljstvu i stresu autori se koriste osim pedagoškim spoznajama još i spoznajama psihologije, a prikazuju zadovoljstvo ravnatelja osnovnih i srednjih škola svojim radom (Nevenka Maras, Daria Tot), a također i zadovoljstvo studenata različitim oblicima studiranja (Irena Miljković Krečar, Stana Odak Krsić). Uloga strategija suočavanja sa stresom učenika srednjih škola razmatra se u longitudinalnoj studiji o povezanosti samoregulacije s dobrobiti, stresom i školskim uspjehom (Zdenka Brebrić). Osim toga, autori su proučavali prediktore stresa srednjoškolskih nastavnika (Tomislav Cerinski, Dubravka Miljković).

Na ovom je znanstvenom skupu, kao što je to i prikazano, uočen i znatan interes hrvatskih znanstvenika s područja pedagogije, ali i drugih znanosti, a osobito je zanimljivo i to što su teme proučavali s različitih teorijskih motrišta.

U *Radovima*, br. 18, sadržajno članci nisu rezultat održanih stručno-znanstvenih skupova te se razlikuju tematski. Ukupno je devet članaka, od kojih dva na engleskom, šest kategoriziranih i tri u rubrici Prikazi i osvrti. Prva četiri rada bave se zavičajnim temama. Ostali radovi iz pera su uglednih sveučilišnih profesora i pokrivaju različita znanstvena područja. Prvi članak prof. dr. sc. Vladimira Strugara *Dvadeset godina Akademijina Zavoda u Bjelovaru 2003. – 2023* prikazuje dvadesetogodišnji rad Zavoda za znanstvenoistraživački i umjetnički rad Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Bjelovaru. Autor je bio dvadeset godina upravitelj Akademijina Zavoda te je posebnu pažnju posvetio kronologiji aktivnosti i nakladničkoj djelatnosti Zavoda.

Od ostalih članaka u tom broju časopisa posebno bismo spomenuli rad *Kultura (ne)talasanja: o reprodukcijskoj funkciji kolegijalnih odnosa u ustanovama ranoga i predškolskoga odgoja i obrazovanja*, u kojemu se autorice izv. prof. dr. sc. Barbara Kušević i izv. prof. dr. sc. Marija Bartulović fokusiraju na analizu uloge odgojno-obrazovnih djelatnika u transformaciji kulture odgojno-obrazovnih ustanova, smještajući tu temu u okvir kritičke pedagogije.

NOVO IZDANJE
„BOB DYLAN – ELEKTRIČNA POBUNA!”

DYLANOV GLAZBENI PUCANJ KOJI JOŠ ODJEKUJE

U knjizi „Bob Dylan – Električna pobuna!”, prema kojoj je snimljen biografski film *Potpuni neznanac*, Elijah Wald istražuje kulturni, politički i povijesni kontekst jednoga od ključnih trenutaka u glazbi dvadesetoga stoljeća

Svim obožavateljima Boba Dylana koji su pogledali film *Potpuni neznanac* redatelja Jamesa Mangolda, s Timothéejem Chalametom u glavnoj ulozi, dostupna je knjiga *Bob Dylan – Električna pobuna!* čiji je autor Amerikanac Elijah Wald prema kojoj je snimljen taj biografski film posvećen legendarnom američkom pjevaču, skladatelju i pjesniku te prvom glazbeniku dobitniku Nobelove nagrade za književnost. Novo izdanje Školske knjige, u prijevodu Denisa Leskovara i Maje Adžije, dostupno je u svim knjižarama i webshopu izdavača.

Navečer 25. srpnja 1965. Bob Dylan se uz pratnju električnoga sastava popeo na pozornicu Newport Folk Festivala i zagrmio neobuzdanom izvedbom pjesme „Maggie’s Farm” nakon čega je izveo novi *rock-singl* „Like a Rolling Stone”. Bio je to pucanj koji je odjeknuo diljem svijeta, Dylanova deklaracija o glazbenoj neovisnosti, kraj folk-preporoda i rođenje *rock-glazbe* kao glasa generacije. Smatra se jednim od ključnih trenutaka u glazbi dvadesetoga stoljeća.

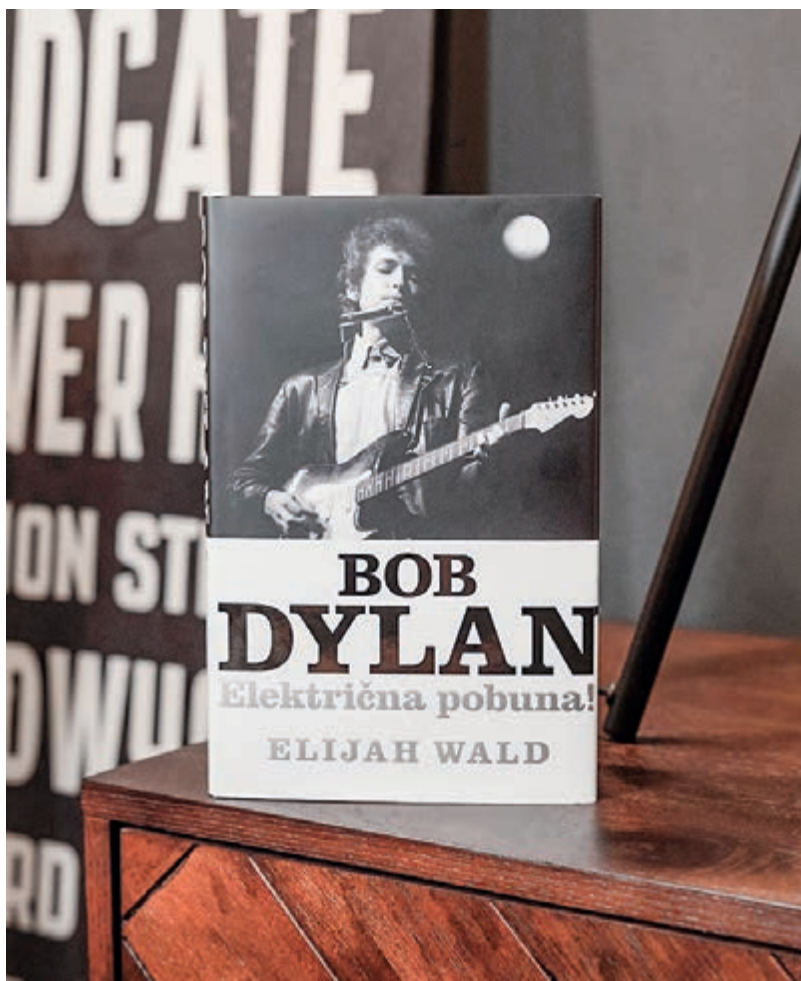
U knjizi *Bob Dylan – Električna pobuna!* američki glazbenik, pisac i etnomuzikolog Elijah Wald istražuje kulturni, politički i povijesni kontekst toga važnog događaja. Uranja duboko u fenomen folk-preporoda, osvjetljava njegove dodirne točke s pokretom za građanska prava i usponom *rocka* te upozorava na napetosti između tradicionalne i inovativne glazbe kako bi pružio nove uvide u Dylanovu umjetničku evoluciju, u njegovu posebnu sklonost *bluesu*, složen odnos s folk-establišmentom i bivšim mentorom Peteom Seegerom te načine na koje je zauvijek preoblikovao popularnu glazbu.

NEPREDVIDLJIVI GENIJ

Postavljajući svježe temelje priče koju smo smatrali do kraja poznatom, knjiga *Bob Dylan – Električna pobuna!* promišljena je i bistra procjena kontroverznog događaja u Newportu te nijansirana i provokativna analiza koja objašnjava zbog čega je on toliko važan. Knjiga istražuje mnoštvo smjerova kojima se američka glazbena scena kretala u prijelomnim godinama, od 1963. do 1970.

Zašto bi glazba koju je netko izvodio jedne večeri prije više od pola stoljeća i dalje imala odjeka? Možda zato što je Dylan bio predvodnički glas dekade, poznat po tome što se pobunio, a Newport je bio prijelomna točka na kojoj je mladi roker prekinuo sa starim društvom koje ga ne želi prihvatiti.

„Tada su ga već smatrali nepredvidljivim genijem, prototipom autsajdera i uspoređivali ga s Woodyjem Guthrijem, kako je opisan u autobiografiji *Na putu do slave*, s



Dylanov električni otpadnički čin u Newportu tumači se kao izrazito dramatično proglašenje neovisnosti, simbol buntovnoga desetljeća i generacije koja se nije željela podrediti pravilima establišmenta



Jackom Kerouacom iz romana *Na cesti*, s Marlonom Brandom iz filma *Divljak*, s Holdenom Caulfieldom iz romana *Lovac u žitu*, s otuđenim Meursaultom iz *Stranca* Alberta Camusa – ali najčešće s Jamesom Deanom iz *Buntovnika bez razloga*. Bio je egzistencijalni junak toga desetljeća koji se dokotrljao s američkog Zapada, lutao noćnim ulicama Greenwich Villagea, zapisivao neobične riječi na izgrebenim stolovima u krcatim kafićima, jurio gradom na svojem motoru i koji bi se došetao do pozornice ili se samo odšetao bez obzira na to je li se pripremio ili nije”, napominje autor knjige.

PROROK NOVOG DOBA

Dylan je u Newportu ostao upamćen kao prvi umjetnik koji se, unatoč posljedicama, opirao postavljenim pravilima. Otada

nadalje, ističe Wald, pobornici svih novih glazbenih strujanja – *punka*, *rapa*, hip-hop, elektronike – uspoređivali su sve svoje kritičare s napornim obožavateljima folk-glazbe koji nisu mogli shvatiti da se vremena mijenjaju. Bob Dylan postao je primjer na koji se treba ugledati – prorok novoga doba koji odlazi svojim putem unatoč odbijanju i podsmijesima starih obožavatelja. Postavio je jasnu granicu između sebe i onih koji su ga htjeli svojatati: „Trudim se, najviše što mogu, biti svoj, ali svi žele da budem poput njih.” Svima koji su bili zabrinuti što je krenuo novim putem poručio je: „Onaj tko se neprekidno ne rađa, neprekidno umire.”

Ovo je knjiga o Dylanu iz razdoblja kad još nije postao duh sveti, o glazbeniku koji je izučio zanat kao tinejdžerski *rock’n’roller* i, u noći kad se pojavio u Newportu s električnim bendom, iskoristio energiju, strast i buntovno stajalište iz svega što je naučio. „Ondje su mu i klicali i zviždali, a on je iz tog sukoba izašao još jači. Takvog Dylana često zasjenjuje onaj drugi: meditativni autor pun ideja koji nije bio bogzna kakav pjevač, a ni gitarist, harmonikaš ili zabavljač, ali koji je pisao tako očaravajuće stihove da ga jednostavno niste mogli ignorirati”, piše Elijah Wald.

TRIJUMF ROCKA

Prema njegovim riječima, to je i knjiga o Newportu i folk-sceni, ranim šezdesetima, pokretu za ljudska prava, trijumfu *rocka*, svjetovima koji su Dylana oblikovali i odbacili ga, prigrlili ga i pretvorili u simbol obožavanja.

Knjiga razotkriva mnogobrojne mitove i pokazuje da Dylanov legendarni nastup na Newport Folk Festivalu nije bio izdaja folka, nego simbol šire kulturne i glazbene preobrazbe šezdesetih godina – rođenja *rock-glazbe* kao autentičnoga glasa generacije.

„Njegov električni otpadnički čin u Newportu tumači se kao izrazito dramatično proglašenje neovisnosti, simbol buntovnog desetljeća i generacije koja nije željela uspjeti prema kriterijima koje im nameću roditelji i učitelji niti se željela podrediti pravilima establišmenta, sustava i državnog aparata. Ako se razina negodovanja u Newportu često i preuveličava, to je zato što je ono važan dio legende, dokaz da je, bez obzira na to što su se Dylanove ploče uspinjale visoko na popljestvicama, sačuvao svoj umjetnički integritet i nije pristajao na kompromise, nego je hrabro išao vlastitim putem.”

Glazba i zviždanje odzvanjaju i nakon šezdeset godina, dijelom zato što je Dylan i dalje slavan, dijelom jer je toj generaciji i dalje stalo – ali i zato što je sâm događaj postao legendaran.

NOVI BROJ
MATKE O
MATEMATICI U
MEDICINI

Časopis za mlade
matematičare, Hrvatsko
matematičko društvo i
Školska knjiga, broj 133.,
Zagreb, 2025.



Odavno je poznato da je matematika primjenjiva i u mnogim drugim područjima, pa se tako i u časopisu *Matka* u svakom broju mogu pronaći članci s tom tematikom. Tako u ovome broju Lara Čuča piše o matematici u medicini, odnosno o jednoj grani matematike, vrlo važnoj u medicinskoj znanosti – statistici.

„Danas se pomoću statistike prikupljaju, obrađuju, analiziraju i interpretiraju razni podatci – neki dobiveni na različitim kliničkim ispitivanjima u svrhu pronalaska novih lijekova, neki na istraživanjima na razini određenog broja ljudi i slično. Jedno je sigurno – nova otkrića i dostignuća na području medicine i farmacije danas su nezamisliva bez korištenja statistike”, tvrdi autorica.

Anja Trstenjak istražuje geometriju paukove mreže, koja, objašnjava autorica, pripada takozvanim strukturama *tensegrity* (*tensional* – napeti + *integrity* – integritet) koje predstavljaju iznimno učinkovit spoj geometrije i mehanike, pa otuda i paukova mreža kao zahvalna tema za matematičare. Lucija Kuhar povezuje u svome članku matematiku i slastice, konkretno tortu, a kao dokaz da slastice često okupiraju misli matematičara jest to da su brojevima odlučili dati imena po njima. Kakvi su to brojevi te imaju li oni ikakve veze sa slasticama, čitatelji će doznati u ovome članku, a kakve veze ima matematika s dvobojima (kojima se nekada branila čast) objašnjava Isabel Villalobos.

Dragoljub Milošević obrazlaže pet dokaza tvrdnje o pravilnom deveterokutu, a na „matematičko putovanje” u Maroko čitatelje vode Lucija Baljkas Rubelj i Josip Radišić, koji u 16 matematičkih zadataka, koje treba riješiti, pomažu čitatelju da поближе upoznaju tu zemlju (prosječna gustoća naseljenosti, udjel stanovnika Maroka u svjetskoj populaciji, izražen u postotcima itd.). Na „matematičko putovanje”, ali nešto bliže – na otok Mljet, vodi čitatelje i Sanja Janeš, koja se često javlja u *Matki* ovakvim temama.

Tu su i druge stalne rubrike: *Enigmatika*, *Natjecanja*, *Konstrukcije bez riječi* autorice Nikol Radović, *Geometrijski kutak*, *Kutak za kreativni trenutak*, *Matemagičar*, *Matematički rebusi*, *Povijest matematike* i dr., a tu je i *Kutak za najmlađe* koji će ih uputiti u tajne građevine. (ir)

Bjelovarski učitelj,
god. XXX, br. 1. – 3.,
2025.; izdavač
Ogranak Hrvatskoga
pedagoško-književnog
zborna (HPKZ), Bjelovar,
2025.

Pređ nama je novi broj Jubilarni svezak časopisa *Bjelovarski učitelj* (god. XXX, br. 1. – 3., Ogranak Hrvatskog pedagoško-književnog zborna (HPKZ), Bjelovar 2025., glavne i odgovorne urednice dr. sc. Zdenka Brebrić i mr. Nataša Ljubić Klemše) još jednom potvrđuje ulogu ovoga časopisa kao nezaobilazne platforme za razmjenu znanstvenih i stručnih spoznaja, okupljajući autore koji analiziraju ključne izazove današnjega odgoja i obrazovanja.

Ovaj je broj rezultat zajedničkog truda praktičara i teoretičara koji žele unaprijediti kvalitetu obrazovanja.

Novi je broj dostupan u digitalnom formatu na stranicama Ogranka, uvršten je u bazu znanstvenih i stručnih časopisa Hrčak, a namijenjen je učiteljima, odgojiteljima, stručnim suradnicima i svima zainteresiranima za povijest i budućnost pedagogije.

ULOGA OBITELJI

U novom broju časopisa *Bjelovarski učitelj* (BUČ) radovi su podijeljeni u nekoliko ključnih tematskih cjelina koje obuhvaćaju pedagošku teoriju, praktična iskustva iz učionica te osvrte i portrete istaknutih stručnjaka kao i sjećanja na kolege koji više nisu s nama.

Sanja Prelogović bavi se ulogom obitelji u kritičnom razdoblju prelaska djeteta u školu, istražujući kako roditeljska podrška utječe na dječju spremnost.

Pitanje digitalnog doba obrađuju Dijana Penava i Ivana Kozić analizirajući utjecaje modernih medija na mlade, dok Branka Mikačević i Tatjana Petrec upozoravaju na sigurnost djece *online* te ulogu odraslih u razvoju njihove medijske pismenosti. Nadovezujući se na te teme, Ivana Blažeković predstavlja konkretne programe medijske kulture koje provodi bjelovarska knjižnica.

O zdravlju i mentalnoj higijeni samih prosvjetara piše Davorka Jug, analizirajući stres i prevenciju *burnouta* u učitelja, dok se Marta Smiljanić bavi dubljim teorijskim temeljima odgoja iz prizme hermeneutike.

Strukovno obrazovanje i inovacije u fokusu su radova Ornele Malogorski i Jadranke Rosić koje opisuju iskustveno učenje uz projekt „Bjelovarska sajamska priča” te Gordane Popović koja piše o prednostima uvođenja modularne nastave i timskog rada.

Jezične i književne teme obrađuju Luka Gačević, s detaljnom analizom apozicije u hrvatskoj sintaksi, Vesna Nosić, koja istražuje osobna imena u naslovima književnih djela, te tim Renata Jukić, Kristina Cergol i Vlasta Svalina, koje donose važne uvide u pismenost vrjednovanja postignuća u nastavi engleskog jezika.

TRADICIJA
I SUVREMENI
PEDAGOŠKI TRENDOWI



POVIJEST
ŠKOLSKOG VRTA

Poveznicu s baštinom i tere-
nom nalazimo u radu Tereze
Salajpal o povijesti školskog
vrtu u Goli, istraživanju
svadbenih običaja Međi-
murja koje potpisuju Goran
Lapat, Dražen Ružić i Matija
Varga te inovativnom pristu-
pu Valentine Milohanić koja
pokazuje kako arheološka
nalazišta postaju učionice.

O plemenitosti učiteljskog
poziva i doprinosu zajednici

pišu Natalija Šnidarić i Elvira Tahiri, donoseći iskustva o školskom volontiranju iz Medicinske škole Mlinarska.

U rubrici *Osvrti*, *prikazi* i *recenzije* autori kritički promišljaju o suvremenim alatima i metodama: Nataša Ljubić Klemše piše o transformaciji prosvjetara uz podršku umjetne inteligencije, dok Daliborka Tomašević tematizirajući hrvatske izume prikazuje model istraživačke nastave. Predstavljen je i niz školskih i izvanškolskih projekata i istraživačke nastave (autori Sanja Penić i Marko Šegavić Valerija Stipetić i Karolina Šteković Junković, Tatjana Kreštan, Petra Kovačević Hruškar i Ana Pleskalt, Danica Barišić, Lorena Buršić-Lukić i Tatjana Kos, Jadranka Dorešić i Aleksandra Hohnjec te Sonja Đuračić i Ornela Malogorski).

Iskustva sudjelovanja na međunarodnoj konferenciji predstavljaju Branka Biketa Caktaš, Mirta Đurašević i Ivana Blažeković. Barbara Bajić pak zagovara *Mentalitet rasta* kao temelj razvoja, a Mirela Alebić fokusira se na *Vrednovanje i motivaciju u nastavi Njemačkog jezika*.

PEDAGOGIJA J. DEWEYJA

Toni Spaseski donosi osvrt na pedagogiju Johna Deweyja. Zoran Hercigonja recenzira intrigantan *Priručnik za lijenog učitelja*, a Lucija Hrštić i Tena Duran knjigu *Kreativno izražavanje emocija*.

U dijelu koji nosi naslov *Portreti izvrsnosti* i *Sjećanja* časopis odaje počast pojedincima koji su zadužili struku – Zdenka Brebrić predstavlja profesionalni portret dr. sc. Nataše Ljubić Klemše, Vladimir Strugar donosi *inmemo-rijski* članak posvećen prof. dr. sc. Vladimiru Juriću, dok se Mirjana Ištef, Jasna Predragović i Sanja Sabljak sjećaju kolege Antuna Ibriksa.

Izdavanje ovog broja, kojim se obilježava 30 godina izlaženja časopisa, podržali su Grad Bjelovar i Bjelovarsko-bilogorska županija. Časopis ostaje ključni izvor inspiracije za sve koji žele unaprijediti hrvatski odgojno-obrazovni sustav.

Cijeli časopis dostupan je na stranica-
ma Ogranka: <https://hpkz-ogranak-bjelovar.com.hr/category/bjelovarski-ucitelj/prethodni-brojevi/>

Ornela Malogorski

POUČAK –
NOVI KONCEPT
NASTAVE I
UČENJA

Časopis za metodiku i nastavu
matematike, Hrvatsko
matematičko društvo, broj
103., Zagreb, 2025.

Sadržaj novoga broja *Poučka* otvara tekst sjećanja na prof. dr. sc. Zvonimira Tuteka (Zagreb, 20. 1. 1950. – 16. 11. 2024.), umirovljenoga profesora Prirodoslovno-matematičkoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, kojemu je, kako to ističe autor teksta Josip Tambača, područje znanstvenoga interesa bilo „široko polje primijenjene matematike”.



Površina, poluopseg i polumjer upisane kružnice trokuta naslov je članka koji potpisuju Matea Dvorščak, Ivica Gusić i Jelena Gusić, kojima je poticaj za članak dao događaj s ljetnoga roka ispita na osnovnoj razini matematike na državnoj maturi 2025. Ondje se našao zadatak iz područja geometrije koji je podijelio (matematičku) javnost i postao izvorom brojnih rasprava. Naizgled se radilo o jednostavnom zadatku čije se rješavanje svodi na korištenje formule koja površinu trokuta povezuje s njegovim poluopsegom i radijusom trokutu upisane kružnice, a koja se može naći u *knjižici formula za državnu maturu*. Uvidom u dane veličine otkrio se problem: aritmetički zadatak u geometrijskom kontekstu nije moguć. Podrobnija objašnjenja problema čitatelji će naći u nastavku članka.

Ljerka Jukić Matić i Kristina Špoljarić autorice su članka *Od površine do rekonstrukcije: metodički pristupi učenju određenog integrala*, u kojemu autorice prikazuju četiri osnovne interpretacije određenog integrala i pokazati kako njihova sustavna metodička razrada može uvelike pridonositi razvoju fleksibilnijega i dubljega razumijevanja tog pojma kod učenika i studenata.

Članak pod naslovom *Pitagorin zakon malih brojeva* autora Zvonimira Šikića objedinjuje u sebi, ujedno rečeno, matematiku i glazbu, a sve vodi do pokušaja pitagorejaca da se cijeli univerzum opiše s pomoću jednostavnih harmonijskih odnosa koji su povezani s ugađanjem žica na liri. Delaunayova (Deloneova) triangulacija tema je članka koji potpisuje Reni Banov, dok se svojstvima ciklotetrijskih (arkus) funkcija bavi Goran Kovačević, koji će se tom temom baviti i u sljedećem broju *Poučka*.

U rubrici *Iz nastavne prakse* Ruža Jeličić u članku *Stoički vodič za uspjeh u poučavanju matematike* nudi novi koncept nastave i učenja matematike koji bi se zasnivao na filozofiji stoicizma, drevne filozofske škole nastale u 3. stoljeću pr. Kr. (ir)

NOVO U KNJIŽARSKIM IZLOZIMA

MARGEAX DAVIS

Čemu služe zvijezde

Zagreb: Školska knjiga, 2025.; 20 str.

Kad padne noć, puž Luka kreće u istraživanje svijeta. Mjesec mu osvjetljava put, lišće mu pruža skrovište, a kiša šapće svoje tihe pjesme. Ipak, jedno ga pitanje ne napušta: čemu služe zvijezde? Ova nježna slikovnica govori o znatiželji, hrabrosti i prijateljstvu koje se rađa kad ga najmanje očekujemo. Ilustracije Margeaux Davis stvaraju svijet u kojem se svjetlost i tama dodiruju tiho, poput zvijezda koje trepere na noćnom nebu. (ir)



DJEČJA SLIKOVNICA KAO PSIHOLOŠKA SAMOPOMOĆ

KAKO LIJEČITI DEPRESIJU I ANKSIOZNOST U NAJMLAĐIH

Psihološku literaturu za samopomoć motivacijski samopotaknut zapadnjak darežljivo prilagođava djeci. U populaciji zamjetno otežana socioemocionalnog funkcioniranja svih generacija, na samopomoćne mantre upućuju se i oni predškolske dobi, i to – slikovnicom. Što se time dobiva, a što gubi?

PIŠE
Željka Pintar
odgojiteljica u DV Kustošija
Zagreb

//////

Odrasla populacija, sudeći po tematskoj ponudi knjiga, jako je zainteresirana za psihološku, samopomoćnu literaturu. Očekivani (i potvrđeni) podatci o niskoj razini mentalnoga zdravlja zajednice opravdavaju taj trend. Pojašnjeno, anksiozne i depresiji sklone jedinice uvjerene su kako žive u najboljem od svih mogućih svjetova. Zapadna zajednica tumači kako upravo ona predstavlja konačnu realizaciju težnje za punom slobodom pojedinaca. Ako su oni, ipak, nezadovoljni u svojim savršeno strukturiranim društvenim okolnostima, tada (kako ih samopomoćna literatura uobičajeno upućuje) trebaju preispitati vlastiti stav o njima. Potrebno je ponovno fokusirati vlastito viđenje stvari. Umjesto razumijevanja nezadovoljstva i pronalaska njezina uzroka (eventualno, i u izvrsnosti društva svoga doba), oni su dužni kreirati drukčiji dojam o njemu. Potrebno je da pozitivno misle. Umjesto utjecanja na stvarnost, bitno je stvoriti novo poimanje o njoj. Posramljeni zbog pomisli da bi izvor nelagode mogao biti pronađen u (besprijeekornoj) kulturi vremena kojem pripadaju, pojedinci ga opsesivno traže u samima sebi.

SAMOPOMOĆNE MANTRE

Jedinka je, razumljivo, društveno ohrabrena u projektu svog misaonog samoprogramiranja *self-help* idejama. Sveprisutni slogani uče je kako *zaslužuje sve što priželjkuje* jer je *posebna i jedinstvena*. Dopušteno joj je *osjetiti svoje pravo ja*. U širokoj ponudi jednostavnih sadržaja, udžbenički saznaje kako *raditi na sebi*. Studiozno je zaokupljena idejom postajanja *autentičnom i najboljom verzijom sebe*. Njezin život je projekt *samostalnog izbora*. Situacije (nikad) nisu dobre ili loše, njihovu kvalitetu donosi *kut gledanja*. Kako se u rekreacijskom kontekstu tvrdi, za boravak na zraku *ne postoji dobro ili loše vrijeme, samo dobra ili loša obuća*. Prošireno shvaćeno, nema zakidajućih okolnosti, samo nespremne prilagodbe. Uvjete bivanja treba bezutjecajno prihvaćati. Potrebno se spretno prilagoditi, jer adaptacija (pa i lošem) jedino je moguće rješenje kad se živi u onom što je već *savršeno*.

Nemogućnost mijenjanja pretpostavki vlastitog života odrasli često kompenziraju prezaštićivanjem djece. U nemogućnosti



**NEMOGUĆ-
NOST
MIJENJANJA
PRETPOSTAVKI
VLASTITOG
ŽIVOTA
ODRASLI
ČESTO
KOMPENZIRA-
JU PREZAŠTIĆI-
VANJEM DJECE
– U NEMOGUĆ-
NOSTI DA
DJELUJU NA
MODEL SVOGA
DRUŠTVENOGA
POSTOJANJA,
FORMIRAJU
DJETETOV**



da djeluju na model *svoga* društvenoga postojanja, formiraju djetetov. Aktivnom uključenošću spremno posreduju u rješavanju djetetovih obrazovnih ili vršnjačkih problema. Pretjerano ga brane od mogućega susreta s frustracijom ili razočaranjem. Nedjelotvorni u bavljenju vlastitim kontekstom života, poduzetno uređuju dječji (zakidajući ga pritom za optimalan razvoj).

Psihološku literaturu za samopomoć motivacijski samopotaknut zapadnjak darežljivo prilagođava djeci. U populaciji zamjetno otežanoga socioemocionalnog funkcionira-

nja svih generacija, na samopomoćne mantre upućuju se i oni predškolske dobi, i to – *slikovnicom*. Što se time dobiva, a što gubi?

Tražena, sveprisutna, popularizirana i komercijalno istaknuto nuđena slikovnica *Matilda nikad ne odustaje* slikovni je, izravno samopomoćni predložak za malu djecu. Britanski autor (Tom Percival) naznačuje djevojčicu čiji se sretan svijet, iz nepoznata razloga, odjednom radikalno preokrene. Iznenada postaje nesretna, potištena nezadovoljstvom, zarobljena u dosadi, otupljena i lijena. Razmjer općeg neraspoloženja je jasan, ali njezin uzrok potpuno je stran. Sugerira se kako raspoloženje bezuzročno varira. Emocije su samovoljne manifestacije, neovisne o pojedinčevoj interakciji s okruženjem. *Matilda* ih zato ne preispituje. Ne traži tuđu pomoć. Zarobljena u problemu, sa svojim se slučajem nosi sama. Slučajno uočava bespomoćnu bubamaru koja, izmorena neuspjehom, naposljetku širi krila. Samopodućena kukčevim primjerom, *Matilda* uviđa grešku odustajanja. Iako joj ni samoj nije jasan njezin otužan doživljaj svijeta, ona samopomoćno usvaja *credo* potreban za opstanak u njemu – *pokušaj ponovno*. Pri-sjeća se omiljenih aktivnosti i samozabavlja se slaganjem kocaka i čitanjem knjiga. Gleda u vršnjake, ali pristup njihovoj *zajedničkoj* igri smatra izazovom najviše razine. Dok ih, oraspoložena, napeto promatra s distance, samomotivira se usvojenim motom – *you can do it, try again, never give up, do your best, choose to keep trying*. I tako, zahvaljujući samotrudu i uslijed samomotivacije, udobrovoljena *Matilda* ponovno postaje dijelom ljudske zajednice.

(NE)SAMOSTALNA DJECA

Literatura za djecu, u svojim se početcima smatrala edukativnim sredstvom usmjerenim podučavanju moralnih vrednota. Slikovnica je predstavljala uljepšani oblik *očitanja bukvice* najmlađima. Priče za djecu smatrane su zamaskiranim propovijedima odraslih o (ne)poželjnom ponašanju. Osim kao agresivno didaktički, instrumentalizirala se i kao svjetonazorski propagandni materijal. Njezin status u suvremenoj zajednici često je jednako *prost* – umjesto kao umjetničko djelo koje njeguje imaginaciju i podržava djetetovu kreativnost, ona je priručno, *tretmansko sredstvo*. U *terapijskom* društvu jednostavne, maštovito neslojevite priče, česte su primitivne kulise namijenjene izravnom upućivanju na društveno odobrene, samopomoćne floskule, koje – zarobljeni u nezavidnim pozicijama i svom nezadovoljstvu – ravnopravno dijele dobro *adaptirani* odrasli i sasvim *(ne)samo-stalna* djeca.

GUNJA • OSNOVNA ŠKOLA „ANTUN I STJEPAN RADIĆ”

BOGAT FILMSKI PROGRAM ZA SVE GENERACIJE

Višednevno filmsko događanje Novo kino Osmijeh potvrdilo je svoju važnost kao prostor odgoja filmske publike, ali i kao mjesto sjećanja na ljude koji su svojim znanjem i entuzijazmom ostavili trajan trag u filmskoj kulturi i obrazovanju

Multimedijalni centar Studio kreativnih ideja Gunja, u suradnji s Osnovnom školom „Antun i Stjepan Radić” Gunja, uz partnerstvo Hrvatskog filmskog saveza te uz sufinanciranje sredstvima Hrvatskog audiovizualnog centra, organizirao je 16. Novo kino Osmijeh, višednevno filmsko događanje koje je donijelo bogat program namijenjen djeci, mladima i odrasloj publici.

Ovogodišnje izdanje otvorio je obiteljski igrani film „Bumbarovo ljeto”, čiji je redatelj Daniel Kušan. Prije projekcije crvenu vrpču, kao simboličan znak otvorenja ove manifestacije, prerezali su učenica Džejla Selimović, ravnateljica škole Marijana Lucić te voditelji filmskih radionica Anita Tufekčić, Mario Mateljić, Marinko Marinkić, Marko Dugonjić i Kristina Kovačević.

RADIONICE ZA NAJMLAĐE

U sklopu 16. Novog kina Osmijeh održane su i tri filmske radionice za najmlađe. U radionicama su sudjelovala 24 učenika, a program je obuhvaćao filmsku radionicu – snimanje filma (voditelji Anita Tufekčić i Mario Mateljić), edukaciju o opremi za snimanje (voditelj Marinko Marinkić) te edukaciju o pripremi videosadržaja (voditelji Kristina Kovačević i Marko Dugonjić). Praktičnim radom učenici su imali priliku upoznati sve faze nastanka filma i aktivno



sudjelovati u stvaranju vlastitih filmskih vježbi.

U večernjem terminu prikazan je dokumentarno-igrani film „Fiume o morte”

redatelja Igora Bezinovića, koji se bavi povijesnim događajima vezanima za Rijeku, a sutradan prijedodne, za učenike razredne nastave, prikazan je film „Drugi dnevnik Pa-

uline P.”, redatelja Nevena Hitreca, nastao prema romanu Sanje Polak. Puna dvorana i odlična atmosfera još su jednom potvrdili koliko djeca vole film i kino doživljaj.

SJEĆANJE NA NASTAVNIKA

U programu manifestacije prikazan je dokumentarni film „Paviljon 6” redatelja Gorana Devića, koji donosi snažan prikaz svakodnevice u paviljonu Zagrebačkog velesajma tijekom pandemije virusa COVID-19, te „Godina prođe, dan nikako”, dokumentarni film redateljice Renate Lučić, intimnu priču o životu u Rajevu Selu.

Završnica 16. Novog kina Osmijeh održana je uz Večer SKIG-ovih filmova, a bila je posvećena pokojnom nastavniku i mentoru Josipu Kruniću, legendarnom voditelju i utemeljitelju SKIG-a. Publika je imala priliku pogledati presjek njegova rada s učenicima, kao i filmske vježbe nastale tijekom radionica, čime je na dostojanstven i emotivan način zaokruženo ovogodišnje izdanje manifestacije.

Novo kino Osmijeh još je jednom potvrdilo svoju važnost kao prostor razvoja filmske publike i mjesto susreta i zajedništva, posebno među najmlađima, ali i kao mjesto sjećanja na ljude koji su svojim znanjem i entuzijazmom ostavili trajan trag u filmskoj kulturi i obrazovanju.

FOTOGRAFIJA U PLAVOM – KREATIVNOST KROZ CIJANOTIPIJU

Projekt osim poticanja rada s darovitim učenicima ima i snažnu interdisciplinarnu dimenziju jer povezuje likovnu umjetnost, fotografiju, film, tehničku kulturu, kemiju, potiče timski rad, kritičko mišljenje

Osnovna škola OŠ „Antun i Stjepan Radić” iz Gunje uspješno se prijavila na javni Poziv za sufinanciranje projekata i programa rada s darovitim učenicima u osnovnim i srednjim školama za školsku godinu 2025./2026. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih odobrilo je školi iznos od 1800 eura za provedbu projekta „Fotografija u plavom – kreativnost kroz cijanotipiju”.

Projekt se nadovezuje na višegodišnji rad škole u promicanju filmske i medijske pismenosti uz projekt „Kroz oko kamere”, a ovoga puta fokus stavlja na fotografiju te istraživanje tradicionalnih i eksperimentalnih fotografskih tehnika, s posebnim naglaskom na cijanotipiju – povijesnu metodu izrade fotografskih otisaka u prepoznatljivoj plavoj boji.

Tijekom projekta učenici će sudjelovati u nizu radionica u kojima će razvijati fotografske, likovne i tehničke vještine. Učit će o kompoziciji, svjetlu i pripremi negativa, a stečena znanja primijenit će u izradi vlastitih cijanotipskih otisaka na papiru, platnu i uporabnim predmetima poput torbi, majica i plakata. Poseban naglasak bit će stavljen na rad s grafičkom prešom, čime će učenici istraživati poveznicu između fotografije i grafičkih tehnika te izrađivati kvalitetne, ručno otisnute radove.

Projekt spaja umjetnost i poduzetništvo jer završni radovi imaju i uporabnu vrijednost te se mogu predstaviti široj zajednici. Završnom izložbom u školi, kao i sudjelovanjem na smotrama i festivalima učenici će javnosti predstaviti rezultate svoga rada. Cjeloku-

pan proces bit će dokumentiran u školskom godišnjaku i digitalnom katalogu.

Posebnu vrijednost projektu daje uključivanje darovitih učenika iz filmske grupe koji će snimiti i montirati promotivni video – kroniku projekta. Na taj se način dodatno povezuju fotografija i film, a učenici razvijaju vještine dokumentiranja, montaže i prezentacije umjetničkog stvaranja. Završna izložba radova i projekcija promotivnog filma održat će se na Danu otvorenih vrata škole na kraju školske godine.

Projekt ima i snažnu interdisciplinarnu dimenziju jer povezuje likovnu umjetnost, fotografiju, film, tehničku kulturu, kemiju, potiče timski rad, kritičko mišljenje, ekološku osviještenost putem ručne izrade i recikliranja materijala te njeguje poduzetnički duh učenika. Istodobno se nastavlja i dugogodišnja tradicija filmskog stvaralaštva u školi te očuvanje rada i životnog djela Josipa Krunića.

Voditeljica projekta je školska knjižničarka i voditeljica filmske družine „Mladi SKIG-ovci” dr. sc. Anita Tufekčić, u suradnji s nastavnicom likovne kulture Marijom Vidaković Tulić i voditeljicom kreativne skupine učenika Mašom Budimski Voloder, dok je partner na projektu Multimedijalni centar Studio kreativnih ideja Gunja.

Ovim projektom Osnovna škola „Antun i Stjepan Radić” iz Gunje još jednom potvrđuje svoju predanost radu s darovitim učenicima kao i promicanju kreativnosti, umjetnosti te filmske i medijske pismenosti u suvremenom obrazovnom okruženju.

Anita Tufekčić



ISPLOVILO U VREMEPLOVU (1950. – 2025.)

KRAJ DIJAMANTNOG JUBILEJA ŠKOLSKIH NOVINA

Tijekom cijele prošle godine 75. obljetnicu Školskih novina obilježili smo rubrikom Vremeplov u kojoj smo „iz riznice autora, članaka i knjiga” izdvojili one za koje smo smatrali da na njih treba podsjetiti i da će zanimati i današnje čitatelje

PIŠE
Ante Bežen

//////

Godine 2025. navršila se 75., dijamantna obljetnica Školskih novina (dalje ŠN) čiji je prvi broj izašao 14. siječnja 1950. godine. Tijekom cijele godine toj smo obljetnici namijenili rubriku Vremeplov Školskih novina (1950. – 2025.) u kojoj smo „iz riznice autora, članaka i knjiga” izdvojili one za koje smo smatrali da na njih treba podsjetiti i da će zanimati i današnje čitatelje. Pritom smo primijenili nekoliko ključeva izbora: osnivači, izdavači, profesionalni stvaratelji (novinari urednici, glavni urednici direktori), sjećanja profesionalaca i vanjskih suradnika, najvažniji tematski krugovi te širi prinosi profesionalaca i vanjskih suradnika znanosti i kulturi. U ovom završnom pregledu Vremeplova sažeto prikazujemo objavljene sadržaje. Za današnje vrjednovanje ukupne proizvodnje treba imati na umu kako su ŠN izlazile u dva u mnogo čemu različita pa i suprotstavljena društvena sustava, što se snažno odražavalo na njihov položaj, sadržaj i utjecaj kao središnjeg javnog informativnog glasila odgojno-obrazovnog sustava.

KOME TREBAJU ŠN

Nakon Drugog svjetskog rata vlast je ulagala velike napore u podizanje školstva pa se pojavila i potreba za strukovnim novinama koje će o svemu što se zbiva stalno informirati javnost i zaposlene. Zadaća pokretanja takvog stručnog glasila povjerena je strukovnoj učiteljskoj udruzi Pedagoško-književnom zboru i sindikatu zaposlenih u prosvjeti koji su tijekom godina mijenjali imena i strukturu. Stoga se ŠN mogu smatrati čedom PKZ-a koje će kasnije kao svoje glasilo prihvatiti Sindikat radnika u prosvjeti kao osnivač. O tome kome su trebale ŠN nekad i danas te tko su im osnivači i izdavači govore tekstovi u broju 7-8 iz 2025. Školske novine najdugovječnije su novine za obrazovanje i školstvo u Hrvatskoj. Od njih je među prosvjetnim glasilima, koja i danas izlaze, stariji samo časopis HPKZ-a Napredak, osnovan 1871.

O povijesti ŠN postoje dvije knjižice bibliografije prvih deset godina, stručno izrađena bibliografija prvih petnaest godina u rukopisu i spomenica izdana u povodu 35. obljetnice 1985. godine. ŠN danas izlaze u tiskanom i digitalnom obliku te su pretplatom dostupne svim zainteresiranim čitateljima. Digitalizirani su i svi brojevi od 2006. godine naovamo. Naklada po broju sada je oko 2000 primjeraka.

Sjedište ŠN od njihova je osnivanja u zgradi Hrvatskog učiteljskog doma na Trgu Republike Hrvatske u Zagrebu. Zbog velikih oštećenja zgrade u potresu 2020. godine prostorije nisu za svakodnevnu uporabu pa se čeka obnova,



ali i razrješenje problema vlasništva zgrade u kojoj je sjedište još nekoliko prosvjetnih institucija.

O svemu navedenom objavljeni su tekstovi u brojevima 3-4 i 7-8 ŠN u 2025. godini.

PROFESIONALCI I USPOMENE

ŠN su osnovane u vrlo skromnim poratnim uvjetima pa su prvi novinari i urednici bili dobrovoljci, uz simbolične honorare. Tako su radili prvi glavni urednik Tone Peruško (1950. – 1954.), njegov nasljednik Mate Dorčić (1954. – 1968.) te Milivoj Gabelica i Ante Nazor koji su list uređivali poduže vrijeme za Dorčićeve bolesti. Prvi profesionalac koji je za uređivanje novina dobivao plaću bio je Nenad Brkić (1968. – 1972.) koji je osnovao i profesionalno uredništvo. Njegov nasljednik Đorđe Đurić već je bio direktor samostalne radne organizacije i glavni i odgovorni urednik u jednoj osobi (1973. – 1981.). Godine 1981. razdvajaju se poslovi direktora i glavnog urednika pa Đorđe Đurić ostaje direktor do 1982. Njegov je

nasljednik na mjestu glavnog urednika Ante Bežen (1981. – 1982.) i na mjestu direktora (1982. – 1988.). Slijede glavni urednici Ante Selak 1982. – 1989., Ivo Klarić 1989. – 1993., Ivan Žigić 1993. – 1999., Marijan Šimeg 1999. – 2017., Irena Kustura 2017. – 2020., Marijan Šimeg 2020. – 2025. i Mirela Lilek od 2025. te direktori Ante Selak 1988. – 1992., Ivan Rodić 1994. – 2000., Ivo Klarić 2000. – 2004., Ivan Vavra 2006. – 2020. te Blaženko Odak od 2020. Marijan Šimeg najdugovječniji je glavni urednik ŠN i zaposlenik s najdužim stažem u njima. Najdugovječniji direktor ŠN je Ivan Vavra.

Kao novinari urednici u ŠN radili su Đuro Plemenčić, Stijepo Mijović Kočan, Želimir Stublija, Sunčica Findak, Vjekoslav Welle, Želimir Ciglar, Maja Flego i Branko Nađ. Urednik izdavačke djelatnosti bio je Duško Slatković. Životopisi glavnih urednika i direktora ŠN objavljeni su u broju 3-4, a ostalih novinara urednika u broju 5-6 od 2025. godine.

U Vremeplovu su objavljena sjećanja nekih profesionalaca ŠN na vrijeme u kojem su u njima radili. Sjećanja su objavili Ivan Rodić, novinar urednik i direktor (br. 17-18), Maja Flego, novinarka urednica i zamjenica glavnog urednika (br. 19-20), Ante Bežen, novinar urednik, glavni urednik i direktor (br. 34-35), Marijan Šimeg, novinar urednik i glavni urednik (br. 39-40) i Ivan Vavra, direktor (br. 41-42). Sve su to osobna sjećanja na vrijeme u kojemu su sudjelovali u stvaranju lista s osobnim uspomenama i vrjednovanjem ljudi i događaja. Imaju memoarsku vrijednost i svakako su važna svjedočanstva za povijest novina.

Mogućnost objavljivanja vlastitih uspomena u Vremeplovu na vrijeme njihova rada u ŠN ponuđena je i ostalim živim profesionalcima. Odazvao se još jedino Ante Selak, no umro je prije nego što je napisao prilog pa je uspomene na zajednički višegodišnji rad s njim napisao Ante Bežen (br. 25-26). Ukupno je dakle objavljeno 17 životopisa uglavnom profesionalnih glavnih urednika i direktora Školskih novina te osam profesionalnih novinara urednika.

VANJSKI SURADNICI I ČITATELJI

Na poziv uredništva da iznesu svoj pogled unatrag na ulogu ŠN u njihovu stručnom životu i radu odazvalo se sedam suradnika i čitatelja. Vladimir Strugar, dugogodišnji čitatelj, bivši ministar prosvjete i školstva, suradnik i autor izdanja ŠN, objavio je svoja sjećanja u br. 5-6. O svojoj vjernosti ŠN pisao je i sveučilišni prof. emeritus Vladimir Findak u br. 7-8., a za njega smo utvrdili da je bio najstariji živi pretplatnik lista. To je i jedini autor spomen-priloga o kojemu smo, nažalost, tijekom godine objavili i memorijalni tekst jer je umro u srpnju 2025., a to je zaslužao kao vodeći autoritet kineziološke metodike u međunarodnim razmjerima i doista vjerni

dugogodišnji čitatelj. Azra Rađenović, stalna suradnica i višegodišnja autorica rubrike „Savjetnik” sa stručnim priložima osobito iz područja razredništva, objavila je prilog u br. 11-12. Jure Karakaš, učitelj hrvatskoga jezika, pisac za djecu, autor brojnih zbirki pjesama i proznih knjiga, „marljivi dopisnik, reporter i kritičar, nadahnut učiteljskim pozivom, djetinjstvom i Likom”, dobio je zbog svoga svestranog rada dvije stranice novina u br. 21-22 na kojima je objavljeno njegovo sjećanje na suradnju u listu, prosudba njegova mjesta u književnosti i neki najvažniji autorski tekstovi. Stjepan Staničić, pedagog i sveučilišni profesor iz Rijeke, dugogodišnji čitatelj i suradnik ŠN, stručnjak za rukovođenje školama, svoj je prilog o značenju lista u njegovu profesionalnom radu i uzdizanju objavio u br. 27-28. U br. 39-40 objavili smo i prilog naše stalne suradnice Marije Drobniak Posavec, autorice kolumne *Naša svakidašnjica* koja je na zanimljiv način iznijela i svoje mišljenje o profesionalcima ŠN s kojima je surađivala. Svoju prosudbu ŠN kao „jedine periodike koja trajno povezuje teoriju i praksu obrazovanja” iznio je i prof. emeritus Nikola Pastuović, o čijoj suradnji opširnije pišemo u nastavku. ŠN su tijekom 75-godišnjeg izlaženja imale i na stotine drugih vanjskih suradnika, od brojnih učitelja u školama diljem Hrvatske do uglednih sveučilišnih profesora, ministara i drugih visokih državnih i političkih dužnosnika. Samo njihova imena ispunila bi podebelu knjigu, a kamoli bibliografija koja je tek djelomice sastavljena. Nužno je, u interesu povijesti obrazovanja i školstva te dostupnosti ovog dijela hrvatske kulturne baštine, digitalizirati i izdanja i prije 2006. godine.

RIJEČ I HRVATSKI JEZIK

U ŠN su postojale brojne rubrike različitog trajanja, od kojih neke standardne s tekućim aktualnostima (dopisnici javljaju, naša praksa, kultura, nove knjige i sl.), a neke za posebna stručna pitanja. Među posljednjima najistaknutija, najdugovječnija i najplodnija bila je rubrika *Riječ* sa savjetima o hrvatskom standardnom jeziku, iznimno važna učiteljima kao profesijsko štivo. Rubriku su vodila tri naša poznata jezikoslovca: Ivan Brabec, Stjepko Težak i Sanda Ham. O sadržaju rubrike, ali i o ostalim zaslugama tih autora za promicanje jezične kulture u Vremeplovu opširno smo izvijestili u tri broja.

O prvom autoru rubrike *Riječ* Ivanu Brabecu, koju ju je ispunjavao od 1972. do 1984. godine, pisali smo u br. 11-12., gdje smo objasnili i pojam jezičnog savjetnika i objavili popis glavnih knjiga jezičnih savjeta do danas. Veći broj Brabecovih jezičnih savjeta objavljen je u knjizi *100 jezičnih savjeta*, prvoj takvoj namijenjenoj školama, koja je izašla u više izdanja i bila jedna od najvećih uspješnica ŠN.

Drugi je pisac rubrike *Riječ* bio također poznati jezikoslovac i metodičar hrvatskoga jezika i filma Stjepko Težak koji ju je ispunjavao sve do 2006., punih dvadeset godina. Iz tih i drugih tekstova složio je četiri knjige jezičnih savjeta te je po tome naš najproduktivniji jezični savjetodavac. O njemu smo pisali u br. 13-14 i 15-16, u kojima su iznesene i njegove zasluge za metodiku i jezične udžbenike.

Treći pisac rubrike *Riječ* bila je Sanda Ham u kratkom razdoblju 2015. – 2016. te smo je predstavili u br. 15-16 uključujući u taj prikaz i njezinu ulogu glavne urednice središnjeg jezikoslovnog časopisa *Jezik* i voditeljice natječaja za najbolju novu hrvatsku riječ koji se objavljuje svake godine.

Osim autora rubrike *Riječ* donijeli smo i pregled stvaralaštva Stjepana Babića, također suradnika ŠN i jednog od najvećih hrvatskih jezikoslovaca novijeg vremena, a u povodu 100. obljetnice njegova rođenja u povodu koje je organiziran međunarodni znanstveni skup. Prikazan je u brojevima 17-18 i 19-20 kao „branič hrvatskoga jezika” s osobitim osvrtom



VREMEPLOV ŠKOLSKIH NOVINA 1950. – 2025.

Spomen-rubriku koju su Školske novine objavljivale u 2025. godini u svakom broju na tri-pet stranica, planirali su na sastanku u prostorijama Školskih novina 23. prosinca 2024. (slijeva) izvršni direktor Nedjeljko Pintarić, tadašnji glavni urednik Marijan Šimeg i nekadašnji glavni urednik i direktor Ante Bežen. Tekstove je u dogovoru s glavnim urednikom izabrao ili napisao te obradio Ante Bežen.

na njegovu ulogu u jezičnoj politici i njegovo pisanje o političkim aferama u vezi s nazivom i statusom hrvatskog jezika u bivšoj državi.

ZNANOSTI O ODGOJU I OBRAZOVANJU

ŠN su uvijek poticale razvoj znanosti o odgoju i obrazovanju priložima mjerodavnih autora i polemikama o pojedinim znanstvenim idejama i politikama. U Vremeplovu smo dali prikaz prinosa četiri temeljne znanosti o odgoju i obrazovanju – pedagogiji, edukologiji, povijesti pedagogije i školstva te metodikama, objavljenih u ŠN.

Prinosi razvoju pedagogije obrađeni su u br. 21-22 i iz njih se vidi da pedagogija, budući da je ovisna o vladajućoj društvenoj ideologiji, zapravo nije prava znanost nego tek moguća znanstvena teorija. Argument za to je krah pedagogije samoupravnog socijalizma koja je za vrijeme bivše države dominirala u politici i školskoj praksi skupom stručnjaka koji su se nazivali „pedagoškim Olimpom”. U demokratskoj Hrvatskoj posve je izgubila tu ulogu i nije vidno sudjelovala u reformama školstva. Ideološka podložnost pedagogije posebno je vidljiva u udžbenicima pedagogije u doba socijalizma, što je posve razotkriveno raspravama u ŠN.

Ideje edukologije, koja je prikazana u br. 23-24, došle su u Hrvatsku iz angloameričke obrazovne misli. Nasuprot monodisciplinarnosti pedagogije, koja se smatrala jedinom znanošću o odgoju i obrazovanju, edukolozi su tu znanost postavili kao sintezu rezultata svih pojedinačnih znanosti koje istražuju obrazovanje – od filozofije, psihologije, sociologije, komunikologije itd. do same pedagogije. Edukološki sustav ne poznaje pedagogiju ni didaktiku kao relevantne znanosti. Pedagozi su se oštro suprotstavili uvođenju edukoloških ideja u naš obrazovni sustav, no uvođenjem kurikula u hrvatske škole, koji je nastao u okviru edukologije, pedagozi su, snagom političkih odluka, prihvatili edukološke postavke u školstvu. ŠN su se rano uključile u prihvaćanje edukoloških ideja te su među prvim objavile knjige o tome.

Povijest pedagogije i školstva u ŠN predstavljena je u brojevima 27-28, 29-30 i 31-32 zbog opsega tih sadržaja ponajprije u izdavačkoj djelatnosti. Knjige su podijeljene po povijesnim razdobljima: Austro-Ugarska i prva Jugoslavija, Drugi svjetski rat i druga Jugoslavija te Republika Hrvatska. Predstavljene su važnije knjige u izdanju ŠN, ali i drugih izdavača, važne na nacionalnoj razini. Više

ŠKOLSKENOVINE OSNOVANE SU U VRLO SKROMNIM PORATNIM UVJETIMA PA SU PRVI NOVINARI I UREDNICI BILI DOBROVOLJCI, UZ SIMBOLIČNE HONORARE. TAKO SU RADILI PRVI GLAVNI UREDNIK TONE PERUŠKO (1950. – 1954.), NJEGOV NASLJEDNIK MATE DORČIĆ (1954. – 1968.) TE MILIVOJ GABELICA I ANTE NAZOR

vodećih povjesničara pedagogije i školstva bili su dugogodišnji autori ŠN. Prikazana je i nacionalna važnost Hrvatskog školskog muzeja te objavljeni popisi najvažnijih knjiga iz ovog područja u Hrvatskoj te posebno u izdanju ŠN. Objavljeni su i vrijedni tekstovi kustosice Štefke Batinić, suradnice ŠN, radi boljeg razumijevanja nekih povijesnih razdoblja

Metodike nastavnih predmeta i njihova znanstvena afirmacija bile su česta tema u listu, a ŠN su objavile i nekoliko ključnih knjiga koje se danas smatraju povijesnim za razvoj metodika kao znanstvenih disciplina. Prilog o metodikama objavljen je u br. 37-38 s naglascima na interdisciplinarnosti metodika, razvoju znanstvenih izdanja metodike, udrugama koje su promovirale metodiku, ključnom mjestu metodika u obrazovanju učitelja.

PRINOSI KULTURI I ZNANOSTI

Pojedini zaposlenici i vanjski suradnici dali su važne prinose znanosti i kulturi mimo rada, odnosno suradnje u ŠN. Među njima izdvojili smo tek nekoliko prepoznatljivih po tragovima koje su ostavili svojim djelima (ako su objavili barem jednu knjigu) te su time prisutni u prosvjetnoj i široj javnosti.

Tone Peruško ima istaknuto mjesto već po tome što je bio prvi glavni urednik ŠN, tj. njihov osnivač i urednik u vrijeme prvog stasanja. Osim toga važan je kao pisac prve cjelovite metodike hrvatskoga jezika za osnovnu školu, osnivač Više pedagoške škole, jezgre današnjeg Sveučilišta u Puli i promicatelj zavičajne nastave koja je zahvaljujući njemu i danas u Istri među najrazvijenijima u zemlji. ŠN su se pridružile obilježavanju 120. obljetnice njegova rođenja u rodnoj Premanturi u općini Medulin i posebnim prilogom o njemu u br. 9-10.

Ante Selak, osim rada u ŠN, ostavio je trag i kao jedan od osnivača Hrvatske sveučilišne naklade, pokretač, priređivač i urednik većeg broja knjiga važnih za znanost i kulturu te za povijest školstva (br. 25-26).

Nikola Pastuović predstavljen je kao vodeći teoretičar obrazovnih znanosti i razvoja odgoja i obrazovanja. To je i jedini autor koji je u Vremeplovu, br. 33-34, napisao opširan stručni tekst o stanju odgojno-obrazovnih znanosti danas iz međunarodne i domaće perspektive, u kojemu je naznačio najvažnije probleme i deficite u kojima se te znanosti danas nalaze. Taj tekst ima trajnu vrijednost i jedan je od rijetkih tekstova o aktualnom stanju obrazovanja u našoj publicistici.

Ante Bežen predstavljen je u br. 39-40 kao „utemeljitelj znanstvene metodike i obrazovne kroatistike”, u povodu 80. obljetnice života i 60. obljetnice stvaralaštva, o čemu je na Učiteljskom fakultetu u Zagrebu održan okrugli stol.

Dragutin Rosandić predstavljen je u br. 41-42 kao „otac suvremene metodike”, osnivač prve metodičke katedre u Hrvatskoj te utemeljitelj moderne koncepcije udžbenika.

U ovu skupinu ulaze i već spomenuti Ivan Brabec, Stjepko Težak, Stjepan Babić, Sanda Ham te po knjigama koje su objavili Maja Flego (knjiga *Iz roditeljskog kuta ili roditelji u kutu*) i Marijan Šimeg (knjiga *Novinarstvo u školi*, u suautorstvu). Knjige su od ostalih zaposlenika ŠN objavili i Đuro Plemenčić (o televiziji u obrazovanju), Đorđe Đurić (više zbirki za djecu i knjige ratne proze), Ivo Klarić (prijevodi stranih klasika, knjige novinskih kolumni), Stijepo Mijović Kočan (afirmirani pjesnik, antologičar, tv-autor) i Želimir Ciglar te su i oni zavrijedili opširniju obradu.

Iz „riznice autora, članaka i knjiga” Školskih novina tijekom 75 godina njihova postojanja u Vremeplovu smo izdvojili njihov tek doista minimalan broj zbog ograničenog prostora, svjesni unaprijed brojnih manjkavosti izbora. Pravu sliku te riznice mogla bi pokazati tek znatno sveobuhvatnija i detaljnija studija o ulozi ŠN u hrvatskom školstvu, znanosti i kulturi.

MOBILNOST UČENIKA
OSNOVNE ŠKOLE ODRA U ČEŠKOJ

SVE ŠTO SMO NAUČILI U BRNU PRENOSIMO U ŠKOLSKU SVAKODNEVICU

Posjet školi u Brnu omogućio je sudjelovanje u nastavi i raznovrsnim aktivnostima i radionicama s posebnim naglaskom na održivi razvoj i recikliranje te na osvještavanje važnosti očuvanja okoliša, prirodne i kulturne baštine



Petnaest učenika šestog razreda u pratnji učiteljica Ane Vukčević, Sare Bohaček, Marije Bilić i Marine Pranjic sredinom prosinca boravilo je na petodnevnoj mobilnosti u Češkoj, točnije u takozvanoj laboratorijskoj školi Labirint u Brnu. Cilj mobilnosti bio je sudjelovanje u nastavi i raznovrsnim aktivnostima i radionicama s posebnim naglaskom na održivi razvoj i recikliranje te na osvještavanje važnosti očuvanja okoliša, prirodne i kulturne baštine. Već samo putovanje do Brna proteklo je u „zelenom“ tonu – putovali smo vlakom.

Nakon kratkog upoznavanja s učenicima i djelatnicima škole domaćina, uslijedile su igre za „razbijanje leda“. Nakon toga predstavili smo svoje škole, a zatim smo sudjelovali u escape igri koja nam je omogućila da bolje upoznamo školsku zgradu, radimo u grupama s učenicima iz druge države, komuniciramo na stranom jeziku i razvijamo kritičko mišljenje.

RADIONICA KUHANJA

Iz prve ruke imali smo priliku vidjeti kako funkcionira nastava u jednoj laboratorijskoj školi. Dan je započeo satom tjelesne kulture, a nastavio satovima matematike i engleskog jezika. Nastava se uvelike razlikovala od one na koju smo navikli kod kuće – radilo se u manjim grupama, koristila se moderna tehnologija i razni resursi koje nam je škola pružila, a učenje je bilo organizirano uz igre. Poslijepodne i navečer iskoristili smo slobodno vrijeme za posjet adventu u Brnu. Prošetali smo centrom grada, prisjetili se lokacija koje smo prethodnog dana upoznali.

Treći dan našeg boravka u Brnu bio je dan koji smo gotovo u cijelosti proveli u školi. Dan smo započeli zero-waste radionicom kuhanja, tijekom koje smo pripremali tradicionalnu češku božićnu hranu. Dobra hrana bila je još ljepše iskustvo uz glazbu, pa smo nastavili radionicom božićnih pjesama. Mi smo naučili češku pjesmu, a domaćini su naučili „Zvončice“ na hrvatskom jeziku. Učenici gimnazijskog programa škole domaćina počastili su nas premijerom filma *We Resist*, koji se bavi aktivizmom i globalnim problemima.

Dok su učenici imali slobodno vrijeme za društvene igre s vršnjacima, učiteljice su sudjelovale na učiteljskom vijeću, gdje su predstavile programe naše škole, inicijative koje je škola pokrenula, ekološke akcije, Erasmus suradnje i slične aktivnosti. Razgovarale smo s češkim kolegama o sličnostima i razlikama između javne hrvatske i privatne češke škole.

PRIMJENA NAUČENOGA

Sljedećeg dana sudjelovali smo u radionici u kojoj smo starim predmetima podarili novi život. Od starih plišanaca izrađivali smo nove, od materijala poput limenki i starog papira izrađivali smo božićne ukrase, a neki od nas čak su naučili vesti. U školi smo imali završnu aktivnost u kojoj smo se osvrnuli na cijeli naš boravak u Brnu – od održivih praksi i tradicionalne hrane do znamenitosti i novih prijateljstava.

Dok s nestrpljenjem iščekujemo dolazak naših čeških prijatelja na proljeće, s radošću ćemo primjenjivati naučeno, kako u radu škole, tako i u svakodnevnom životu. Sve ono što smo na zabavan i kreativan način naučili o održivosti lako se prenosi u našu školsku svakodnevnicu. No, najvažnija lekcija koju nosimo sa sobom tiče se odgovornosti, međusobnog uvažavanja, slavljenja različitosti i svih čarobnih trenutaka koje ovakvo iskustvo pruža.

Ana Vukčević i Sara Bohaček

RIJEKA • UČENIČKI DOM KVARNER

VIDIMO JEDNI DRUGE PUTEM VOLONTIRANJA

Cilj je našeg rada vidjeti ljude oko sebe, doživjeti ih, vidjeti njihove potrebe, pružiti im ruku kad nas trebaju i biti zahvalni te osjećati se dobro jer im možemo pomoći

Kada sam u veljači prošle godine, nakon 25 godina rada u srednjoj školi, odlučila zamijeniti razred učeničkim domom, jedno od prvih pitanja koje mi se postavilo bilo je: Što bih rado, osim poduka iz engleskog i njemačkog jezika, ponudila učenicima kojima je Učenički dom Kvarner uistinu drugi dom? Kako im uljepšati život u Domu? Što bih radila s njima da se osjećaju sretno i ispunjeno?

ČINIMO DOBRO

Odlučila sam učenicima u domu ponuditi volontiranje. Volontiranje za druge i zbog drugih. Volontiranje u kojem nema nagrada i pobjeda, ali smo svaki put nagrađeni kad vidimo sretno i zahvalne ljude oko sebe. I osjećamo se dobro, jer činimo dobro. I tako smo krenuli u našu volontersku avanturu. Naš volonterski klub nazvali smo „Srce Kvarnera“, jer želimo da on uistinu bude srce našeg Doma. Ugostili smo zatim Martu Hauser iz Udruge „Smart“ koja je učenicima održala radionicu o volontiranju i uvela ih u svijet nesebičnosti i humanosti. Radionica je bila vrlo zanimljiva, a odaziv učenika izvrstan.

Ubrzo smo početkom listopada krenuli u našu prvu akciju koju smo nazvali *Od Srca Srcu*. Naime, naš volonterski klub „Srce Kvarnera“ posjetio je korisnike Udruge Srce. To je udruga osoba s intelektualnim teškoćama. Naše volonterke pomogle su oslikati majice korisnicima udruge. Bilo je to predivno iskustvo gdje smo uz puno priče i smijeha svi uživali u kreativnom stvaranju. Vidjeli smo zahvalnost u očima tih ljudi i to nam je bio najbolji



pokazatelj da smo napravili dobro djelo. Bilo je „Srce Kvarnera“ i u Domu za starije i nemoćne u Voloskom gdje su volonteri s korisnicima Doma izrađivali adventske anđele i božićne kuglice. Bio je to spoj mladosti i iskustva, životne energije i mudrosti.

Uključili su se naši volonteri i u tečajeve prve pomoći u organizaciji Crvenog križa grada Rijeke zbog želje da svladaju osnovna znanja kako bi pomogli unesrećenicima.

VIDLJIVOST DOMA

U planu nam je sudjelovati u programu „Pripovjedač/ica za laku noć – Tete i barbe pričalice“ koji se provodi u Kli-

ničkom bolničkom centru Rijeke i tako barem malo nekom pričom uljepšati bolničke dane najmlađim pacijentima.

Prvi je cilj našeg volonterskog rada vidjeti ljude oko sebe, doživjeti ih, vidjeti njihove potrebe, pružiti im ruku kad nas trebaju i biti zahvalni na tome što im možemo pomoći, a da se pritom osjećamo dobro. Drugi, ali nikako manje važan cilj jest raditi na boljoj vidljivosti našeg Doma, otvoriti ga prema lokalnoj zajednici, pokazati što sve radimo s mladima, odnosno kakve vrijednosti dajemo onima koji trebaju biti nositelji boljeg i humanijeg društva.

Ivana Miočić Badurina

ZAGREB • XV. GIMNAZIJA

PROJEKT „KAJ SE PJENIŠ?“

Učenici su sapune izrađivali koristeći se natrijevom lužinom i pažljivo odabranim uljima, uz dodatak mineralnih pigmenata

U zagrebačkom MIOC-u (XV. gimnazija) proveden je kreativan i humanitarno usmjeren projekt izrade sapuna u kojem su sudjelovali učenici četvrtih razreda. Projekt je bio osmišljen kao praktičan i edukativan, a učenici su s velikim interesom sudjelovali u svim njegovim fazama.

Učenici su sapune izrađivali koristeći se natrijevom lužinom i pažljivo odabranim uljima, uz dodatak mineralnih pigmenata koji su sapunima dali posebnu boju i estetsku vrijednost. Procesom izrade sapuna učenici su razvijali preciznost, odgovornost i timski rad te stekli vrijedna znanja o kemijskim procesima.

U projektu su sudjelovali: Hana Banjanin, Bruna Prostran, Lara Šimić i Leda Silov (4. a);

Leon Đurđić, Franko Doričić, Domagoj Zorić, Maksim Popović, Ivan Matić i Petar Sturz Vujadinović (4. b); Marta Bačlija, Vida Kangrga, Anamarija Pongračić, Jana Vidović i Estera Ljuština (4. d), Rahela Matoković, Marina Lipovac, Ita Blašković, Ivan Lasić i Jakov Mirošević (4. e).



Sapuni su uspješno izrađeni, zatim pažljivo zapakirani u ambalažu sa simpatičnim porukama, čime su dobili prepoznatljiv završni izgled. Prodavali su se na božićnom sajmu uz određenu donaciju,

a prikupljena sredstva namijenjena su humanitarnim svrhama, čime je projekt dobio posebnu vrijednost. Projekt je proveden pod vodstvom profesorice kemije Patricije Kovač Trubelja. (D. D.)

SVE ŠTO UČENICIMA TREBA ZA USPJEH!

Najbolja samostalna priprema za ispite



Priručnici
za nacionalne
ispite

- tematski jasno strukturirani nastavni sadržaji
- pitanja i zadatci za temeljito uvježbavanje i ponavljanje
- primjeri simulacija nacionalnih ispita s rješenjima



Priručnici
za državnu
maturu



- cjelokupni nastavni sadržaji koje je potrebno usvojiti
- pregledna i razumljiva objašnjenja nastavnih sadržaja
- mnogobrojni zadatci s rješenjima i postupcima rješavanja
- primjeri simulacija državne mature s rješenjima

školska knjiga





Grupa učiteljice Maje Mačinko



Netaknuta priroda



Siromašni, a sretni

U JEMENU OD 26. PROSINCA

GRUPA MAJE MAČINKO NAPOKON SE VRAĆA S EGZOTIČNOG OTOKA

Nakon predivnog boravka na jemenskom arhipelagu Sokotra, grupa hrvatskih državljana ‘zaglavila’ je u Jemenu sedam dana zbog ukinutog zračnog prometa. Sada su u transferu prema Hrvatskoj

Skupina avanturista, hrvatskih građana, među kojima je i zagrebačka učiteljica Maja Mačinko, u petak, 9. siječnja, uspješno je krenula na put prema Hrvatskoj. Kao što smo pisali ovih dana, grupa je 26. prosinca pristigla na egzotični jemenski arhipelag Sokotra, no zbog obustave zračnoga prometa nisu uspjeli napustiti Jemen prema planu 2. siječnja. Nakon što su danima čekali vijest o stabilizaciji prometa, ukinutog zbog sigurnosne situacije u zemlji kojoj prijeti vojna eskalacija, Maja Mačinko u petak nam je iz Omana potvrdila kako su uspjeli dobiti karte za prvi let.

- Dio nas se vraća u Zagreb noćas, a dio sutra ujutro. Iz Sokotre smo imali let za Jeddah, a dalje idemo sami i dobro je što nam barem ova zadnja velika karta za let kući neće propasti - javlja Mačinko, čiji se boravak na jemenskom području zbog zatvaranja zračnog prometa produljio za tjedan dana.

Kako je objasnila za Školske novine, prva dva dana od otkazanog puta njihova je grupa kampirala na plaži, a potom su se prebacili u grad gdje su imali signala, kako bi mogli pratiti novosti. Na plaži, bez signala, kampirali su osam dana.

- Vodič i vozači su nam pomogli, divni ljudi. Otok je siguran, turisti su poželjni većini domaćih ljudi, a svi su ljubazni - javljala nam je Mačinko, koja je stigla u grupi s još petero Hrvata, dvoje Srba i jednom Švicarkom. Doputovali su putem lokalne agencije jer je, po njezinu objašnjenju, to bio jedini mogući način dolaska.

Posebnost njezinih javljanja jest u tomu što je, unatoč ne baš bajnoj situaciji, ostala pribrana i pozitivna, uz objašnjenje kako je otok na kojemu se nalaze siguran te da ne postoje napetosti. Paralelno, divila se predivnoj, dijelom netaknutoj prirodi.

- Otok je čaroban, kao drugi planet - izvijestavala nas je zagrebačka učiteljica, otkrivajući kako je tri godine ‘lovila’ let, odnosno planirala put u Jemen koji bi se poklapao s našim školskim praznicima.

Maja Mačinko poznata je u učiteljskim krugovima po svojoj strasti za putovanjima i prirodom, o čemu piše putopise za Školski portal.

Sokotra je arhipelag koji pripada Jemenu, poznat je po drvetu zmajevе krvi (neobičan oblik krošnje), velikom broju biljnih i životinjskih vrsta koje ne postoje nigdje drugdje na svijetu te očaravajućim plažama. Osiromašena, ali strateški važna država Jemen poprište je sukoba najmoćnijih država arapskog svijeta. Ministarstvo vanjskih i europskih poslova ranije je izdalo preporuku hrvatskim državljanima da izbjegavaju sva putovanja u Jemen.



Ribolov



Maja Mačinko s malim otočanima